

Kultur- och fritidsnämnden

Kallelse

Nämnd	Kultur- och fritidsnämnden
Datum och tid	2022-11-10 kl.13.00
Plats	SR Örskär, kommunhuset, Östhammar
Sekreterare	Josefin Larsson
Ordförande	Jonas Lennström (S)

Ärendelista

Alla ärenden: Elin Dahm

1. Val av justerare 2
2. Fastställande av föredragningslista 2
3. Samrådsredogörelse och Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2025 3
kl.13.00-13.20 Caroline Henning
4. Samrådsredogörelse och Biblioteksplan för Östhammars kommun 2023-2026 5
kl.13.20-13.40 Marianne Pahlson
5. Hyror och avgifter 2023 6
kl.13.40-13.50 Peter Källman, Anita Eriksson, Elin Dahm
6. Yttrande angående granskningshandling för Översiktsplan 2023 7
kl.13.50-14.00 Elin Dahm
7. Yttrande angående Det goda livet som äldre i Östhammars kommun 2023-2026 8
kl.14.15-14.25 Elin Dahm 10
8. Sammanträdesdagar för kultur- och fritidsnämnden och utskottet 2023 9
kl.14.25-14.30 Josefin Larsson 5
9. Redovisning av pågående uppdrag från kultur- och fritidsnämnden och utskottet 11
kl.14.30-14.35 Elin Dahm, Josefin Larsson 5
10. Hyressättning för bridge i Sven Perssonhallen 12
kl.14.35-14.45 Elin Dahm 10
11. Information från kommunförvaltningen 13
kl.14.45 Elin Dahm
12. Delegationsbeslut för perioden september-oktober 2022 14
13. Anmälningsärenden 16

Kultur- och fritidsnämnden

1. Val av justerare

2. Fastställande av föredragningslista

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2021-69

3. Samrådsredogörelse och Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2025

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden tar del av och tillstyrker *Samrådsredogörelse - Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2024* och tillstyrker den reviderade versionen av planen (Bilaga 1).

Kultur- och fritidsnämnden föreslår Kommunfullmäktige att anta *Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2025*.

Ärendebeskrivning

Syftet med friluftsplänen är att främja hälsa och välmående och göra Östhammars kommun till en attraktiv plats att leva och vistas på. Målet är att göra friluftslivet mer tillgängligt för invånare och besökare. Friluftslivet berör fler av kommunens nämnder, sektorer och verksamheter och därför så finns ett behov av en gemensam plan för arbetet. Med en gemensam plan kan vi jobba systematisk mot lokala behov och med rätt saker. Vilket gör att vi kan förvänta oss att uppnå våra mål på ett resurseffektivt sätt och med god effekt för invånare och besökare. Med planen vill vi också skapa förutsättningar för samverkan och samarbeten med såväl lokala som regionala organisationer.

Planen är framtagen för de nämnder, sektorer och verksamheter inom Östhammars kommun som arbetar för ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv och antas av kommunfullmäktige.

Den 2 juni 2022 beslutade kultur- och fritidsnämnden om *Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2024*. Förslag till plan har tagits fram genom samverkan mellan kommunens alla sektorer och synpunkter från övriga nämnder, lokala- och regionala organisationer har inhämtats genom en remiss. Remissen skickades till; barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kommunstyrelsen, socialnämnden och kommunala rådet för pensionärer och funktionsnedsatta samt lokala och regionala organisationer inom friluftsliv. Remiss skickades också till samtliga utvecklingsgrupper inom Östhammars kommun. Inkomna synpunkter och yttranden omfattade i många fall förslag till kompletteringar och förtydliganden, som ligger till grund för den här planen. Många synpunkter rörde frågor som kommer att behandlas först efter att planen är antagen, inom ramen för planens prioriterade mål och åtgärder.

Friluftsplänen består av en treårig tidplan med två fokusområden och sju åtgärder. Planen beskriver också samverkan, budget och hur uppföljning ska ske. En projektorganisation är tillsatt för att verkställa och stödja arbetet över tid. För att få ett effektivare samarbete med

Kultur- och fritidsnämnden

övrig strategisk planering i kommunen föreslår projektorganisationens styrgrupp att planen bör gälla år 2023 - 2025.

Beslutsunderlag

Samrådsredogörelse – Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2024

Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2025

Samtliga yttranden som inkommit under remissperioden

Ärendets behandling

Kultur- och fritidsnämnden gav förvaltningen i uppdrag 2021-06-03 § 37 att ta fram en friluftspolitisk plan med följande inriktning:

- Inventera och klassificera friluftsområden
- Ta fram förbättringsåtgärder för friluftsområden i samverkan med föreningar, skola, markägare, besökare och övriga medborgare
- Fokus på det friluftspolitiska målet ”Ett rikt friluftsliv i skolan”
- Fokus på målet ”Tillgänglig natur för alla”
- Marknadsföring och kommunikation av våra friluftsområden

Kultur- och fritidsnämnden godkänner 2021-10-07 § 52 förslag till friluftspolitisk plan och remitterar planen till respektive samarbetspartner som anges i Plan för friluftsliv 2022-2023 under rubriken Åtgärdsplan.

Kultur- och fritidsnämndens godkänner 2021-11-11 § 74 förslaget och föreslår kommunfullmäktige att fastställa friluftspolitisk plan

Kommunstyrelsen föreslår 2021-11-30 § 295 kommunfullmäktige att fastställa Plan för friluftslivet.

Kommunfullmäktige 2021-12-14 § 190 ärendet utgår.

Kultur- och fritidsnämnden godkänner 2022-06-02 § 35 förslag till Friluftspolitiskplan för Östhammars kommun 2023-2024 och skickar den på remiss till kommunens övriga nämnder, chefer, berörda råd och andra lokala och regionala organisationer inom friluftsliv.

Beslutet skickas till

Sektor Samhälle: Ulf Andersson, Elin Dahm, Marie Berggren, Caroline Henning

Kommundirektör Peter Nyberg

██████████ för hantering

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2022-72

4. Samrådsredogörelse och Biblioteksplan för Östhammars kommun 2023-2026

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden tar del av och tillstyrker *Samrådsredogörelse Biblioteksplan Östhammars kommun 2023-2026* och tillstyrker den reviderade versionen av biblioteksplanen (Bilaga 2).

Kultur- och fritidsnämnden föreslår Kommunfullmäktige att anta *Biblioteksplan för Östhammars kommun 2023-2026*.

Ärendebeskrivning

Enligt bibliotekslagen ska kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen är ett strategidokument för långsiktig utveckling av en kommuns biblioteksverksamhet. Med biblioteksplan avses en plan som anger verksamhetens inriktning och omfattning samt bibliotekets roll i den lokala utvecklingen. Utgångspunkten för biblioteksplanen bör vara att den är en gemensam angelägenhet för alla politikerområden. Biblioteksplanen antas av kommunfullmäktige.

Organisationerna för folkbiblioteken och skolbiblioteken i Östhammars kommun har i samverkan arbetat fram ett förslag till en ny biblioteksplan som föreslås gälla för perioden 2023 – 2026. Planen har skickats på remiss till kommunens övriga nämnder remisstiden löpte 6 juni – 10 september.

Beslutsunderlag

Samrådsredogörelsen

Biblioteksplan för Östhammars kommun 2023 – 2026 reviderad version

Samtliga yttrande som inkommit

Ärendets behandling

Kultur- och fritidsnämnden gav kommunförvaltningen i uppdrag 2021-12-16 § 81 att ta fram ett förslag till en ny biblioteksplan för Östhammars kommun som ska gälla från och med 2023 (KFN-2021-155).

Beslutet skickas till

Sektor Samhälle: Marianne Pauhson, Elin Dahm

Kommunstyrelsen

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2022-144

5. Hyror och avgifter 2023

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämndens föreslår kommunfullmäktige att fastställa hyror och avgifter för 2023 (Bilaga 3).

Ärendebeskrivning

Kultur- och fritidsnämnden lämnar förslag på taxor och avgifter för lokalupplåtelse i de anläggningar och lokaler som nämnden bedriver verksamhet, samt taxor och entréavgifter till evenemang. Kommunfullmäktige sammanträder 2022-12-13.

Beslutsunderlag

Hyror och avgifter 2023

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2021-121

6. Yttrande angående granskningshandling för Översiktsplan 2023

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden ställer sig bakom förvaltningens yttrande angående Översiktsplan 2023 och överlämnar det till kommunstyrelsen.

”Kultur- och fritidsnämnden välkomnar den nya Översiktsplanen. Översiktsplanen påverkar i hög grad kultur- och fritidsnämndens område och nämnden vill särskilt trycka på det fjärde effektmålet ”gemenskap, öppenhet, tolerans och levande kultur är kännetecknande för kommunen” där ett tillägg om möjlighet till en aktiv fritid vore önskvärd ur nämndens perspektiv. Kultur- och fritidsnämnden ser positivt på det resultatmål som handlar om samverkan där ”privata, ideella, kommunala och statliga aktörer arbetar tillsammans för att utveckla boendemiljön” och ser fram emot ett gemensamt arbete i att uppnå detta. Kultur- och fritid är en viktig aktör i samhällsplaneringen och nämnden gläds särskilt åt att översiktsplanen under strategier och riktlinjer tar upp att tillgängliga och attraktiva allmänna platser behöver utvecklas samt att det ska finnas samband mellan gröna stråk inom orterna. Kultur- och fritidsnämndens aktiva arbete kring friluftslivet ges med denna översiktsplan möjligheter till utveckling vilket är glädjande.”

Ärendebeskrivning

Förslaget till ny översiktsplan har tagits fram av planenheten på sektor samhälle i samarbete och dialog med övriga sektorer inom kommunförvaltningen. Den kommuntäckande översiktsplanen spänner över flera tidshorisonter. Den ska fungera som stöd för detaljplaner, bygglov och andra tillstånd och beslut som rör kommunens utveckling direkt när den antas och har sikte på år 2040.

Beslutsunderlag

<https://www.osthammar.se/sv/dokument/planer/oversiktsplan-2022---samradshandling/>

Följebrev Granskning ÖP 2023

Beslutet skickas till

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2022-132

7. Yttrande angående Det goda livet som äldre i Östhammars kommun 2023-2026

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden ställer sig bakom förvaltningens förslag på yttrande angående remiss ”Det goda livet som äldre i Östhammars kommun, 2023-2026” och överlämnar det till Socialnämnden.

”Kultur- och fritidsnämnden välkomnar den nya äldreplanen och har inget att invända emot, tillägga eller föreslå borttag av. Gruppen äldre (70+) är en av nämndens prioriterade grupper och nämnden ser fram emot att samarbeta i arbetet med att vara en attraktiv kommun för nämnda grupp. Rubrikerna 3.1.1 och 3.1.2 om hälsa, välbefinnande och fysisk aktivitet är områden där socialnämndens och kultur- och fritidsnämndens mål och arbete i hög grad kan samordnas när planen implementeras.”

Ärendebeskrivning

Kommunens alla nämnder och förvaltningar har ett gemensamt ansvar att bidra till det goda livet som äldre. Äldreplanens inriktningar och ambitioner ska därför konkretiseras i en gemensam genomförandeplan. I varje nämnds verksamhetsplan ska det framgå vad nämnden ska bidra med för att realisera den kommungemensamma genomförandeplanen för det goda livet som äldre.

Planen sänds ut på remiss till nämnder och yttrande ska lämnas senast 4 november. Kultur- och fritidsnämnden har fått förlängd svarstid.

Beslutsunderlag

Remissversion Förslag till ny Äldreplan 2023-2026

Beslutet skickas till

██████████ ange ”Dnr SN- 2022-105 Remiss – förslag till ny äldreplan ”Det goda livet som äldre i Östhammars kommun”, 2023-2026”.

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2022-139**8. Sammanträdesdagar för kultur- och fritidsnämnden och utskottet 2023****Förslag till beslut**

Kultur- och fritidsnämnden fastställer sammanträdesdagar för kultur- och fritidsnämnden och arbetsutskottet för 2023 i enlighet med förslag nedan.

Arbetsutskott kl.13.00	Kultur- och fritidsnämnd kl.13.00
	12 januari
9 februari	23 februari
16 mars	30 mars
25 maj	8 juni
21 september	5 oktober
26 oktober	9 november
23 november	7 december

Kultur- och fritidsnämnden fastställer följande datum för budget -och kvalitetsdagar:

- 28 juni

Kultur- och fritidsnämnden fastställer följande datum för samtal mellan utskotten för kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

- 11 maj
- 16 november

Ärendebeskrivning

Kultur- och fritidsnämnden behöver fastställa sammanträdesdagar för 2023.

Planeringen av sammanträdesdagar har utgått från följande:

- Anpassning av inlämningar utifrån budgetprocessen och ekonomiska uppföljningar
- Anpassning till helgdagar och skollov
- Antal sammanträden motsvarar det antal som har varit de senaste åren

Beslutsunderlag

Årshjul KFN 2023

Kultur- och fritidsnämnden

Beslutet skickas till

Sektor Samhälle: Elin Dahm, Ulf Andersson

Sektor Verksamhetsstöd: Kersti Ingemarsson, Josefin Larsson, Hanna Horneij

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2022-140

9. Redovisning av pågående uppdrag från kultur- och fritidsnämnden och utskottet

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden tar del av redovisningen.

Kultur- och fritidsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att redovisa uppdragslistan en gång per halvår.

Ärendebeskrivning

Redovisning av pågående uppdrag som beslutas av kultur- och fritidsnämnden och utskottet. Uppdrag redovisas för mandatperioden 2019 till och med september 2022.

Beslutsunderlag

Uppdragslista KFN

Beslutet skickas till

Sektor Samhälle: Ulf Andersson, Elin Dahm

Sektor Verksamhetsstöd: Kersti Ingemarsson, Josefin Larsson

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2022-146

10. Hyressättning för bridge i Sven Perssonhallen

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden beslutar i enlighet med överenskommelsen att bridgespelarna fortsätter att betala 5 kr per tillfälle resten av 2022 och från och med 2023 gäller Kommunfullmäktiges fastställda taxa.

Ärendebeskrivning

Bridgesällskapet i Sven Perssonhallen har sedan överlåtelsen av hallen till kommunen betalat 5 kr per spelare och tillfälle. Hallen har, liksom alla kultur- och fritidsanläggningar en av Kommunfullmäktige antagen hyra i tre nivåer (förening, privatperson, näringsliv) som inte överensstämmer med detta. Nämnden informeras om möte och beslut i ärendet.

Beslutsunderlag

Möte om hyressättning för bridge i Sven Persson-hallen i Öregrund 2022-06-29

Beslutet skickas till

Sektor Samhälle: Elin Dahm

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2022-15

11. Information från kommunförvaltningen

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information från verksamheten. På arbetsutskottet 2022-10-27 lämnades information om:

- Gimo utegym
- Ombyggnationer i Frösåkershallen och sporthallen i Öregrund
- Stängning av Gimo simhall under höstlovet pga. renovering
- Kulturveckan med start 28 oktober
- Tillförordnad fritidschef

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2022-51**12. Delegationsbeslut för perioden september-oktober 2022****Förslag till beslut**

Kultur- och fritidsnämnden tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Beslut	Beslutsfattare	Beslutsdatum	Diarienummer
Investerings- och utrustningsbidrag hösten 2022, Upplands-Ekeby IF	Elin Dahm	2022-09-22	KFN-2022-18
Ansökan medel från finskt förvaltningsområde, Gimo finska föreningen	Elin Dahm	2022-09-23	KFN-2022-129
Evenemangsstöd Kulturveckan 2022, Öregrunds hembygdsförening	Elin Dahm	2022-09-28	KFN-2022-116
Evenemangsstöd Kulturveckan 2022, Opera på Österbybruk	Elin Dahm	2022-09-28	KFN-2022-119
Evenemangsstöd Kulturveckan 2022, Anhörigföreningen i Östhammars kommun	Elin Dahm	2022-09-28	KFN-2022-85
Evenemangsstöd Kulturveckan, SENSUS Svealand ADU	Elin Dahm	2022-09-28	KFN-2022-87
Evenemangsstöd Kulturveckan, Stensunda Musik och Kultur	Elin Dahm	2022-09-28	KFN-2022-111
Evenemangsstöd Stensunda Musik och Kultur	Elin Dahm	2022-09-28	KFN-2022-110
Evenemangsstöd, Konstföreningen Fröja	Elin Dahm	2022-09-28	KFN-2022-113
Evenemangsstöd, Ekeby Bygdegårdsförening	Elin Dahm	2022-09-28	KFN-2022-121
Evenemangsstöd kulturveckan 2022, Konstvarning	Elin Dahm	2022-09-28	KFN-2022-120
Projektstöd, Teater Aros	Elin Dahm	2022-09-30	KFN-2022-134
Särskilt stöd till föreningslivet hösten 2022	Elin Dahm	2022-10-06	KFN-2022-115

Kultur- och fritidsnämnden

Beslutsunderlag

Meddela nämndsekreterare eller registrator om du vill ta del av ett särskilt delegationsbeslut i fulltext.

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2022-15

13. Anmälningssärenden

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden tar del av anmälningssärenden.

Ärendebeskrivning

Anmälningssärenden:

- a) Kommunstyrelsen beslut om revidering av kommundemensam arbetsordning för deltagande på distans i kommunstyrelse och nämnder 2022-09-27 § 202 inkl. bilaga (KS-2022-585)
- b) Kommunfullmäktiges beslut om ersättares tjänstgöring i styrelse och nämnder 2022-10-18 § 134 (KS-2022-620)
- c) Kommunfullmäktiges beslut om yttranderätt för icke tjänstgörande ersättare i styrelse och nämnde 2022-10-18 § 135 (KS-2022-621)
- d) Sammanställning lokalt aktivitetsstöd våren 2022 (KFN-2022-138)

Beslutsunderlag

Anmälningssärendena publiceras separat i nämndens arbetsrum.

Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2025

Antaget av	Kommunfullmäktige
Antaget	Datum och §
Ersätter tidigare version	Nytt styrdokument
Gäller för	Nämnder, sektorer och verksamheter
Dokumentansvarig	Hälsoutvecklare och föreningsutvecklare, sektor samhälle

Innehåll

Inledning.....	2
Friluftsliv i Östhammars kommun	2
Friluftspolitisk plan	4
Åtgärdsplan	6
Lästips	7

Inledning

Tillsammans är vi många inom Östhammars kommun som på olika sätt arbetar för ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv. Såväl kommunala verksamheter som lokala och regionala organisationer möjliggör att så många som möjligt kan ta del av naturen och dess effekter för hälsa och välmående. Syftet med friluftspanen är att främja hälsa och välmående och göra Östhammars kommun till en attraktiv plats att leva och vistas på. Målet är att göra friluftslivet mer tillgängligt för invånare och besökare. Friluftspanen består av en treårig tidplan med två fokusområden och sju åtgärder. Planen beskriver såväl samverkan som budget och hur uppföljning ska ske. En projektorganisation är tillsatt för att verkställa och stödja arbetet över tid. Eftersom friluftslivet berör fler av kommunens nämnder och verksamheter så behöver vi samordna oss. Med en gemensam plan för arbetet kan vi jobba systematisk mot lokala behov och med rätt saker. Vilket gör att vi kan förvänta oss att uppnå våra mål på ett resurseffektivt sätt och med god effekt för invånare och besökare. Med planen vill vi också skapa förutsättningar för samverkan och samarbeten med såväl lokala som regionala organisationer.

Därför har kultur- och fritidsnämnden beslutat om en friluftspolitisk plan för Östhammars kommun. Planen är framtagen för de nämnder, sektorer och verksamheter inom Östhammars kommun som arbetar för ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv, planen antas av kommunfullmäktige.

Förslag till plan har tagits fram genom samverkan mellan kommunens alla sektorer och synpunkter från övriga nämnder, lokala- och regionala organisationer har inhämtats genom en remiss. Remissen skickades till; barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kommunstyrelsen, socialnämnden och kommunala rådet för pensionärer och funktionsnedsatta samt lokala och regionala organisationer inom friluftsliv. Remiss skickades också till samtliga utvecklingsgrupper inom Östhammars kommun. Inkomna synpunkter och yttranden omfattade i många fall förslag till kompletteringar och förtydliganden, som ligger till grund för den här planen. Många synpunkter rörde frågor som kommer att behandlas först efter att planen är antagen, inom ramen för planens prioriterade mål och åtgärder.

Friluftsliv i Östhammars kommun

Friluftslivet i Östhammars kommun ska vara tillgängligt för alla. Att vistas i naturen främjar hälsa och välmående och ett rikt friluftsliv främjar såväl folkhälsa som biologisk mångfald. Ett

rikt och tillgängligt friluftsliv skapar både en attraktiv boendemiljö och attraktiva besöksmål. Vi använder Naturvårdsverkets definition för friluftsliv: ”*Friluftsliv är vistelse utomhus i natur- och kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling.*” Skärgårds- och kustmiljön är en viktig del av friluftslivet i kommunen och eftersom Östhammars kommun har 400 mil av strandlinjer och mångfald av öar finns det gott om platser för friluftsliv vid både sjö och skog. Inom kommunen finns även flera naturreservat och friluftsbad. I samverkan med Upplandsstiftelsen har kommunen iordningställt sju smultronställen, som är utflyktsmål med höga natur- och kulturvärden. Inom kommunen finns också flera elljusspår och långa vandringsleder som till exempel *Vikingaleden* och *Upplandsleden* som går genom kommunen. Men det finns också ett flertal kortare vandringsleder som *Tätortsnära gröna stråk i Österbybruk* och *stigarna på Raggarön*. För den som inte vill vandra men ändå vara aktiv utomhus finns många lekplatser och allmänna grillplatser, där flera av dem är belagda med vindskydd och eller mullekojor. Dessa platser är viktiga för att boende och besökare ska kunna ta del av naturens hälsofrämjande effekter i sin boende- och vardagsmiljö.

Naturvårdsverket lyfter att det finns olika typer av naturområden som är viktiga för friluftslivet. Under 2021 genomfördes en inventering och en klassificering av dessa naturområden i Östhammars kommun. Följande naturområden identifierades som särskilt viktiga att behålla och att utveckla för friluftslivet i kommunen:

- Bostadsnära lek- och rekreationsområden, som är park och/eller natur för lek- och rekreation som finns inom gångavstånd från bostad, skola, förskola eller äldreboende.
- Tätortsnära natur, som omfattas av natur- och skogsområden inom 3 km från bebyggelse.
- Tätortsnära friluftsområden, vilket innebär större naturområden som är iordningställda för friluftsliv och som finns på gång- och cykelavstånd från bebyggelse.
- Långa leder för vandring, cykling, paddling eller ridning.

Inventeringen visade att Östhammars kommun har gott om tätortsnära friluftsområden och långa leder för vandring. Medan bostadsnära lek- och rekreationsområden samt tätortsnära natur kunde utvecklas. Exempelvis visade inventeringen att Alundas tätortsnära natur hade stor utvecklingspotential.

Statistik från Naturvårdsverket (2021) visar att utövandet av friluftsliv i Sverige ser ungefär likadant ut som tidigare år men att det finns variationer mellan olika grupper i befolkningen. Vissa hinder för utövandet var: tidsbrist, avsaknad av någon att utöva friluftsliv med och brist på lämpliga platser. De tio nationella friluftsmålen handlar om att genomföra åtgärder så att förutsättningarna för friluftslivsutövandet förbättras. Särskilt målet *friluftsliv för god folkhälsa* (mål 9), handlar om att skapa förutsättningar för människor att på lika villkor vistas i naturen.

Vidare beskriver Naturvårdsverket att arbetet för friluftslivet knyter an till såväl de miljömässiga som sociala och ekonomiska delarna i arbetet med Agenda 2030. Östhammars kommuns friluftspolitiska plan kopplar särskilt an till *God hälsa och välbefinnande* (mål 3), *Minskad ojämlikhet* (mål 10), *Hållbara städer och samhällen* (mål 11), *Hållbar konsumtion och produktion* (mål 12) samt *Ekosystem och biologisk mångfald* (mål 15).

Naturvårdsverket lyfter tio mål för det nationella arbetet för friluftslivet, där den här planen omfattar åtta av dessa mål. *Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling* (mål 6) och *Skyddade områden som resurs för friluftslivet* (mål 7) omfattas av andra styrdokument och samverkansstrukturer inom kommunen. Till exempel genom *Destinationsstrategi Roslagen 2030* där planen berörs men inte är drivande.

Nationella mål för friluftslivet

Mål 1 Tillgänglig natur för alla

Mål 2 Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet

Mål 3 Allemansrätten

Mål 4 Tillgång till natur för friluftsliv

Mål 5 Attraktiv tätortsnära natur

Mål 8 Ett rikt friluftsliv i skolan

Mål 9 Friluftsliv för god folkhälsa

Mål 10 God kunskap om friluftslivet.

Friluftspolitisk plan

Friluftsplänen tar utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål om *god samhällsutveckling* och *god välfärdsleverans*. Planen knyter an till såväl nationella som regionala och lokala mål för friluftsliv och folkhälsa till exempel genom kommunens antagna *hållbarhetslöften inom ekosystem och biologisk mångfald*. Några exempel på aktiviteter där löften och plan sammanstrålar är: ”arbeta för att säkerställa tätortsnära natur för invånare i alla åldrar – för bostadsområden, skola, förskola och särskilda boenden” och ”ta fram informationsmaterial för att sprida kunskap om biologisk mångfald till besökare i parker och grönområden”.

En projektorganisation är tillsatt på tjänstemannanivå med styrgrupp, referensgrupp och projektledare. *Styrgruppen* består av sektor samhälles sektorchef, verksamhetschefer och enhetschef fritid. Styrgruppen ansvarar för att en projektorganisation finns utsedd och stödjer arbetet med planen (omfattning, innehåll syfte, mål och tidplan). Styrgruppen ska årligen få ta del av uppföljning av planen och dess åtgärder.

Referensgruppen Naturnavet, är ett internt samarbetsforum för naturvård och friluftsliv. I gruppen ingår tjänstepersoner som i sitt dagliga arbete arbetar med naturvård, friluftsliv och besöksnäring samt förvaltning och avtal gällande natur- och friluftsområden. Främst berörs verksamheterna Attraktivitet och Växande inom sektor Samhälle. Gruppen ska bidra med ämneskunskap och kan utgöra plattform för att kommunicera och förankra planen såväl internt som externt. Vid behov kan även andra referensgrupper komma att bildas. Genom dessa kan både lokala och regionala organisationer göras delaktiga inom ramen för åtgärdsplanen. Detta gäller särskilt för punkt 4, 6 och 7 i åtgärdsplanen (sidorna 6-7).

Projektledaren (en tjänsteperson från fritidsenheten, sektor samhälle) ansvarar för att ta fram underlag till såväl styrgrupp som referensgrupp och driver projektet framåt genom att föreslå tidplan och hålla kontakt med styr- och referensgrupp. Projektledaren ska ta fram en

kommunikationsplan och ansvarar för den samlade kommunikationen under framtagandet av planen. Projektledaren ska också ansvara för att åtgärderna i planen sätts i verket och följs upp.

Syfte och mål

Syftet med friluftsplanen är att främja hälsa och välmående och göra Östhammars kommun till en attraktiv plats att leva och vistas på. Målet är att göra friluftslivet mer tillgängligt för invånare och besökare.

Fokusområden för planperioden 2023-2025

Tillgänglig natur för alla (nationellt mål 1)

Tillgänglighet handlar om människors kunskap om att friluftsområden existerar och deras föreställningar om hur tillgängliga områdena är. Det handlar också om att bevara och sköta om naturen och friluftsområden på ett långsiktigt och hållbar sätt. Ur ett rättighetsperspektiv har alla invånare rätt att delta i samhället och samhällsservice och anläggningar avsedda för allmänheten ska vara tillgängliga. Att känna sig välkommen till, lockad och trygg är avgörande för att friluftsområden används och ger den hälsofrämjande effekten.

Ett rikt friluftsliv i skolan (nationellt mål 8)

Sveriges barn och unga ska inom förskolan och skolans verksamhet ha möjlighet att ta del av olika natur- och kulturmiljöer för upplevelser och rekreation. För att skapa goda förutsättningar för friluftsliv i förskola och skola behövs att natur finns i närheten av skolan.

Samverkan

Med samverkan avses den samverkan som sker inom och mellan kommunens sektorer och verksamheter och mellan kommunen och andra organisationer.

Upplandstiftelsen är en etablerad aktör inom natur- och friluftsliv som Östhammars kommun har flera pågående samarbeten med. Länsstyrelsen i Uppsala län är en också en viktig samverkansaktör för Östhammars kommun. Till exempel genom att de medarbetare som arbetar med friluftsuppdraget på Länsstyrelsen agerar bollplank, visar på goda exempel eller delar underlag inför kommande arbete. Arbetet med friluftslivet genomförs också i stor utsträckning av och tillsammans med det lokala föreningslivet. Här sker samarbeten till exempel inom skötsel och genom friluftaktiviteter.

Budget

Åtgärderna i planen bör om möjligt finansieras inom ordinarie verksamhetsram. Vid utökad verksamhet ska kartläggning av medfinansiering göras som inkluderar beräkning av utökad driftbudget. Det kan handla om att söka utvecklingsmedel från exempelvis Naturvårdsverket.

Uppföljning

Friluftsplänen är treårig och följs upp årligen av styrgruppen. Ett nyckeltal är valt för att följa utvecklingen och det är *Sveriges friluftskommun* (Naturvårdsverket). Östhammars kommun hade år 2021 ranking 63 och år 2022 ranking 53 av landets 290 kommuner.

Åtgärdsplanen följs upp kontinuerligt av projektledaren via ordinarie verksamhetsuppföljning i kommunens digitala verktyg *stratsys*.

Åtgärdsplan

Åtgärderna i planen baseras på:

- Inventeringen av natur och friluftsområden från 2021.
- Planens fokusområden.
- Resultat av webbenkät från 2021 om friluftslivet i kommunen. Enkäten riktades till invånare, besökare, företag och civilsamhället i Östhammars kommun.
- Resultat av enkätundersökning riktad till förskola och grundskola, om förutsättningar och utvecklingsbehov för att genomföra friluftsliv inom verksamheterna.

Sju åtgärder identifierades och utgör åtgärdsplanen (se nedan). Ansvarig funktion ska tillsammans med utpekad samverkanspart omsätta åtgärderna till aktiviteter som ryms att genomföra inom planens giltighetstid 2023-2025. Brukare – och intresseorganisationer ska beredas deltagande i inventeringar, utveckling, utformning och anpassningar i arbetet med åtgärdsplanen, särskilt punkt 4, 6 och 7. Skuggade fält är pågående eller avslutade processer. Varje åtgärd är kopplad till ett eller flera av de nationella målen för friluftsliv.

Åtgärdsplan

Åtgärd	Ansvar	Samverkanspart	Nationellt mål
1. Remiss 7juni-12september 2022	KFN	Kommunens övriga nämnder, lokala och regionala organisationer inom friluftsliv	Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet (2)
2. Undersök hur närområdet vid kommunens förskoleverksamhet kan förbättras, med målet att alla förskolorna ska ha möjlighet att samlas i naturen. När insatser ska prioriteras, ska hänsyn tas till orter/skolor som idag delvis eller helt saknar natur i sin närhet.	Samhälle, Fritidsenheten	Bildning, verksamhetschef förskola och skola. Samhälle, strateg för utemiljöer	Tillgänglig natur för alla (1) Tillgång till natur för friluftsliv (4) Ett rikt friluftsliv i skolan (8)
3. Stärka aktivitetsutbudet för grundskolans friluftsliv. Genom att tillsammans med respektive skola, utifrån enkätsvaren, undersöka hur aktivitetsutbudet för	Samhälle, Fritidsenheten	Bildning, sektorchef och rektorerna för förskola och skola	Tillgänglig natur för alla (1) Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet (2)

grundskolans friluftsliv kan förstärkas. Förvaltningen bör eftersträva samarbete med lokala och eller regionala organisationer.			Tillgång till natur för friluftsliv (4) Ett rikt friluftsliv i skolan (8)
4. Undersöka möjligheterna till att tillgängliggöra de kommunala Smultronställena så att alla kan ta del av naturen. Detta avser; Krutudden, Tallparken, Vällensbadet, Aspbo samt Gimobadet.	Samhälle, Fritidsenheten	Verksamhetsstöd, Fastighet: verksamhetschef och driftchef.	Tillgänglig natur för alla (1) Tillgång till natur för friluftsliv (4) Attraktiv tätortsnära natur (5) Friluftsliv för god folkhälsa (9)
5. Förstärka arbetet med kommunikation av friluftslivet genom att ta fram och implementera en kommunikationsplan. Planen ska inkludera kommunikation av allemansrätten och lagen om rökfria miljöer.	Samhälle, Fritidsenheten	Referensgrupp	Allemansrätten (3) Friluftsliv för god folkhälsa (9) God kunskap om friluftslivet (10)
6. Utveckla och stärk samverkan med lokala och regionala organisationer med syfte att stärka friluftslivet i Östhammars kommun.	Samhälle, Fritidsenheten	Lokala och regionala organisationer inom friluftsliv	Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet (2) Friluftsliv för god folkhälsa (9)
7. Analysera ytterligare behov av åtgärder, baserade på inventeringen av natur- och friluftsliv.	Samhälle, Fritidsenheten	Referensgrupp samt Bildning, Verksamhetsstöd och Omsorg	

Lästips

Östhammars kommuns antagna [hållbarhetslöften](#) och [Destinationsstrategi Roslagen 2030](#)

Läs mer om friluftsliv och Agenda 2030 på:

[Naturvårdsverket](#)

[Agenda 2030, Globala målen](#)

Samrådsredogörelse – Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2024

Innehåll

Sammanfattning	2
Inkomna yttranden i sammanfattning med kommentarer.....	3
Nämnder och styrelser.....	3
Bygg- och miljönämnden	3
Socialnämnden	3
Barn- och utbildningsnämnden	4
Lokala organisationer inom friluftsliv och lokala utvecklingsgrupper	4
Hargshamns bygderåd	4
Östhammars segelsällskap.....	4
Natur och kultur i Dannemora.....	4
Österbybruks utvecklingsgrupp.....	6
KPF/KPR.....	6
Regionala organisationer.....	7
Länsstyrelsen i Uppsala län.....	7

Sammanfattning

Friluftslivet berör fler av kommunens nämnder och verksamheter och därför finns ett behov av en gemensam plan för arbetet. Kultur- och fritidsnämnden har beslutat om en friluftspolitisk plan för Östhammars kommun som är framtagen för de nämnder, sektorer och verksamheter inom Östhammars kommun som arbetar för ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv. Förslag till plan har tagits fram genom samverkan mellan kommunens alla sektorer och synpunkter från övriga nämnder, lokala- och regionala organisationer har inhämtats genom en remiss. Planen skickades på remiss till; barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kommunstyrelsen, socialnämnden och kommunala rådet för pensionärer och funktionsnedsatta samt externa lokala och regionala organisationer inom friluftsliv. Remiss skickades också till samtliga utvecklingsgrupper inom Östhammars kommun. Remisstiden varade 7 juni- 12 september 2022.

Tre nämnder, fem lokala organisationer samt en regional organisation inkom med yttranden och synpunkter eller rekommendationer. Inkomna yttranden innehåller i många fall förslag till kompletteringar och förtydliganden av planen. Många synpunkter rör frågor som kommer att behandlas i andra sammanhang först efter att planen är antagen. Samtliga yttranden finns som bilagor till denna samrådshandling.

Följande ändringar har gjorts i den reviderade planen:

- Planen är korrigerad enligt socialnämndens yttrande.

- Förskola är inskrivet som en egen skolform, enligt yttrande från barn- och utbildningsnämnden.
- Åtgärdsplanen är förtydligad på en punkt enligt yttrande från barn- och utbildningsnämnden.
- Beskrivningen av viktiga naturområden är förtydligad, enligt yttrande från Östhammars segelsällskap.
- Förtydliganden och tillägg har gjorts i planen efter yttranden från Natur och Kultur i Dannemora.
- Förtydliganden och tillägg har gjorts i planen efter Länsstyrelsens yttrande.
- Mindre justeringar är gjorda i dokumentet med syftet att öka läsbarheten i texten.

Inkomna yttranden i sammanfattning med kommentarer

Nedan följer en sammanfattning av samtliga yttranden. Varje yttrande efterföljs med kommentar och ställningstaganden till hur dessa inspel omhändertas av kultur- och fritidsnämnden i planen. Inkomna synpunkter och yttranden innehåller i många fall förslag till kompletteringar eller förtydliganden av planen och då finns sidhänvisningar till var i planen dessa kompletteringar finns. Vissa yttranden och synpunkter rör frågor som kommer att behandlas i andra sammanhang eller i sammanhang som är aktuella först efter att planen är antagen.

Nämnder och styrelser

Bygg- och miljönämnden

Yttrande och rekommendation - Bygg- och miljönämnden välkomnar den friluftspolitiska planen för Östhammars kommun 2023-2024, och har inget att invända. Planen stärker både förutsättningarna för invånare och besökare att ta del av det rörliga friluftslivet i kommunen och förutsättningarna för en hållbar samhällsutveckling. Detta ligger också helt i linje med bygg- och miljönämndens uppdrag och målsättning. En rekommendation från bygg- och miljönämnden är att i den friluftspolitiska planen komplettera med tillgängligt kartmaterial över de inventeringar som gjorts, de åtgärder som planeras göras samt annan relevant information för den fysiska planeringen i framtiden för att effektivare samarbeta med den strategiska planeringen i kommunen. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden tar del av yttrandet.*

Socialnämnden

Yttrande och synpunkter - Ett arbetat, lättillgängligt, tydligt och föredömligt kort styrdokument. Det omfattar såväl nuläge som önskat läge, genom utpekade fokusområden och tydlig åtgärdsplan för genomförande. Nämnden lyfter fram två synpunkter: Skrivningen ”Friluftsplänen tar utgångspunkt i kommunfullmäktiges strategiska inriktningsområden en lärande kommun och en hållbar kommun” behöver korrigeras. Då planen avser gälla från 2023 behöver den förhålla sig till de nya kommunfullmäktigemål som antagits i mål- och budgethandling inför 2023. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden korrigerar planen enligt yttrandet (s.4).*

Socialnämnden vill särskilt lyfta fram fokusområdet ”Tillgänglig natur för alla” och poängterar här vikten av att brukare- och intresseorganisationer bereds deltagande i

inventeringar, utveckling, utformning och anpassningar (se punkterna 4, 6 och 7 i åtgärdsplanen). *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden förstärker planen baserat på yttrandet (s.6).*

Barn- och utbildningsnämnden

Yttrande

I den friluftspolitiska planen för Östhammars kommun 2023-2024 behöver verksamheten *Förskola* skrivas in som en egen skolform och inte ingå i verksamheten skola. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden korrigerar planen enligt yttrandet (s.6).*

För fokusområdet *ett rikt friluftsliv i skolan* behöver arbetet prioriteras i åtgärdsplanen för de orter/skolor som idag delvis eller helt saknar natur i sin närhet. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden gör ett tillägg i planen enligt yttrandet (s.6).*

Frågan om hur åtgärderna ska finansieras dels i uppförande men också i driftsperspektiv behöver klargöras. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden tar del av yttrandet.*

Lokala organisationer inom friluftsliv och lokala utvecklingsgrupper

Hargshamns bygderåd

Inkomna synpunkter från Hargshamns Bygderåd rör punkt 4, 6 och 7 i åtgärdsplanen (se s. 8 i planen). Bygderådet ger inspel för Hargshamns behov av utveckling inom friluftslivet. Synpunkterna gäller några olika platser i Hargshamn, så som badet, Myrans stig, hamnen samt den tätortsnära skogen. Bygderådet ger också förslag på några olika aktiviteter inom friluftsliv med koppling till Hargshamn. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden tar del av yttrandet.*

Östhammars segelsällskap

Inkomna synpunkter från segelsällskapet rör dels innehåll dels åtgärdsplanen. Gällande innehåll föreslår Östhammars segelsällskap ett tillägg i dokumentet som bejakar att även skärgårds- och kustmiljön är en viktig del för friluftslivet. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden kompletterar planen enligt yttrande från segelsällskapet (s.3).*

Segelsällskapet föreslår också att åtgärdsplanen utökas med en punkt som syftar till att förbättra vattenkvaliteten i Östhammarsfjärden. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden tar del av yttrandet.*

Natur och kultur i Dannemora

Yttrandet från Natur och kultur i Dannemora avser dels synpunkter på hur planen tagits fram dels på innehåll och omfattning av planen med förslag på kompletteringar. Yttrandet innehåller också förslag på arbetssätt för det fortsatta arbetet. Nedan följer först en sammanfattning av yttrandet sedan en kort beskrivning av delar i yttrandet som ligger till grund för revidering av planen.

Yttrandet från Natur och kultur i Dannemora – **ger synpunkter på hur planen tagits fram.** Särskilt poängteras vikten av att föreningslivet och andra lokala organisationer borde tas med

i tidigare skede och vikten av att de tas med i arbetet framöver. De poängterar särskilt att kommunförvaltningen bör ta hand om den förmåga och kraft som de lokala organisationerna kan och vill ge i samarbeten med kommunen, och ger ett förslag att det under första kvartalet 2023 bildas lokala grupper där kommun och de föreningar som idag har skötselavtal med kommunen gällande friluftslivet ingår.

Yttrandet innehåller även synpunkter på innehåll och omfattning med förslag till kompletteringar. Synpunkter ges på; inledning, avsnitten om friluftsliv i Östhammars kommun, avsnittet om planen angående de nationella målen, val av fokusområden, samverkan, budget och uppföljning samt i avsnittet om åtgärdsplan.

[generellt] Planens förhållande till översiktsplanen och detaljplaner bör finnas med och det bör tydligare framgå vad som menas med *tillgänglighet för alla*. Planen bör också redovisa vad medborgarna har tillgång till, men också innehålla en tydlig beskrivning över det kommunen ansvarar för.

Avsnittet [om friluftsliv i Östhammars kommun] som beskriver de olika naturområdena bör förstärkas och analysen förtydligas. Föreningen delar inte uppfattningen om att kommunen har gott om *tätortsnära friluftsområden* (iordningställda). Däremot att det finns *Tätortsnära natur inom 3 km* med stor potential att bli just friluftsområden. De instämmer i de fokusområden som pekas ut, men anser att den första punkten har ett för brett innehåll och bör delas till två fokusområden. Möjligen ska även mål 9 Friluftsliv för god hälsa tillföras.

Samverkan mellan offentlig, privat och ideell sektor kan skapa större ekonomiskt utrymme utan att kommunens budgetramar behöver utökas. Föreningen anser det nödvändigt att se över finansieringen av friluftslivet både vad gäller investeringar och drift för att möjliggöra en utökad verksamhet.

Att använda Sveriges friluftskommun som nyckeltal i att mäta framgång för arbetet är bra. Föreningen saknar dock att kommunen sätter ett mål att sikta mot, både på kort och lång sikt.

Del av yttrandet från Natur och kultur i Dannemora som ligger till grund för justeringar i planen:

Här [i avsnittet om friluftsliv] görs en beskrivning över att många arbetar med frågor kring friluftsliv och att en plan behövs för att jobbet ska ske på ett systematiskt sätt. Det planen missar är den stora betydelse som föreningarna har och vikten av deras deltagande i processen. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden förstärker planen baserat på yttrandet (s.2).*

Föreningen anser att syfte och mål behöver specificeras under egen rubrik.
Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden korrigerar enligt yttrandet (s.5).

Att uttala att *friluftslivet ska vara tillgängligt för alla* är inte att ta ordens innebörd på allvar. Det är en svepande formulering som måste fyllas med innehåll. Tydlighet kring vad som krävs, hur och var är ett rimligt krav att ställa. Speciellt från de med funktionsvariationer.
Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden gör ett förtydligande i planen med utgångspunkt i yttrandet (s.6).

Vi ser heller inte hur friluftslivet i sig bidrar till biologisk mångfald. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden gör ett förtydligande grundat på yttrandet (s.4).*

Vad gäller den statistik som satts på pränt [i avsnittet om friluftsliv i Östhammars kommun] är den inkonsekvent och otydlig. Här blandas uppgifter om strandlinjer med uppgifter om antal km elljusspår och antal eldstäder. Av uppgifterna framgår inte heller att det är olika huvudmän i vissa delar, medan andra bara presenterar uppgifter där kommunen är förvaltare, tex. antalet friluftsbad. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden gör mindre justeringar baserat på yttrandet (ss.2-3).*

[i planen ingår inte] friluftsmålen 6 (*Hållbar regional utveckling och landsbygdsutveckling*) och 7 (*Skyddade områden som resurs för friluftslivet*), med hänvisning till att de omfattas av andra styrdokument och samverkansstrukturer. Just det faktum att dessa mål hanteras i andra sammanhang gör det, enligt föreningen, än viktigare att dessa mål finns med i planen, både för att ge bra input till det arbetet och få egen input på behov inom dessa två områden. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden gör ett förtydligande grundat i yttrandet (s.4).*

Den projektorganisation som presenteras [i avsnittet friluftspolitisk plan] motsvarar inte föreningens förväntningar. De anser att föreningslivet måste vara aktiv part i organisationen. Eftersom alla åtgärder som kan förväntas av planen sker lokalt ute i kommunens olika delar måste lokala grupper bildas initialt i arbetet. I dessa grupper måste representanter från alla berörda parter, som skola, äldreomsorg, föreningar mm ingå. Referensgruppen bör innehålla representation från de ideella organisationer som involveras och inte bara vara en tjänstemannagrupp. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden gör ett tillägg i planen baserat på yttrandet (s.4).*

Här [avsnitt om samverkan] nämns offentliga organisationer, men inte ett ord om det lokala föreningslivet, som måste anses som lika viktiga samverkansparter som det offentliga. *Kultur- och fritidsnämnden gör ett tillägg i planen baserat på yttrandet (s.5).*

[Vid åtgärdsplanen] Åtgärd 1, om inventering, har vi uppfattningen om att den inte är komplett. Den uppfattningen grundar vi på att lokala föreningar, som har kunskap om förhållanden, inte har erbjudits delta i inventeringen. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden förtydligar i planen enligt yttrandet (s.6).*

För åtgärd 5 [vid åtgärdsplanen] har även besöksnäringen ett ansvar för kommunikationen. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden gör ett förtydligande grundat på yttrandet (s.4).*

Österbybruks utvecklingsgrupp

Utvecklingsgruppen ställer sig bakom yttrande från *Natur och kultur i Dannemora* samt ger synpunkter på planens disposition. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden tar del av yttrandet.*

KPF/KPR

Inkomna synpunkter från KPF/KPR avser uppmärksamma vård och skötsel av befintliga natur- och friluftsområden. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden tar del av yttrandet.*

Regionala organisationer

Länsstyrelsen i Uppsala län

Länsstyrelsens yttrande avser dels förslag till kompletteringar och förtydliganden av planen dels frågor som kommer att behandlas i andra sammanhang först efter att planen är antagen. Nedan följer först en sammanfattning av Länsstyrelsens yttrande sedan en kort beskrivning av delar i yttrandet som ligger till grund för revidering av planen.

Länsstyrelsens yttrande - Länsstyrelsen kan konstatera att Östhammars kommun, i och med framtagandet av detta styrdokument, har kommit långt i planeringsarbetet för friluftsliv jämfört med många andra kommuner och att planen är en bra startpunkt för att skapa förutsättningar för ett väl fungerande friluftsliv. Länsstyrelsen anser det positivt att planen utgår tydligt från Sveriges friluftspolitiska mål, vilka som är särskilt prioriterade och vilka som inte ingår. Det är också positivt att kopplingen till Agenda 2030 framhålls.

För att öka förståelsen för hur prioritering av mål och åtgärder gjorts vore det välkommet med en utförligare beskrivning av varför fokus lagts just på dessa områden och varför andra prioriterats ned. Planen baseras i stor del på underlag som inte finns bilagt vilket försvårar möjligheten att bedöma om åtgärderna matchar vad som kommit fram i tidigare utredningar. Det saknas mål för vissa av de presenterade åtgärderna, vilket gör att de blir svåra att följa upp på åtgärdsnivå. Länsstyrelsen beskriver att planen skulle vinna på att tydliggöra mål respektive aktivitet för varje åtgärd.

Länsstyrelsen uppmuntrar förfarandet att använda sig av en särskild utpekad organisation och utvald projektledare. Att ha en tydlig ansvarsfördelning är en viktig framgångsfaktor och i linje med Naturvårdsverkets rekommendationer i arbetet med kommunal friluftslivsplanering. Enligt vägledningen är en viktig nyckel även att ha ett förvaltningsöverskridande arbetssätt. Länsstyrelsen uppmanar därför Östhammars kommun att se över om alla relevanta delar av kommunen finns representerade.

Då allemansrätten är grunden till en stor del av friluftslivet välkomnar Länsstyrelsen åtgärd fem där kommunikation av allemansrätten ingår. Länsstyrelsen konstaterar att planen inte strider mot några intentioner eller utpekade markanspråk i kommunens översiktsplan.

Länsstyrelsen ger förslag på arbetssätt och en metod för att för att säkerställa att tillgängligheten och att upplevelsen blir så bra som möjligt för den individ som önskar besöka området. Genom att identifiera och synliggöra de invånargrupper som ingår i "alla", blir det sedan enklare att ta reda på vilka de faktiska behoven är för att säkerställa tillgängligheten och att upplevelsen blir så bra som möjligt för den individ som önskar besöka området. När grupper och individer inom gruppen identifierats eller definierats, kan det vara relevant att fundera över hur vi gör dessa delaktiga i processen att ta fram åtgärder. Här kan till exempel referensgruppens sammansättning ses över och enkäter, medborgardialoger och liknande riktas till specifika målgrupper. Vid åtgärder med syfte att tillgängliggöra områden bör de hinder som framkommer utifrån uttryckta behov åtgärdas i första hand. En åtgärd kan dock leda till hinder för en annan. För att minska risken att insatser och åtgärder på sikt behöver göras om är universell utformning en lämplig metod att använda sig av. I den skapas lösningar

som fungerar för så många som möjligt redan från början. Då inkluderas fler och vi slipper göra anpassningar i efterhand. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden tar del av yttrandet.*

Del av yttrandet från Länsstyrelsen som ligger till grund för justeringar i plandokumentet:

Länsstyrelsen beskriver att det vore önskvärt att få en hänvisning till de "styrdokument och samverkansstrukturer inom kommunen" som omfattar friluftsmål 6 och 7 och gör att dessa inte ingår i friluftsplänen. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden gör ett förtydligande i dokumentet enligt yttrandet (s.4).*

För att ytterligare tydliggöra vilka åtgärder som kopplar till vilket friluftsmål är ett förslag från Länsstyrelsen att hänvisa till aktuellt mål vid varje föreslagen åtgärd. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden kompletterar åtgärdsplanen enligt yttrandet (ss. 6-7).*

Länsstyrelsen välkomnar att planen knyter an till friluftsmålen med det angränsande och tydligt kopplade arbetsområdet för genomförandet av Sveriges miljömål. Detta görs genom att lyfta fram kopplingen mellan kommunens friluftspolitiska plan och de hållbarhetslöften kommunen tecknat med Länsstyrelsen Uppsala län. För att tydliggöra vad denna koppling innebär vore det dock önskvärt att kommunen beskriver vilket hållbarhetslöfte som avses. Länsstyrelsen efterfrågar en mer detaljerad beskrivning av konkreta åtgärder och aktiviteter där kommunen anser att friluftsmålen och hållbarhetslöftet för ekosystem och biologisk mångfald leder mot samma mål, alternativt där arbetet med de båda åtgärderna stärker varandra. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden gör ett tillägg enligt yttrandet (s.4).*

Länsstyrelsen omnämns som en viktig samverkansaktör. Det vore därför från vår sida uppskattat med ett förtydligande kring vilken sorts samverkan som förväntas i genomförandet av planen, för att kunna möta upp mot behoven. De medarbetare som arbetar med friluftsuppdraget ställer gärna upp som bollplank, visar på goda exempel och delar underlag inför kommande arbete. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden förtydligar i planen enligt yttrandet (s.5).*

Då ett fokusområde i planen är *Tillgänglig natur för alla* sammanfattar Länsstyrelsen några tänkbara tillägg eller justeringar som ytterligare kan förstärka perspektiven mänskliga rättigheter, tillgänglighet, barn och ungdom och folkhälsa i planen. Planen har en god ambition och stora möjligheter att omhänderta dessa perspektiv i åtgärdsplanen. Ur ett rättighetsperspektiv har alla invånare rätt att delta i samhället och samhällsservice och anläggningar avsedda för allmänheten ska vara tillgängliga. Att känna sig välkommen till, lockad och trygg är avgörande för att friluftsområden används och ge den hälsofrämjande effekten. *Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden gör ett tillägg enligt yttrandet (s.5).*

Barn- och utbildningsnämnden

Dnr BUN-2022-049

§ 90. Remiss, Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2024

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden antar yttrandet och överlämnar det till kultur- och fritidsnämnden.

Ärendebeskrivning

Friluftslivet berör fler av kommunens nämnder och verksamheter och därför finns ett behov av en gemensam plan för arbetet. Kultur- och fritidsnämnden tar därför fram en Friluftspolitisk plan för Östhammars Kommun. Arbetet med friluftslivet genomförs också i stor utsträckning av och tillsammans med lokala och regionala organisationer.

Planen tar utgångspunkt i kommunfullmäktiges strategiska inriktningsområden *en lärande kommun* och *en hållbar kommun* och knyter an till såväl lokala som regionala och nationella mål för friluftsliv och folkhälsa. Friluftslivet i Östhammars kommun ska vara tillgängligt för alla. Att vistas i naturen främjar hälsa och välmående och ett rikt friluftsliv främjar såväl folkhälsa som biologisk mångfald. Syftet med friluftsplänen är att främja hälsa och välmående och göra Östhammars kommun till en attraktiv plats att leva och vistas på. Målet är att göra friluftslivet mer tillgängligt för invånare och besökare. Den friluftspolitiskaplanen består av en tvåårig tidplan med fokusområden, åtgärder och ansvarsfördelning.

Kultur- och fritidsnämnden har 2022-06-02 beslutat att remittera förslag till Friluftspolitiskplan för Östhammars kommun 2023-2024 till kommunens övriga nämnder, chefer, berörda råd och andra lokala och regionala organisationer inom friluftsliv. Remisstiden är 7 juni till 12 september 2022.

Yttrande

I den Friluftspolitiska planen för Östhammars kommun 2023-2024 behöver verksamheten Förskola skrivas in som en egen skolform och inte ingå i verksamheten skola. För fokusområdet Ett rikt friluftsliv i skolan behöver arbetet prioriteras i åtgärdsplanen för de orter/skolor som idag delvis eller helt saknar natur i sin närhet. Frågan om hur åtgärderna ska finansieras dels i uppförande men också i driftsperspektiv behöver klargöras.

Beslutsunderlag

- Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2024, Remiss
- Yttrande (se ovan).

Barn- och utbildningsnämnden

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Zara Järvström, verksamhetschef gymnasieskolan, redovisar förslaget till yttrande.

Beslutet skickas till

Kultur- och fritidsnämnden.

Från: [REDACTED]
Skickat: 2022-09-09 10:39
Till: kulturochfritidsnamnden@osthammar.se
Ämne: Dnr KFN-2021-69 Remiss - Friluftspolitiskplan för Östhammars Kommun 2023- 2024
Kopia: Östhammars Segelsällskap [REDACTED]

Remiss-svar från Östhammars Segelsällskap

Vi har tagit del av remissversionen av den Friluftspolitiska planen 2023-2024 och har följande kommentarer att avge.

1) I planen hänvisas till den av Naturvårdsverket genomförda inventeringen av viktiga naturområden för friluftslivet. Här saknar vi Östhammars skärgårds- och kustmiljö. Det förvånar oss att Naturvårdsverket inte identifierade denna dimension då den utgör rekreationsområde för många kommuninvånare liksom för fritidsboende och turister. Vi föreslår därför att Östhammars Kommun gör ett tillägg i dokumentet och bejakar att även skärgårds- och kustmiljön är en viktig del för friluftslivet.

2) Som en konsekvens av 1) ovan föreslår vi också att åtgärdsplanen utökas med en punkt som syftar till kommunens aktiva medverkan för att identifiera åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten i Östhammarsfjärden, detta i samverkan med Länsstyrelsen och berörda föreningar.

Östhammars Segelsällskap
genom
[REDACTED], ordförande

Bygg- och miljönämnden

BMN-2022-2374
KFN-2021-69

§ 123. Remissvar; Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2024

Beslut

Bygg och miljönämnden välkomnar den friluftspolitiska planen för Östhammars kommun 2023-2024, och har inget att invända.

Planen stärker både förutsättningarna för invånare och besökare att ta del av det rörliga friluftslivet i kommunen och förutsättningarna för en hållbar samhällsutveckling. Detta ligger också helt i linje med bygg- och miljönämndens uppdrag och målsättning.

En rekommendation från bygg- och miljönämnden är att den friluftspolitiska planen kompletteras med tillgängligt kartmaterial över de inventeringar som gjorts, de åtgärder som planeras göras samt annan relevant information för den fysiska planeringen i framtiden för att effektivare samarbete med den strategiska planeringen i kommunen.

Ärendebeskrivning

Friluftslivet berör fler av kommunens nämnder och verksamheter och därför finns ett behov av en gemensam plan för arbetet. Kultur- och fritidsnämnden tar därför fram en Friluftspolitiskplan för Östhammars kommun. Planen tas fram för de nämnder, sektorer och verksamheter inom Östhammars kommun som arbetar för ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv.

Arbetet med friluftslivet genomförs också i stor utsträckning av och tillsammans med lokala och regionala organisationer. För att planen ska bli så bra som möjligt sänds den nu ut på remiss till berörda nämnder och organisationer, för att på så sätt samla in och omhänderta era synpunkter.

Beslutsunderlag

Remissversion Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2024

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Sektorchef Ulf Andersson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Kultur- och fritidsnämnden, ange ”Dnr KFN-2021-69 Remiss - Friluftspolitiskplan för Östhammars Kommun 2023-2024” i ämnesraden.

Socialnämnden

Dnr SN-2022-69

§ 123. Yttrande angående internremiss för friluftspolitiskplan för Östhammars kommun 2023-2024

Beslut

Socialnämnden antar förslag till yttrande som sitt eget.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendebeskrivning

Friluftslivet berör fler av kommunens nämnder och verksamheter och därför finns ett behov av en gemensam plan för arbetet. Kultur- och fritidsnämnden tar därför fram en Friluftspolitiskplan för Östhammars Kommun. Planen tas fram för de nämnder, sektorer och verksamheter inom Östhammars kommun som arbetar för ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv.

Fokusområden för planperioden 2023-2024

Tillgänglig natur för alla

Tillgänglighet handlar om människors kunskap om att friluftsområden existerar och deras föreställningar om hur tillgängliga områdena är. Det handlar också om att bevara och sköta om naturen och friluftsområden på ett långsiktigt och hållbar sätt.

Ett rikt friluftsliv i skolan

Sveriges barn och unga ska inom skolans verksamhet ha möjlighet att ta del av olika natur- och kulturmiljöer för upplevelser och rekreation. För att skapa goda förutsättningar för friluftsliv i skolan behövs att natur finns i närheten av skolan.

Arbetet med friluftslivet genomförs i stor utsträckning av och tillsammans med lokala och regionala organisationer.

Planen sänds nu ut på remiss till berörda nämnder för att på så sätt samla in och omhänderta synpunkter.

Remisstiden är 7 juni till 12 september 2022.

Yttrande enligt nedan.

Yttrandet omfattar inte synpunkter av detaljerad, redaktionell karaktär.

Yttrande/synpunkter

Ett arbetat, lättillgängligt, tydligt och föredömligt kort styrdokument. Det omfattar såväl nuläge som önskat läge, genom utpekade fokusområden och tydlig åtgärdsplan för genomförande.

- Socialnämnden vill särskilt lyfta fram fokusområdet ”Tillgänglig natur för alla” och poängterar här vikten av att brukare- och intresseorganisationer bereds deltagande i inventeringar, utveckling, utformning och anpassningar (se punkterna 4,6 och 7 i åtgärdsplanen).

Socialnämnden

- Skrivningen ”Friluftsplänen tar utgångspunkt i kommunfullmäktiges strategiska inriktningsområden en lärande kommun och en hållbar kommun” (s 5) behöver korrigeras. Då planen avser gälla från 2023 behöver den förhålla sig till de nya kommunfullmäktigemål som antagits i mål- och budgethandling inför 2023.
- Dokumentet behöver en noggrann korrekturläsning. Exempel från s 3: ”*Inom kommunen finns 10 kilometer kommunala elljusspår...*” Det finns även mindre språkliga brister som enkelt kan korrigeras, för ökad läsbarhet och upplevd kvalitet.

Beslutsunderlag

Remissversionen av ”Friluftspolitiskplan för Östhammars Kommun 2023-2024” bifogas ärendet.

Följebrev ”Remiss - förslag till Friluftspolitiskplan för Östhammars kommun 2023-2024” bifogas ärendet.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Biträdande sektorchef Ida Eklöf föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

kulturochfritidsnamnden@osthammar.se ange ”Dnr KFN-2022-69 Remiss – Friluftspolitiskplan för Östhammars kommun 2023-2024

Synpunkter från Natur och Kultur i Dannemorabygden på Dnr KFN-2021-69 Remiss – Friluftspolitiskplan för Östhammars Kommun 2023-2024

Synpunkter på framtagandet av planen

Friluftsverksamheten organiseras och utvecklas i första hand av föreningar runt om i kommunen. Att ta fram en plan där dessa föreningar inte deltar i processen är förkastligt.

Vi anser också att det underlag som ligger till grund för planen är undermåligt. Det är inte kommunicerat med aktörer lokalt, och är därför inte komplett.

Hela organisationen för arbetet med friluftspolitiskplan behöver ses över. Där måste det ideella ta plats. Det ger bättre lokalkännedom, bättre förutsättningar i det praktiska genomförandet och inte minst ger det förutsättningar för en kostnadseffektiv organisation för förvaltning och utveckling.

Föreningar är beredda att ta ett större ansvar, förutsatt att villkoren är goda, dialogen konstruktiv och beslutsfattandet snabbt och utan administrativa hinder.

Vi föreslår att det under första kvartalet 2023 bildas lokala grupper där kommun och de föreningar som idag har skötselavtal med kommunen gällande friluftslivet ingår.

Synpunkter på innehåll

Inledning (sid 3)

Här görs en beskrivning över att många arbetar med frågor kring friluftsliv och att en plan behövs för att jobbet ska ske på ett systematiskt sätt.

Det planen missar är den stora betydelse som föreningarna har och vikten av deras deltagande i processen.

Planen har en mycket viktig koppling till kommunens planarbete. Detta nämns inte överhuvudtaget. Vi har i arbetet med ÖP påtalat att stråk och områden för rekreation och friluftsliv måste ritas in i ÖP, tydligare och mer komplett än nu, så att de redan från start ingår i planeringsförutsättningarna. Vi anser därför att planens förhållande till ÖP och detaljplaner behöver finnas med i planen.

Friluftsliv i Östhammars kommun (sid 3-4)

Här blandar planen målbilder med statistiska uppgifter av tveksamt intresse. Syfte och mål behöver tydligt specificeras under egen rubrik.

Att uttala *att friluftslivet ska vara tillgängligt för alla* är inte att ta ordens innebörd på allvar. Det är en svepande formulering som måste fyllas med innehåll. Tydlighet kring vad som krävs, hur och var är ett rimligt krav att ställa. Speciellt från de med funktionsvariationer.

Vi ser heller inte hur friluftslivet i sig bidrar till biologisk mångfald.

Vad gäller den statistik som satts på pränt är den inkonsekvent och otydlig. Här blandas uppgifter om strandlinjer med uppgifter om antal km elljusspår och antal eldstäder. Av uppgifterna framgår inte heller att det är olika huvudmän i vissa delar, medans andra bara presenterar uppgifter där kommunen är förvaltare, t ex antalet friluftsbad.

Planen måste hålla en konsekvent linje, och vår uppfattning är att den behöver redovisa vad medborgarna har tillgång till, men också innehålla en tydlig beskrivning över det kommunen ansvarar för. Första då kan resursfördelning och förvaltning diskuteras med rätt förutsättningar.

Planförfattarna gör även en analys av situationen i kommunen vad gäller de av Naturvårdsverket definierade typerna av naturområden. Utöver en bristfällig beskrivning av de fyra olika typer ställer vi oss tveksam till analysen.

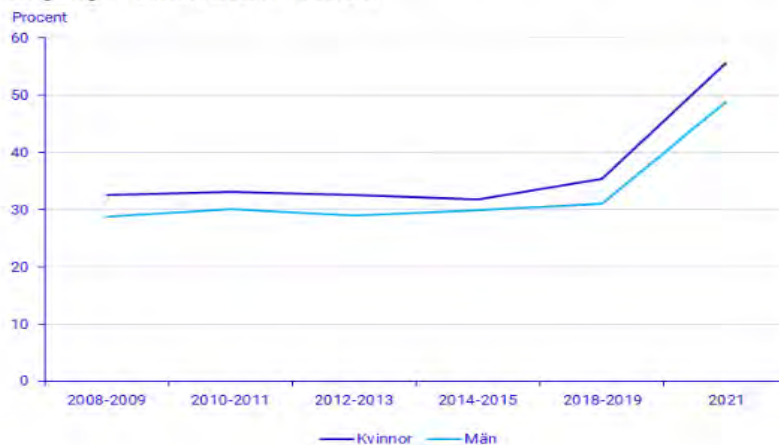
Uppfattningen att vi i kommunen har gott om *tätortsnära friluftsområden* (iordningställda) delar vi inte. Däremot har vi *Tätortsnära natur inom 3 km* med stor potential att bli just friluftsområden. Enligt vår uppfattning ger det felaktiga planeringsförutsättningar.

Att exemplifiera utvecklingspotentialen (Alunda) tillföra föga, utan skapar snarare en ovisshet över planens ambition

Vi ifrågasätter också redovisningen av Naturvårdsverket statistik från 2021, att utövandet ser ungefär likadant ut som tidigare år.

I verkligheten refererar Naturvårdsverket på sin hemsida till statistik från SCB, vilken visar en kraftig ökning av utövandet av friluftsliv. (graf från SCB)

Andelar bland kvinnor och män 16 år och äldre som under de senaste 12 månaderna varit ute i skog och mark på fritiden minst en gång i veckan 2021. Procent

Den närmast explosionsartade utvecklingen under pandemin, vilken bekräftas av SCB, kan knappast ha gått någon förbi, vilket naturligt gör att kraven på friluftsområden, både till antal och status, ökar.

Mål 9 för friluftslivet *Friluftsliv för god hälsa* pekas ut som särskilt viktigt, men prioriteras inte av planförfattarna under de två närmaste åren.

Nationella mål (sid 4)

Planförfattarna väljer att inte inkludera friluftsmålen 6 (*Hållbar regional utveckling och landsbygdsutveckling*) och 7 (*Skyddade områden som resurs för friluftslivet*), med hänvisning till att de omfattas av andra styrdokument och samverkansstrukturer.

Just det faktum att dessa mål hanteras i andra sammanhang gör det, enligt oss, än viktigare att dessa mål finns med i planen, både för att ge bra input till det arbetet och få egen input på behov inom dessa två områden.

Friluftspolitiskplan (sid 5)

Namnet känns underligt, att sammanbinda orden känns konstigt och att skriva planen i bestämd form, "friluftspolitiskplanen", blir ännu märkligare. Även "Friluftsplänen" används som begrepp i planen, vilket kan kännas mer korrekt både i det att det är ett egennamn utan särskrivning och i det att "politiska" tas bort från det som snarare är en verksamhetsplan. Som med andra typer av planer kan man väl säga att den här är delvis baserad på politiska ståndpunkter och beslut men andra planer benämns väl sällan som "politiska" i sina namn?

Den projektorganisation som presenteras motsvarar inte våra förväntningar. Vi anser att föreningslivet måste vara aktiv part i organisationen. Eftersom alla åtgärder som kan förväntas av planen sker lokalt ute i kommunens olika delar måste lokala grupper bildas initialt i arbetet. I dessa grupper måste representanter från alla berörda parter, som skola, äldreomsorg, föreningar mm ingå.

Referensgruppen bör innehålla representation från de ideella organisationer som involveras och inte bara vara en tjänstemannagrupp.

Mer om detta i Åtgärdsplanen

Fokusområden för planperioden 2023-2024 (sid 5)

Vi instämmer i de fokusområden som pekas ut, men vi anser att den första punkten har ett för brett innehåll och bör delas till två fokusområden. Möjligen ska även mål 9 Friluftsliv för god hälsa tillföras, alltså ersätta mål 1. Vi väljer att lägga till den, med en tanke om att varje mål ges ett mindre och spetsigare innehåll.

1. Tillgänglig natur för alla.
 - a. Kunskap
 - b. Ökad tillgänglighet
2. Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet
 - a. Hållbar förvaltning och skötsel genom lokalt deltagande
 - b. Finansiering
8. Ett rikt friluftsliv i skolan
 - a. Säkra vägar mellan skola och naturområde
 - b. Skolskogar
 - c. Förskolans tillgång och kvalitet är avgörande för framtida intresse
9. Friluftsliv för god hälsa
 - a. Samverkan med äldreomsorg
 - b. Samverkan med seniororganisationer
 - c. Samverkan med skola och förskola (mål 8)

Samverkan (sid 5-6)

Här nämns offentliga organisationer, men inte ett ord om det lokala föreningslivet, som måste anses som lika viktiga samverkansparter som det offentliga.

Budget (sid 6)

Vi anser det nödvändigt att se över finansieringen av friluftslivet både vad gäller investeringar och drift för att möjliggöra en utökad verksamhet. Samverkan mellan offentlig, privat och ideell sektor kan skapa större ekonomiskt utrymme utan att kommunens budgetramar behöver utökas. Det betyder att alternativ finansiering och möjligheter till sänkta kostnader måste tas in i planen redan från första kronan för att därigenom skapa utrymme för ytterligare insatser utan tillförande av mer kommunala resurser.

Uppföljning (sid 6)

Att använda Sveriges friluftskommun som nyckeltal i att mäta framgång för arbetet är bra.

Vi saknar dock att kommunen sätter ett mål att sikta mot, både på kort och lång sikt. Vi menar att förutsättningar finns för att till 2024 lyfta kommunens ranking till topp 40 (ranking 2021 är 63)

Som långsiktigt mål anser vi det rimligt att från 2028 ligga topp 20.

Åtgärdsplan (sid 6-7)

Åtgärd 1, om inventering, har vi uppfattningen om att den inte är komplett. Den uppfattningen grundar vi på att lokala föreningar, som har kunskap om förhållanden, inte har erbjudits delta i inventeringen.

Åtgärderna 2,3,4,7 i planen behöver ske lokalt ute på orterna (Se även ovan om organisation) Där blir det naturligt att föreningslivet får en roll, både att bidra med "infrastrukturen" och ett praktiskt innehåll i utbudet.

Med en sådan struktur löser vi åtgärd 6 automatiskt, och vi får plattformar för bra och korrekt underlag för kommunikation (åtgärd 5).

För åtgärd 5 har även besöksnäringen ett ansvar för kommunikationen.

Österbybruk 2022-09-19

För Föreningen Natur och Kultur i Dannemorabygden

ordförande

onsdag 7 september 2022

Dnr: KFN-2021-69

Här kommer synpunkter på den friluftspolitiska remissplanen 2023-2024 från Hargshamns Bygderåd.

4. Hargshamns bad. Är ett av kommunens finaste och mest välbesökta bad varför vi skulle välkomna att det inkluderas i arbetet framåt vad gäller tillgängliggörande.

Badet har en handikapparkering och anpassad dusch och wc, men det som saknas och som efterlysts är en badramp för personer med funktionsnedsättning.

6. En stärkt samverkan mellan olika aktörer och en gemensam utökad marknadsföring av de olika naturvärdena i kommunen välkomnas.

Vi är många som jobbar aktivt för att öka kommunens attraktivitet. Vi välkomnar en funktion på kommunen som arbetar aktivt för att stärka det ideella arbetet genom att t.ex tipsa om bidrag såväl interna som externa som går att söka till olika projekt.

7. Tillgängligt fiske från land. I Hargshamn finns det en gammal kaj som idag är öppen för allmänheten och ägs av Hargs Bruk. Här finns en av få möjligheter i kommunen att fiska strömming från land. Med relativt enkla medel skulle personer med funktionsnedsättning kunna få tillgång till denna.

Den välbesökta Myrans Stig i Hargshamn är idag tillgänglig med barnvagn och det skulle vara fantastiskt om vi med kommunens hjälp även kunde göra den anpassad för rullstolsburna.

Behovsstyrd belysning för kommunala lekparken och hundrastgårdar främjar ett ökat uteliv under årets mörkare månader. För Hargshamn specifikt efterlyses även grillplats till lekparken som funnits på agendan sedan några år.

Den tätortsnära och kommunägda skogen har stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Här ges möjlighet till lättillgänglig rekreation och naturupplevelser. Att framgent vårda skogen med genomtänkta gallringar och slyröjning leder till ett ökat mervärde för boende på orten.

Ett badtåg/sommartåg som förbinder de olika tätorterna Hargshamn-Gimo-Österbybruk är något som skulle bidra till ökad tillgänglighet och interaktion mellan kommunens tätorter i öst-västlig riktning.

Med vänlig hälsning, Hargshamns Bygderåd

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Inkom 2022-09-12
Dnr KFN-2021-69-18
Dpl 380¹⁽³⁾

Datum
2022-09-09

Ärendebeteckning
507-5788-2022

Kultur och fritidsnämnden
Östhammars kommun
kulturochfritidsnamnden@osthammar.se

Yttrande på remissen Förslag till friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023-2024

Er beteckning: KFN-2021-69

Länsstyrelsen kan konstatera att Östhammars kommun, i och med framtagandet av detta styrdokument, har kommit långt i planeringsarbetet för friluftsliv jämfört med många andra kommuner. Att formulera ambitioner och riktning för det fortsatta friluftslivsarbetet och lyfta det i en särskild plan är en bra startpunkt för att skapa förutsättningar för ett väl fungerande friluftsliv.

Länsstyrelsen anser det positivt att planen utgår tydligt från Sveriges friluftspolitiska mål, vilka som är särskilt prioriterade och vilka som inte ingår. Det är också positivt att kopplingen till Agenda 2030 framhålls.

Då planen över lag är generellt hållen är det svårt att bedöma hur föreslagna åtgärder dockar an till övriga styrdokument och planer. Planen baseras i stor del på underlag som inte finns bilagt vilket försvårar möjligheten att bedöma om åtgärderna matchar vad som kommit fram i tidigare utredningar. För att öka förståelsen för hur prioritering av mål och åtgärder gjorts vore det välkommet med en utförligare beskrivning av varför fokus lagts just på dessa områden och varför andra prioriterats ned. Planen hänvisar exempelvis till inventeringen av naturområden värdefulla för friluftsliv som visar att bostadsnära lek- och rekreationsområden samt tätortsnära natur kunde utvecklas. Länsstyrelsen ställer sig då frågande till varför friluftsmål 5 - Attraktiv tätortsnära natur inte är ett av målen med särskild fokus. Av samma anledning vore det också önskvärt att få en hänvisning till de "styrdokument och samverkansstrukturer inom kommunen" som omfattar friluftsmål 6 och 7 och gör att dessa inte ingår i friluftsplänen. För att ytterligare tydliggöra vilka åtgärder som kopplar till vilket friluftsmål är ett förslag att hänvisa till aktuellt mål vid varje föreslagna åtgärd.

Det saknas även mål för vissa av de presenterade åtgärderna, vilket gör att de blir svåra att följa upp på åtgärdsnivå. Planen skulle vinna på att tydliggöra mål respektive aktivitet för varje åtgärd.

Länsstyrelsen välkomnar att planen knyter an friluftsmålen med det angränsande och tydligt kopplade arbetsområdet för genomförandet av Sveriges miljömål. Detta görs genom att lyfta fram kopplingen mellan kommunens friluftspolitiska plan och de hållbarhetslöften kommunen tecknat med Länsstyrelsen Uppsala län. För att tydliggöra vad denna koppling innebär vore det dock önskvärt att kommunen beskriver vilket hållbarhetslöfte som avses.

Länsstyrelsen efterfrågar även en mer detaljerad beskrivning av konkreta åtgärder och aktiviteter där kommunen anser att friluftsmålen och hållbarhetslöftet för ekosystem och biologisk mångfald leder mot samma mål, alternativt där arbetet med de båda åtgärderna stärker varandra. En sådan beskrivning skulle underlätta förståelsen för vilka delar de olika målen samspekar och göra den delen av planen mer konkret.

Länsstyrelsen uppmuntrar förfarandet att använda sig av en särskild utpekad organisation och utvald projektledare. Att ha en tydlig ansvarsfördelning är en viktig framgångsfaktor och i linje med Naturvårdsverkets rekommendationer i arbetet med kommunal friluftslivsplanering <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/friluftsliv/kommunal-friluftslivsplanering/>. Enligt vägledningen är en viktig nyckel även att ha ett förvaltningsöverskridande arbetssätt. Länsstyrelsen uppmanar därför Östhammars kommun att se över om alla relevanta delar av kommunen finns representerade.

Då allemansrätten är grunden till en stor del av friluftslivet välkomnar Länsstyrelsen åtgärd fem där kommunikation av allemansrätten ingår.

Länsstyrelsen konstaterar att då planen främst utgör ett underlag som beskriver vilka åtgärder som ska prioriteras inom området friluftsliv under åren 2023-2024 strider utpekade åtgärder inte mot några intentioner eller utpekade markanspråk i kommunens översiktsplan.

Länsstyrelsen observerar att Länsstyrelsen i Uppsala län nämns som en viktig samverkansaktör i avsnittet Samverkan. Det vore därför från vår sida uppskattat med ett förtydligande kring vilken sorts samverkan som förväntas i genomförandet av planen, för att kunna möta upp mot behoven. De medarbetare som arbetar med friluftsuppdraget ställer gärna upp som bollplank, visar på goda exempel och delar underlag inför kommande arbete.

Då ett fokusområde i planen är Tillgänglig natur för alla följer här kommentarer ur perspektiven mänskliga rättigheter, tillgänglighet, barn och ungdom och folkhälsa. Planen har en god ambition och stora möjligheter att omhänderta dessa perspektiv i åtgärdsplanen. Här sammanfattas några tänkbara tillägg eller justeringar som ytterligare kan förstärka perspektiven i planen.

Ur ett rättighetsperspektiv har alla invånare rätt att delta i samhället och samhällsservice och anläggningar avsedda för allmänheten ska vara tillgängliga. Att känna sig välkommen till, lockad och trygg är avgörande för att friluftsområden används och ge den hälsofrämjande effekten. Det som är nödvändigt för en del är bra för alla. Genom att identifiera och synliggöra de invånargrupper som ingår i ”alla”, blir det sedan enklare att ta reda på vilka de faktiska behoven är för att säkerställa tillgängligheten och att upplevelsen blir så bra som möjligt för den individ som önskar besöka området.

När grupper och individer inom gruppen identifierats eller definierats, kan det vara relevant att fundera över hur vi gör dessa delaktiga i processen att ta fram

1B2022-09-09

Fel! Hittar inte referenskälla.

åtgärder. Här kan till exempel referensgruppens sammansättning ses över och enkäter, medborgardialoger och liknande riktas till specifika målgrupper.

Vid åtgärder med syfte att tillgängliggöra områden bör de hinder som framkommer utifrån uttryckta behov åtgärdas i första hand. En åtgärd kan dock leda till hinder för en annan. För att minska risken att insatser och åtgärder på sikt behöver göras om är universell utformning en lämplig metod att använda sig av. I den skapas lösningar som fungerar för så många som möjligt redan från början. Då inkluderas fler och vi slipper göra anpassningar i efterhand.

För Länsstyrelsen i Uppsala län

[Redacted]

Samordnare friluftslivsuppdraget

I hanteringen har även [Redacted] Naturskyddsenheten, [Redacted]
[Redacted] Naturvårdsenheten, [Redacted] Miljöstrategienheten, [Redacted]
[Redacted] Enheten för social hållbarhet samt [Redacted], Plan- och
bostadsenheten deltagit.

Synpunkter från Österbybruks Utvecklingsgrupp på Dnr KFN-2021-69 Remiss – Friluftspolitiskplan för Östhammars Kommun 2023-2024

Vi har tagit del av remissvaret från Natur och Kultur i Dannemorabygden och stödjer deras synpunkter på planen.

I tillägg till ovan har vi synpunkter på disposition/befintlig text av planens remissversion. Det är ibland svårt att följa texten och budskapet då det finns otydliga syftningar, upprepningar och kast mellan information. Nedan följer ett förslag till en justerad disposition där det blir lättare att tillgodogöra sig informationen. Observera att förslaget till förändrad disposition inte har de synpunkter från Natur och Kultur i Dannemorabygden som vi stödjer införda.

Inledning

Tillsammans är vi många inom Östhammars Kommun som på olika sätt arbetar för ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv. Såväl kommunala verksamheter som lokala och regionala organisationer möjliggör att så många som möjligt kan ta del av naturen och dess effekter för hälsa och välmående. Ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv berör flera av kommunens nämnder, sektorer och verksamheter och därför behöver vi samordna oss. Kultur-och fritidsnämnden tar därför fram Friluftspolitiskplan för Östhammars Kommun 2023-2024 vilken har som mål att göra friluftslivet mer tillgängligt för invånare och besökare. Syftet är att främja hälsa och välmående samt göra Östhammars kommun till en attraktiv plats att leva och vistas på.

Friluftsplänen är en tvåårig tidplan med fokusområden, åtgärder och ansvarsfördelning. Med en gemensam plan för arbetet kan vi jobba systematisk mot lokala behov och med rätt saker, vilket gör att vi kan förvänta oss att uppnå våra mål på ett resurseffektivt sätt och med god effekt för invånare och besökare.

Eftersom friluftslivet berör fler än ett verksamhetsområde antas planen av kommunfullmäktige.

Friluftsliv i Östhammars kommun

Friluftslivet i Östhammars kommun ska vara tillgängligt för alla. Att vistas i naturen främjar hälsa och välmående. Ett rikt och tillgängligt friluftsliv främjar såväl folkhälsa som biologisk mångfald samt skapar både en attraktiv boendemiljö och attraktiva besöksmål.

Vi använder Naturvårdsverkets definition för friluftsliv: "Friluftsliv är vistelse utomhus i natur- och kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling."

Östhammars Kommun har gott om platser för friluftsliv i skog och vid vatten med sina 400 mil av strandlinjer vid kust och sjö. Inom kommunen finns 40 naturreservat och 13 friluftsbad.

Kommunens verksamheter har i samverkan med Upplandsstiftelsen iordningställt sju smultronställen, som är utflyktsmål med höga natur- och kulturvärden.

Inom kommunen finns även 10 kilometer kommunala elljusspår och flera vandringsleder. Vikingaleden och Upplandsleden är två långa vandringsleder som passerar genom kommunen. Här finns även ett flertal kortare vandringsleder som exempelvis Harvikaleden och Vallonstigen. Spritt över kommunen finns 35 lekplatser och 55 allmänna grillplatser varav 13 är belagda med vindskydd och eller mullekojor. Dessa platser är viktiga för att boende och besökare ska kunna ta del av naturens hälsofrämjande effekter i sin boende- och vardagsmiljö.

Naturvårdsverket lyfter att det finns olika typer av naturområden som är viktiga för friluftslivet.

Under 2021 genomfördes en inventering och en klassificering av dessa naturområden i

Östhammars kommun varvid följande identifierades som viktiga för friluftslivet i kommunen:

- Bostadsnära lek- och rekreationsområden, som är park och/eller natur för lek- och rekreation som finns inom gångavstånd från bostad, skola, förskola eller äldreboende.
- Tätortsnära natur, som omfattas av natur- och skogsområden inom 3 km från bebyggelse.
- Tätortsnära friluftsområden, vilket innebär större naturområden som är iordningställda för friluftsliv och som finns på gång- och cykelavstånd från bebyggelse.
- Långa leder för vandring, cykling, paddling eller ridning.

Inventeringen visade att Östhammars Kommun har gott om tätortsnära friluftsområden och långa leder för vandring, medan bostadsnära lek- och rekreationsområden samt tätortsnära natur kan utvecklas. Exempelvis visade inventeringen att Alundas tätortsnära natur hade stor utvecklingspotential.

Statistik från Naturvårdsverket (2021) visar att utövandet av friluftsliv i Sverige ser ungefär likadant ut som tidigare år men att det finns variationer mellan olika grupper i befolkningen. Hinder för utövande som angavs var: tidsbrist, avsaknad av någon att utöva friluftsliv med och brist på lämpliga platser.

Globala och Nationella mål

Naturvårdsverket beskriver att arbetet för friluftslivet knyter an till såväl de miljömässiga som sociala och ekonomiska delarna i de globala målen inom Agenda 2030. Östhammars Kommuns friluftspolitiskaplan kopplar särskilt an till följande Agenda 2030-mål:

Mål 3 God hälsa och välbefinnande

Mål 10 Minska ojämlikheter mellan och inom olika länder

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

De tio nationella friluftsmålen initierades 2012 och Naturvårdsverket ansvarar för att samordna uppföljningen av målen och rapportera till regeringen. Målen handlar om att genomföra åtgärder så att förutsättningarna för friluftslivsutövandet förbättras. Kommunens friluftspolitiska plan omfattar 8 av målen. Mål 6 och 7 omfattas av andra styrdokument och samverkansstrukturer inom kommunen.

Mål 1 Tillgänglig natur för alla

Mål 2 Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet

Mål 3 Allemansrätten

Mål 4 Tillgång till natur för friluftsliv

Mål 5 Attraktiv tätortsnära natur

Mål 6 Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling

Mål 7 Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Mål 8 Ett rikt friluftsliv i skolan

Mål 9 Friluftsliv för god folkhälsa

Mål 10 God kunskap om friluftslivet.

Friluftspolitisk plan

Friluftspolitiska planen tar utgångspunkt i kommunfullmäktiges strategiska inriktningsområden en lärande kommun och en hållbar kommun. Planen knyter an till såväl nationella som regionala och lokala mål för friluftsliv och folkhälsa, till exempel till kommunens antagna hållbarhetslöften. Syftet med friluftspolitiska planen är att främja hälsa och välmående och göra Östhammars kommun till en attraktiv plats att leva och vistas på. Målet är att göra friluftslivet mer tillgängligt för invånare och besökare. Friluftsplänen består av en tvåårig tidplan med fokusområden, åtgärder och ansvarsfördelning. Målet mäts med en rankinglista från Naturvårdsverket och genom aktiviteter i åtgärdsplanen. En projektorganisation är tillsatt på tjänstemannanivå med styrgrupp, referensgrupp och projektledare.

Styrgruppen består av Sektor Samhälles sektorchef, verksamhetschefer och enhetschef fritid. Styrgruppen ansvarar för att en projektorganisation finns utsedd och stödjer arbetet med planen (omfattning, innehåll syfte, mål och tidplan). Styrgruppen ska årligen få ta del av uppföljning av planen och dess åtgärder.

Referensgruppen Naturnavet, är ett internt samarbetsforum för naturvård och friluftsliv. I gruppen ingår tjänstepersoner som i sitt dagliga arbete arbetar med naturvård och friluftsliv samt förvaltning och avtal gällande natur- och friluftsområden på olika sätt. Främst berörs verksamheterna Attraktivitet och Växande inom sektor Samhälle. Gruppen ska bidra med ämneskunskap och kan utgöra plattform för att kommunicera och förankra planen såväl internt som externt.

Projektledare: Tjänsteperson (fritidsenheten, Samhälle) ansvarar för att ta fram underlag till såväl styrgrupp som referensgrupp och driver projektet framåt genom att föreslå tidplan och hålla kontakt med styr- och referensgrupp. Projektledaren ska ta fram en kommunikationsplan och ansvara för den samlade kommunikationen under framtagandet av planen. Projektledaren ska också ansvara för att åtgärderna i planen sätts i verket och följs upp.

Kommunens valda fokusområden för planperioden 2023-2024

Mål 1 Tillgänglig natur för alla

Tillgänglighet handlar om människors kunskap om att friluftsområden existerar och deras föreställningar om hur tillgängliga områdena är. Det handlar också om att bevara och sköta om naturen och friluftsområden på ett långsiktigt och hållbart sätt.

Mål 8 Ett rikt friluftsliv i skolan

Sveriges barn och unga ska inom skolans verksamhet ha möjlighet att ta del av olika natur- och kulturmiljöer för upplevelser och rekreation. För att skapa goda förutsättningar för friluftsliv i skolan behövs att natur finns i närheten av skolan.

Samverkan

Med samverkan avses den samverkan som sker inom och mellan kommunens sektorer och verksamheter och mellan kommunen och andra organisationer.

Upplandstiftelsen är en etablerad aktör inom natur- och friluftsliv som Östhammars kommun har flera pågående samarbeten med. Länsstyrelsen i Uppsala län är en också en viktig samverkansaktör för Östhammars kommun.

Budget

Åtgärderna i planen bör om möjligt finansieras inom ordinarie verksamhetsram. Vid utökad verksamhet ska kartläggning av medfinansiering göras som inkluderar beräkning av utökad driftbudget.

Uppföljning

Friluftsplänen är tvåårig och följs upp årligen av styrgruppen.

Östhammars Kommun hade i Sveriges friluftskommun 2021 ranking 63 av landets 290 kommuner och det är valt som nyckeltal för att följa utvecklingen av friluftsplänen.

Åtgärdsplanen följs upp kontinuerligt av projektledaren via ordinarie verksamhetsuppföljning i kommunens digitala verktyg Stratsys.

Åtgärdsplan

Åtgärder i planen baseras på:

- Inventeringen av natur och friluftsområden från 2021
- Planens fokusområden
- Resultat av webbenkät riktad till medborgare och föreningsliv, om friluftslivet i Östhammars Kommun
- Resultat av enkätundersökning riktad till förskola och grundskola, om förutsättningar och utvecklingsbehov för att genomföra friluftsliv inom verksamheterna.

Sju åtgärder identifierades och utgör åtgärdsplanen. Ansvarig funktion ska tillsammans med utpekad samverkanspart omsätta åtgärder till aktiviteter som ryms att genomföra inom planens giltighetstid 2023-2024. Skuggade fält är pågående processer.

Åtgärdsplan Åtgärd	Ansvar	Samverkanspart
1. Remiss 7juni-12september 2022	KFN	Kommunens övriga nämnder, lokala och regionala organisationer inom friluftsliv
2. Undersök hur närområdet vid kommunens förskoleverksamhet kan förbättras, med målet att alla förskolorna ska ha möjlighet att samlas i naturen. Det kan handla om att säkerställa grillplats, bänkar och vindskydd inom 300m avstånd.	Samhälle, Fritidsenheten	Bildning, verksamhetschef Samhälle, Utemiljö
3. Stärka aktivitetsutbudet för grundskolans friluftsliv genom att tillsammans med respektive skola, utifrån enkätsvaren, undersöka hur aktivitetsutbudet för grundskolans friluftsliv kan förstärkas.	Samhälle, Fritidsenheten	Bildning, sektorchef och rektorerna. Samverkan med lokala eller regionala organisationer.

4. Undersöka möjligheterna till att tillgängliggöra de kommunala Smultronställena så att alla kan ta del av naturen. Detta avser; Krutudden, Tallparken, Vällensbadet, Aspbo samt Gimobadet.	Samhälle, Fritidsenheten	Verksamhetsstöd, Fastighet: verksamhetschef och driftchef.
5. Förstärka arbetet med kommunikation av friluftslivet genom att ta fram och implementera en kommunikationsplan. Planen ska inkludera kommunikation av allemansrätten och lagen om rökfria miljöer.	Samhälle, Fritidsenheten	Referensgrupp
6. Utveckla och stärk samverkan med lokala och regionala organisationer med syfte att stärka friluftslivet i Östhammars kommun	Samhälle, Fritidsenheten	Lokala och regionala organisationer inom friluftsliv
7. Analysera ytterligare behov av åtgärder, baserade på inventeringen av natur-och friluftsliv.	Samhälle, Fritidsenheten	Referensgrupp samt Bildning, Verksamhetsstöd och Omsorg

2022-09-13

Friluftspolitisk plan för Östhammars kommun 2023 – 2026

Dnr:

Dpl:

Pandemin har fått ut många människor i naturen på gott och ont.

När Covid-19 var ett faktum stod det inte länge på förrän människors kärlek till naturen formligen exploderade. Man sökte sig nämligen ut från stadsmiljön där risken för smitta var stor. Vandringsleder där man tidigare kunde träffa en handfull vandrare fullkomligt svämmade över av människor. Att det ska krävas en pandemi för att människor ska upptäcka naturen.

Ganska snart stod det klart att många inte var riktigt beredda på vad naturen hade att erbjuda. Dricksvatten, sittplatser och toaletter lyste med sin frånvaro. Asfalterade vägar fanns inte. Vidare klädde man sig inte för ett besök i naturen.

Det som kan sätta långsiktiga spår är att naturen inte alltid är rustad för de påfrestningar som blivit resultatet. Rösade leder trampas sönder. Spånger över våtmarker nöts snabbt och förstörs. Människor tar inte vederbörlig hänsyn till områden som ska vara särskilt skyddade. Människors avföring finns mer eller mindre överallt i naturen.

Kommunens och Upplandsstiftelsen måste vara särskilt uppmärksamma på den förslitning som pågår. Placera gärna ut fler toaletter av den typ som finns bland annat vid Aspbadet utanför Österbybruk.

Föregå med de goda exemplen.

De stora långsiktiga målen brukar alltid vara det man skjuter in sig på när man filar på en politisk plan. Tyvärr glömmar man ofta de små insatserna som kan få många människor att dra åt samma håll.

Många förfasas över nedskräpningen i samhället. Många har uppfattningen att det är våra ungdomar som sprider skräp omkring sig. I själva verket kan vi hitta bovarna i alla åldersgrupper. Något som troligen påverkar människors likgiltighet är bland annat hur det ser ut i anslutning till kommunens fastigheter. Där vi ser plattläggning som sett bättre dagar eller rabatter som borde innehålla blommor och buskar i stället för mattor av ogräs. Detta skapar ett ointresse från gemene man.

Östhammars kommun måste lägga sig vinn om att sköta sina ytterområden. Om man klarar detta kommer kommunens invånare ta med sitt skräp hem.

Biblioteksplan

för Östhammars kommun

2023-2026

Antaget av	Instans
Antaget	Datum och §
Ersätter tidigare version	Instansförkortning, datum och §
Gäller för	KS, nämnder, bolag/koncernen
Dokumentansvarig	Enhetschef Kultur och bibliotek

Innehåll

Bakgrund och syfte.....	3
Bibliotekens uppdrag.....	3
Biblioteken och kommunens strategiska inriktningsområden	4
God välfärdsleverans	4
God samhällsutveckling	5
Folkbibliotek	5
Folkbiblioteksverksamhet	5
Folkbibliotekens fokusområden	6
Barn och ungdomar med fokus på språkutveckling samt läsfrämjande arbete	6
Funktionsnedsättning	7
Informationsteknik och digital delaktighet	7
Nationella minoriteter samt personer med annat modersmål än svenska	7
Skolbibliotek	8
Skolbiblioteksverksamhet	8
Skolbibliotekens fokusområden	9
Samverkan.....	9
Styrande dokument förutom bibliotekslag och skollag.....	11
Internationellt antagna styrdokument.....	11
Nationellt antagna styrdokument	11
Regionalt antagna styrdokument.....	11
Lokala styrdokument.....	11

Bakgrund och syfte

Enligt bibliotekslagen ska kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Biblioteksplanen för Östhammars kommun 2023-2026 omfattar folkbiblioteken och skolbiblioteken. Det är ett styrdokument som ger vägledning för bibliotekens verksamheter under perioden 2023-2026.

Biblioteksplanen ska användas som ett styrdokument för bibliotekens arbete och anger mål och principer som biblioteken ska sträva efter att uppnå. Dessa ska konkretiseras genom handlingsplaner. Biblioteksplanen kommer att revideras och utvärderas efter fyra år medan handlingsplanerna utvärderas och omarbetas årligen.

Östhammars kommun består av fem orter, Alunda, Gimo, Öregrund, Österbybruk och Östhammar. Kommunen är flerkärnig och till ytan stor med mycket landsbygd vilket har stor betydelse i planering och drift av biblioteksverksamheten. Huvudbiblioteket är placerat i Östhammars kulturhus Storbrunn.

Bibliotekens uppdrag

Folk- och skolbibliotek tillhör det allmänna biblioteksväsendet och regleras av bibliotekslagen (2013:801). Skolbiblioteksverksamheten regleras även av skollagen (2010:800). Förutom lagstiftningen regleras biblioteksverksamheter av olika styrdokument på internationell, nationell, regional och lokal nivå. De internationella dokumenten av störst betydelse för biblioteksplanen är UNESCO:s och IFLA:s folk- och skolbiblioteksmanifest, samt Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter. Det senare dokumentet är sedan 1 januari 2020 svensk lag. På regional nivå är det Regional kulturplan för Uppsala län 2023–2026 och Biblioteksplan Region Uppsala 2020-2023 som är vägledande.

I bibliotekslagens paragraf 2 anges att ändamålet för det allmänna biblioteksväsendet är att verka för det demokratiska samhällets utveckling, bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Det anges även att biblioteket ska finnas tillgängligt för alla.

I bibliotekslagen stadgas att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av informationen. (2013:801 § 4)

Likaså ska biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Detta bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken samt andra språk än svenska.

I UNESCO:s och IFLA:s folkbiblioteksmanifest står att folkbibliotekens huvuduppdrag är att verka för information, läskunnighet, utbildning och kultur. (Bibliotekens internationella manifest)

I tider av samhällskris och osäkerhet är bibliotekets roll som informationsförmedlare extra betydelsefull, och bibliotekarierna fyller med sin källkritiska kompetens en viktig funktion.

I Barnkonventionens fjärde artikel fastslås att varje stat ansvarar för och utnyttjar sina resurser till fullo för att uppfylla barns rättigheter.

Region Uppsalas kulturplan stöder sig på nationella kulturpolitiska mål och understryker vikten av att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Vidare betonas bland annat kvalitet och konstnärlig förnyelse och främjandet av ett levande kulturarv. Barn och ungas rätt till kultur ska särskilt uppmärksammas. (Kultur i hela länet – hela livet. Region Uppsalas kulturplan 2023-2026)

I den regionala biblioteksplanen har fyra fokusområden formulerats. Dessa är stärkt demokrati, inkludering, det digitaliserade samhället och det lärande biblioteket. (Biblioteksplan Region Uppsala 2020-2023)

Biblioteken och kommunens strategiska inriktningsområden

I budgethandlingen Årsbudget 2023, flerårsplan 2024-2026 beskrivs den politiska viljeinriktningen för det kommande året genom två strategiska inriktningsområden. God välfärdsleverans och God samhällsutveckling. Prioriterade områden som lyfts fram i budgethandlingen är företagande, fritid och kultur, klimat och miljö, lika möjligheter – likabehandling – rättssäkerhet, tillit och förtroende, ekonomi och tillväxt, bättre beredskap för samhällskriser, vuxnas lärande, barn och unga, gemensamt ansvar, öppen och välkomnande.

God välfärdsleverans

Biblioteken är en funktion för alla medborgare och i ett hållbart samhälle måste alla inkluderas. Biblioteksverksamheten ska vara en källa till läsande, information, kunskapsinhämtning, kulturella upptäckter och livslångt lärande. Biblioteken ska stimulera till alla former av läsning oavsett medieformat och erbjuda möjligheter att uppleva berättelser i olika former. I enlighet med uppdraget att verka för samhällets demokratiska utveckling, ska biblioteken arbeta för fri åsiktsbildning samt öka kunskapen om hur MIK (medie- och informationskompetens) kan användas för lärande och delaktighet i kultur- och samhällslivet. Biblioteken ska vara öppna, personliga och kompetenta bibliotek. Det vill säga en attraktiv mötesplats som enligt lag är till för alla invånare.

Både skolbiblioteken och folkbiblioteken arbetar aktivt med att främja språkutveckling, läsning och lärande på olika sätt. På biblioteken finns ett brett mediebestånd för att inspirera barn, unga och vuxna att utforska nya intressen och fritidsaktiviteter.

Ett gott bemötande och bästa möjliga service är en central fråga för biblioteken och hela Sektor samhälle. För att öka tillgängligheten för kommuninvånarna kommer folkbiblioteken

se över möjligheten att införa så kallat meröppet. Detta är en möjlighet för besökare att komma in på biblioteket utanför bemannade öppettider.

För att stärka bibliotekens roll i lokalsamhället ska aktiv marknadsföring göras för att kommuninvånarnas kännedom om bibliotekens utbud ska öka.

God samhällsutveckling

Medskapande aktiviteter är en del av bibliotekens verksamhet. Biblioteket i Storbrunn har liksom hela kulturhuset medskapande i fokus, och samma strävan finns på de andra orterna där biblioteken ska ta en drivande roll i aktiverande av barns och ungas kreativitet. Öppna bibliotek ska ge utrymme för eget skapande. Ett viktigt mål när det gäller verksamheten med och för barn och unga är att deras egna idéer och önskemål tas tillvara till exempel genom samarbete med kommunens fritidsgårdar.

På biblioteken ska alla känna sig inkluderade och erbjudas lika tillgång till bildning och kultur.

Inom de närmaste åren är det satsningar på tillväxt i Alunda och Österbybruk. Tillgång till kultur och bibliotek är en faktor som kan bidra till en kommuns attraktionskraft. I Region Uppsalas kulturplan 2023-2026 är ett mål att Uppsala län ska vara en hållbart växande region med en attraktiv livsmiljö. I detta framhålls konst och kultur som utvecklingsfaktorer och delar i ett hållbart samhällsbygge. Biblioteken lyfts fram som en betydelsefull kulturell infrastruktur i länet.

Biblioteken utgör lokala kulturcentra i sina närområden. De är öppna mötesplatser där besökarna kan ta del av många slags kulturyttringar, från litteratur till musik, konst och teater. Facklitteratur och databaser ger tillgång till kunskap och samhällsinformation inom olika områden. Bibliotekens samlade verksamhet bidrar på flera sätt till att öka attraktiviteten och stimulera företagsklimatet i kommunen.

Folkbibliotek

Bibliotekslagen fastslår att varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. För att säkerställa detta ska kommunens bibliotek ha en fastställd mediepolicy. Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. De ska också verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Folkbiblioteksverksamhet

Östhammars kommuns folkbibliotek är placerade i Östhammar, Öregrund och Gimo. I Alunda och Österbybruk finns integrerade folk- och skolbibliotek.

Varje bibliotek ska fungera som kulturcentra i sina närsamhällen där tillgången till skön- och facklitteratur, tidskrifter och tidningar är viktig. Biblioteken ska arrangera författarträffar, teaterföreställningar, konserter, filmvisningar, utställningar, bokprat för barn och unga och

olika typer av skapande verksamhet. Programverksamheten i kommunen ska sträva efter ett varierat innehåll och att vara tillgänglig för alla. Särskilt fokus har de prioriterade grupperna, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna, personer som har annat modersmål än svenska, samt barn och unga. Programverksamheten ska öka delaktigheten i lokalsamhället genom samverkan med föreningar, näringsliv och kommuninvånare. Verksamheten ska även bidra till skapande av nätverk och mötesplatser för lokala kulturutövare samt att ge kommuninvånarna möjlighet att möta lokala kulturutövare.

Kreativa bibliotek är en pågående satsning där de olika biblioteken ses över. Behov och önskemål utifrån det lokala perspektivet beaktas men också utifrån ett omvärldsperspektiv. Gimo var först ut i satsningen och utvärdering av resultatet väntas.

Folkbibliotekens fokusområden

Folkbiblioteken i Östhammars kommun har 4 fokusområden som valts utifrån de prioriterade grupper som lyfts fram i bibliotekslagen, § 7 i lagen som handlar om att öka kunskapen om informationsteknik och § 8 i lagen som handlar om barn och ungdomars språkutveckling. Fokusområden är barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska samt informationsteknik och digital delaktighet.

Barn och ungdomar med fokus på språkutveckling samt läsfrämjande arbete

Barn och ungdomar nämns specifikt i lagtexten: ”Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar”.

Barnkonventionen är numera svensk lag och hänsyn till denna ska särskilt tas.

Kommunen har många olika slags verksamhet som riktar sig till barn och unga. För att nå målgruppen ska biblioteken:

- Erbjuder alla föräldragrupper inom barnhälsovården ett biblioteksbesök där information om läsning och språkutveckling ges.
- Ägna särskild uppmärksamhet åt målgruppen både när det gäller lokalernas utformning och utbudet av medier och program. Biblioteken ska upplevas som en angelägen plats där de både kan studera, låna medier, få boktips, ordna egna arrangemang och bara mötas.
- Arbeta med läsfrämjande insatser genom nära samarbeten mellan bibliotekarien med barn- och ungdomsansvar, folkbibliotekarierna och skolbibliotekarierna i kommunen.
- Samarbeta med BVC, logopedi, öppna förskolan och förskolorna i kommunen kring barns språkutveckling.
- Söka medel från Statens kulturråd eller andra organisationer/myndigheter för att genomföra riktade projekt gällande barns språkutveckling.
- Stödja individen i övergången från barndom till vuxenlivet. Detta genom att ge tillgång till både litteratur och en stimulerande miljö som tillgodoser ungdomars behov när det gäller språklig, intellektuell, känslomässig och social utveckling.

- Samverka med ungdomsgårdar kring olika teman. Litteratur ska tillhandahållas med fokus på lässtimulans och läsutveckling i grupp och för den enskilde med prioritering utifrån jämställdhet, hbtqi, mångfald och interkulturellt perspektiv.

Funktionsnedsättning

Enligt bibliotekslagen skall biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning och erbjuda service på den enskildes villkor. Detta ska ske genom att:

- Bibliotekspersonalen kontinuerligt genomgår fortbildning avseende bemötande av personer med funktionsnedsättning.
- Tillgänglighet för alla medborgare ska säkras i de lokaler och miljöer där kommunen bedriver biblioteksverksamhet.
- Bibliotekens utbud ska finnas tillgängliga även för individer som har begränsad möjlighet att ta sig till ett bibliotek. Det råder stort behov av uppsökande verksamhet varför biblioteket ska arbeta med förslag på lösningar.
- Det digitala biblioteket erbjuds som ett strategiskt redskap för att nå dessa användares behov.
- Stimulera till läsning på särskilt boende och andra mötesplatser.
- Information om och handledning kring lättillgängliga medier och material för språkutveckling ska erbjudas på alla bibliotek.
- Folkbiblioteken samverkar sektorsövergripande för större förståelse avseende behov som rör tillgänglighet och delaktighet.
- Folkbiblioteken ger brukare- och intresseorganisationer möjlighet att delta vid inventeringar, utveckling, utformning och anpassningar avseende tillgänglighet av utbud och lokaler.

Informationsteknik och digital delaktighet

Biblioteken har i uppdrag att öka kunskapen om informationsteknik och möjliggöra för fler att ta del av det digitala samhället. Detta har stor folkbildande betydelse, att göra alla delaktiga i den digitala utvecklingen är en viktig demokratifråga. Detta sker genom att folkbiblioteken:

- Erbjuder besökaren trådlöst nätverk (wifi) och tillgång till offentliga datorer.
- Stärker bibliotekspersonalens digitala kompetens. Detta för att de ska kunna ge biblioteksbesökarna bättre stöd och hjälp.
- Erbjuder egna digitala tjänster som är användarvänliga och lättillgängliga.
- Ger medborgare och besökare vägledning till allmänna digitala resurser.

Nationella minoriteter samt personer med annat modersmål än svenska

Biblioteken ska ägna uppmärksamhet åt minoritetsspråken, och eftersom Östhammars kommun är ett finskt förvaltningsområde ska biblioteken främst uppmärksamma finsk kultur och litteratur.

Bibliotekens utbud ska stämma överens med närsamhällets efterfrågan och behov varför litteratur på andra språk som talas i kommunen ska erbjudas. Omvärldsbevakning och inköp sköts av bibliotekarie med särskilt språksansvar för biblioteken i kommunen.

Skolbibliotek

Skolbiblioteken regleras i skollagen (2010:800 2 kap 36§). Där anges att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Detta gäller även för de fristående skolorna.

Skolhuvudmännens utgångspunkt ska vara att skolbiblioteket är en rättighet för eleverna som ska anpassas efter deras förutsättningar och behov. Sedan är det rektors ansvar att se till att alla lärare på skolan använder skolbiblioteket regelbundet i sin undervisning. För att uppnå största möjliga likvärdighet mellan skolorna i kommunen är det viktigt att huvudmannen arbetar aktivt för att en samsyn mellan rektorerna råder. Användningen av skolbibliotek specificeras i läroplanerna som utfärdas av regeringen. I läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, reviderad 2017, står i del 2.8: Rektorns ansvar: ”ett särskilt ansvar för att (---) skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga och digitala kompetens”. I gymnasiets läroplan 2:6 står det samma sak under rektorns ansvar.

Skolinspektionen som har i uppdrag att följa skolornas arbete har ställt upp följande krav för att eleverna ska anses ha tillgång till skolbibliotek:

1. Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.
2. Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur samt möjlighet för elever att använda digitala hjälpmedel.
3. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Skolbiblioteksverksamhet

Skolbibliotek finns idag på Bruksgymnasiet (inklusive vuxenutbildningen), Österbyskolan, Olandsskolan, Frösåkersskolan, Vallonskolan samt Öregrunds skola.

Skolbibliotek är en pedagogisk resurs för undervisning och skolarbete som planeras och utgår utifrån respektive skolas identifierade utvecklingsområden. Skolbiblioteket är, enligt riktlinjerna i LGr22 en verksamhet och inte bara ett rum med böcker även om det fysiska biblioteket i sig är grundförutsättningen för ett fungerande skolbibliotek. Skolbiblioteket blir en viktig plats för elever och personal som vill hitta en lugn och inlärningsvänlig oas i en skolmiljö som annars kan vara bullrig och stressig. Även läroplanen för gymnasieskolan betonar vikten av ett väl fungerande skolbibliotek. Där står det att det är rektors ansvar att skolbiblioteket används som en del i undervisningen och för att stärka elevernas språkliga och digitala kompetens. Samarbete mellan lärare och skolbibliotekarier bidrar till att elever får bättre förutsättningar att lära sig. Ett tydligt exempel är att en god läsförmåga är en nyckelfaktor till framgång i samtliga skolämnen. Biblioteksvisningar, bokprat för klasser och undervisning i källkritik är exempel på sådana samarbeten.

Digitala resurser som talböcker via Legimus tillhandahålls också av skolbiblioteken

Skolbibliotekens fokusområden

Alla elever i kommunen ska ha tillgång till skolbibliotek enligt skollagen. Skolbiblioteket har en viktig pedagogisk uppgift att fylla när det gäller läsande, men också för att stärka elevers kompetenser i bland annat informationssökning, digital kompetens och källkritik. Biblioteken är en viktig mötesplats, skolbiblioteken bidrar till elevernas vilja till och förmåga att vara aktiva demokratiska medborgare.

Skolbibliotekens arbete stärks genom:

- En handlingsplan för hur skolbiblioteken och folkbiblioteken ska samverka. En sådan ska göras så snart biblioteksplanen är färdig.
- En gemensam strategi för Sektor bildning och Sektor samhälle som gäller läsfrämjande för barn och unga. Denna strategi ska presenteras i ovan nämnda handlingsplan.
- Fortbildning av skolbibliotekarierna.
- Att respektive skola upprättar en lokal plan för hur biblioteket ska användas utifrån skolans utvecklingsbehov och möjligheter.
- Att de lokala handlingsplanerna garanterar en fortsatt strukturerad verksamhet oavsett om skolbibliotekarien eller skolledningen på en skola byts ut.
- Att det finns en samverkan mellan rektorerna och ansvariga för folkbiblioteken
- Att skolbibliotekarierna får goda förutsättningar att stärka elevers kompetens gällande Informationssökning och källkritik.

Samverkan

För att biblioteken ska kunna utvecklas till attraktiva mötesplatser med ett tilltalande utbud av media och program behöver vi samverka och samarbeta med såväl kommunens andra verksamheter, föreningslivet, civilsamhället och regionala organisationer. Hur samverkan och samarbete sker finns beskrivet under respektive fokusområde tidigare i planen, men här följer även en sammanställning av samverkan:

Programverksamheten ska öka delaktigheten i lokalsamhället genom samverkan med föreningar, näringsliv och kommuninvånare.

Folkbiblioteken ska samarbeta med Region Uppsala, BVC, BHV, logopedi, öppna förskolan och förskolor kring små barns språkutveckling.

Folkbiblioteken ska samarbeta med ungdomsgårdarna för att nå ungdomar med lässtimulans och läsutveckling.

Ledningarna för skolbibliotek och folkbibliotek ska samverka för att utveckla och stärka folkbibliotek och skolbibliotek och för att hitta samarbeten kring barns och ungdomars läslust.

Folkbiblioteken ska samverka sektorsövergripande för större förståelse avseende behov som rör tillgänglighet och delaktighet.

Folkbiblioteken ska ge brukare- och intresseorganisationer möjlighet att delta vid inventeringar, utveckling, utformning och anpassningar avseende tillgänglighet av utbud och lokaler.

Bibliotekspersonal ska delta i relevanta lärtillfällen, projekt och seminarier som samordnas av Regionbibliotek Uppsala.

Bibliotekspersonal från Östhammars kommun ska delta i Regionbibliotek Uppsalas nätverk för bibliotekscheferna, barn- och ungdomsbibliotekarier, ansvariga för digitalt och tillgänglighet.

Kontinuerlig fortbildning ska ske för folkbibliotekspersonalen tillsammans med skolbibliotekspersonalen, dels inom olika fokusområden men även inom generell biblioteksverksamhet för att förbättra förutsättningarna för ökat samarbete.

REVIDERINGSFÖRSLAG

Styrande dokument förutom bibliotekslag och skollag

Internationellt antagna styrdokument

IFLA.s/UNESCOS Folkbiblioteksmanifest

Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen)

Nationellt antagna styrdokument

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk, 2009:724

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011

Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen)

Regionalt antagna styrdokument

Kultur i hela länet – hela livet. Region Uppsalas kulturplan 2023-2026

Regional biblioteksplan för Uppsala län 2020-2023

Lokala styrdokument

Kommunfullmäktiges prioriterade mål 2015-2018, 2017 års revidering

Flerårsplan 2019-2021

Skolplan 2017-2022

Strategi för jämställdhetsintegrering

Policy för tillgänglighet

Äldreplan 2018-2022

Samrådsredogörelse – Biblioteksplan för Östhammars kommun 2023-2026

2022-10-10

Innehåll

Sammanfattning	3
Inkomna yttranden i sammanfattning med kommentarer.....	3
Socialnämnden	3
Barn- och utbildningsnämnden	4
Övriga ändringar	5

Sammanfattning

Enligt bibliotekslagen ska kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen är ett strategidokument för långsiktig utveckling av en kommuns biblioteksverksamhet. Med biblioteksplan avses en plan som anger verksamhetens inriktning och omfattning samt bibliotekets roll i den lokala utvecklingen. Utgångspunkten för biblioteksplanen bör vara att den är en gemensam angelägenhet för alla politikerområden. Biblioteksplanen antas av kommunfullmäktige. Organisationerna för folkbiblioteken och skolbiblioteken i Östhammars kommun har i samverkan arbetat fram ett förslag till en ny biblioteksplan som föreslås gälla för perioden 2023 – 2026.

Kultur- och fritidsnämnden godkände förslaget till biblioteksplan för Östhammars kommun 2022-06-02 § 30 och beslutade att skicka den på remiss till kommunens övriga nämnder, chefer och berörda råd. Remisstiden varade 6 juni – 10 september 2022.

Två nämnder har inkommit med yttranden; socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden.

Inkomna yttranden i sammanfattning med kommentarer

Nedan följer en sammanfattning av samtliga yttranden med en kommentar om hur yttrandet omhändertas av kultur- och fritidsnämnden i planen.

Socialnämnden

Yttrande

”Biblioteksplanen för Östhammars kommun 2023-2026” är ett lättillgängligt och informerande dokument om folkbibliotekens och skolbibliotekens uppdrag.

Biblioteken och kommunens strategiska inriktningsområden s 4

Då planen avser gälla från 2023 behöver den förhålla sig till de nya kommunfullmäktigemål som antagits i mål- och budgethandling inför 2023. Skrivningen ”Kommunens flerårsplan 2022-2026 specificerar fyra strategiska inriktningsområden: hållbar, lärande, öppen och en attraktiv och växande kommun” och de underliggande rubrikerna/stycken, som utgår från de gamla målformuleringarna, behöver därför korrigeras.

Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden reviderar planen enligt yttrandet (s. 3).

Folkbibliotekens fokusområden s 6

Under denna rubrik kan det tydliggöras om ”Barn och unga med fokus på språkutveckling samt läsfrämjande arbete” är ett av kommunen prioriterat fokusområde, bland flera nationella fokusområden, eller om detta är det enda fokusområdet för folkbiblioteken nationellt. Om det finns fler nationellt, tydliggör vad som ligger till grund för just denna prioritering i kommunen. Otydligt om rubrikerna ”Funktionsnedsättning” och ”Digitalisering” också är att betrakta som fokusområden eller inte och vilken särställning (prioritet) aktiviteter utifrån ett fokusområde får, i relation till aktiviteter utifrån ej utsedda fokusområden.

Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden reviderar planen enligt yttrandet (s. 5).

Funktionsnedsättning s 7

Socialnämndens synpunkter från förgående versions remissrunda (Biblioteksplan för Östhammars kommun, 2019 – 2022) hörsammades då avseende formuleringar och tydliggörande, enligt nedan:

- Tillgänglighet för alla medborgare ska säkras i de lokaler och miljöer där kommunen bedriver biblioteksverksamhet
- Bibliotekens utbud ska finnas tillgängliga även för individer som har begränsad möjlighet att ta sig till ett bibliotek. Det råder stort behov av uppsökande verksamhet varför biblioteket kommer arbeta med förslag på lösningar.

I denna nya version vore det önskvärt med ett tydliggörande kring hur detta ska genomföras. Socialnämnden föreslår att lägga till ett tydliggörande kring behovet av utökad sektorövergripande samverkan för större förståelse avseende behov som rör tillgänglighet och delaktighet. Här avses personer i alla åldrar, vilket innebär fokus på både funktionsnedsättningar som främst förekommer hos äldre och funktionsnedsättningar som kan finnas inom andra åldersgrupper.

Socialnämnden vill även lyfta vikten av att brukare- och intresseorganisationer bereds deltagande i inventeringar, utveckling, utformning och anpassningar avseende tillgänglighet, kopplat till såväl utbud som lokaler och miljöer, och att detta synliggörs bland planerade insatser.

Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden reviderar planen enligt yttrandet (s. 10).

Det finns behov av att tydliggöra om ett stycke eller mening avser ren faktaförmedling, en faktisk nulägesbeskrivning, hur det borde vara, önskat/målsatt läge, föreslagna insatser eller beslutade insatser. Rubriknivåerna behöver tydliggöras för att öka förståelsen för hur olika stycken förhåller sig till varandra. Det skulle öka läsbarheten och förståelsen för handlingen som helhet. Redan genomförda insatser eller generella skrivningar kan tas bort.

Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden har tagit del av yttrandet. Viss anpassning har gjorts i planen enligt önskemål i yttrandet.

Barn- och utbildningsnämnden

Yttrande

Biblioteken är en viktig mötesplats, något som bör betonas i planen, skolbiblioteken bidrar till elevernas vilja till och förmåga att vara aktiva demokratiska medborgare. Sektor Bildning anser att det är viktigt att det framgår kring kravet på skolorna att ta fram en lokal skolbiblioteksplan.

Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden reviderar planen enligt yttrandet (s. 9).

Sektor Bildning anser att det är angeläget att det förtydligas kring Digitalisering, kring vad som avses, om det gäller den digitala utvecklingen eller annat.

Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden reviderar planen enligt yttrandet (s. 7).

Skolbibliotek är ett krav i skollagen, viktigt att vi håller oss till begreppet skolbibliotek och inte använder andra benämningar.

Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden reviderar planen enligt yttrandet (s. 8).

Det är angeläget att det finns en etablerad samverkan med rektor och skolans personal, något som kan betonas i stycket om Samverkan. Planen betonar vikten av samverkan på flera ställen, förslagsvis samlar planen all skrivning kring samverkan under stycket om Samverkan.

Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden reviderar planen enligt yttrandet (s. 10).

I stycket Skolbibliotekens fokusområden står att "När det gäller informationssökning, digital kompetens och källkritik finns förbättringspotential". Det behövs ett förtydligande kring det påståendet. Var kommer det ifrån? Skolinspektionen? I slutet av samma stycke står att skoleleverna är framtidens biblioteksanvändare, vi föreslår att planen istället betonar att eleverna är biblioteksanvändare och att skolbiblioteken finns till för undervisningen för att främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet.

Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden reviderar planen enligt yttrandet (s. 9).

Från den 1 juli 2022 finns det en ny läroplan för grundskolan LGr 22, viktigt att vi hänvisar till den i planen. Under stycket Skolbiblioteksverksamhet hänvisas till LGr12.

Kommentarer: Kultur- och fritidsnämnden reviderar planen enligt yttrandet (s. 8).

Övriga ändringar

Utöver ovan redovisade revideringar har ändringar gjorts i form av ett mindre antal stavfel och redaktionella korrigeringar som t.ex sidnumrering, stor bokstav och punkt i uppräkningslistor konsekvent genom hela dokumentet.

Skol- och folkbibliotek har ändrats till folk- och skolbibliotek i de fall då integrerade bibliotek åsyftas och till skolbibliotek och folkbibliotek i de fall då båda biblioteksformerna åsyftas.

Rubriken Folkbibliotek har flyttas för att förtydliga strukturen i dokumentet.

Förtydligande kring att Region Uppsalas styrdokument är vägledande och inte styrande har gjorts.

Aktiviteter som pågår under 2022 eller redan har genomförts har tagits bort.

Beskrivande text om pågående aktiviteter har ändrats till aktiviteter som ska göras under planens giltighetstid.

Barn- och utbildningsnämnden

Dnr BUN-2022-050

§ 89. Remiss, Biblioteksplan för Östhammars kommun 2023-2026

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden antar yttrandet och överlämnar det till kultur- och fritidsnämnden.

Ärendebeskrivning

Enligt bibliotekslagen ska kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen för Östhammars kommun 2023-2026 omfattar folkbiblioteken och skolbiblioteken. Det är ett styrdokument som ger vägledning för bibliotekens verksamheter under perioden 2023-2026. Biblioteksplanen ska användas som ett styrdokument för bibliotekens arbete och anger mål och principer som biblioteken ska sträva efter att uppnå. Dessa ska konkretiseras genom handlingsplaner. Biblioteksplanen kommer att revideras och utvärderas efter fyra år medan handlingsplanerna utvärderas och omarbetas årligen.

Kultur- och fritidsnämnden har 2022-06-02 beslutat att remittera förslag till Biblioteksplan för Östhammars kommun 2023-2026 till kommunens övriga nämnder, chefer och berörda råd.

Remisstiden är 7 juni – 12 september 2022.

Yttrande

Sektor Bildning har deltagit i arbetet med att uppdatera Biblioteksplanen. Biblioteken är en viktig mötesplats, något som bör betonas i planen, skolbiblioteken bidrar till elevernas vilja till och förmåga att vara aktiva demokratiska medborgare. Sektor Bildning anser att det är viktigt att det framgår kring kravet på skolorna att ta fram en lokal skolbiblioteksplan.

Sektor Bildning anser att det är angeläget att det förtydligas kring Digitalisering, kring vad som avses, om det gäller den digitala utvecklingen eller annat.

Skolbibliotek är ett krav i skollagen, viktigt att vi håller oss till begreppet skolbibliotek och inte använder andra benämningar. På sidan 8 används begreppet "skol- och gymnasiebibliotek". Det är angeläget att det finns en etablerad samverkan med rektor och skolans personal, något som kan betonas i stycket om Samverkan. Planen betonar vikten av samverkan på flera ställen, förslagsvis samlar planen all skrivning kring samverkan under stycket om Samverkan.

I stycket Skolbibliotekens fokusområden står att "När det gäller informationssökning, digital kompetens och källkritik finns förbättringspotential". Det behövs ett förtydligande kring det påståendet. Var kommer det ifrån? Skolinspektionen? I slutet av samma stycke står att skoleleverna är framtidens biblioteksanvändare, vi föreslår att planen istället betonar att

Barn- och utbildningsnämnden

eleverna är biblioteksanvändare och att skolbiblioteken finns till för undervisningen för att främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet.

Från den 1 juli 2022 finns det en ny läroplan för grundskolan LGr 22, viktigt att vi hänvisar till den i planen. Under stycket Skolbiblioteksverksamhet hänvisas till LGr12.

Utöver ovanstående finns en del synpunkter av redaktionell karaktär.

Beslutsunderlag

- Remissversion av Biblioteksplan för Östhammars kommun 2023-2026.
- Yttrande (se ovan).

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Zara Järvström, verksamhetschef gymnasieskolan, redovisar förslaget till yttrande.

Beslutet skickas till

Kultur- och fritidsnämnden.

Socialnämnden

Dnr SN-2022-70

§ 122. Yttrande angående internremiss för biblioteksplan för Östhammars kommun 2023-2026

Beslut

Socialnämnden antar förslag till yttrande som sitt eget.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendebeskrivning

Enligt bibliotekslagen ska kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen för Östhammars kommun 2023-2026 omfattar folkbiblioteken och skolbiblioteken. Det är ett styrdokument som ger vägledning för bibliotekens verksamheter under perioden 2023-2026.

Planen sänds nu ut på remiss till berörda nämnder för att på så sätt samla in och omhänderta synpunkter.

Remisstiden är 7 juni – 12 september 2022.

Nedan följer ett antal synpunkter, utgående från rubrikerna i dokumentet.

Yttrandet omfattar inte synpunkter av detaljerad, redaktionell karaktär.

Yttrande/synpunkter

”Biblioteksplanen för Östhammars kommun 2023-2026” är ett lättillgängligt och informerande dokument om folkbibliotekens och skolbibliotekens uppdrag.

Biblioteken och kommunens strategiska inriktningsområden s 4

Då planen avser gälla från 2023 behöver den förhålla sig till de nya kommunfullmäktigemål som antagits i mål- och budgethandling inför 2023.

Skrivningen ”Kommunens flerårsplan 2022-2026 specificerar fyra strategiska inriktningsområden: hållbar, lärande, öppen och en attraktiv och växande kommun” och de underliggande rubrikerna/stycken, som utgår från de gamla målformuleringarna, behöver därför korrigeras.

Folkbibliotekens fokusområden s 6

Under denna rubrik kan det tydliggöras om ”Barn och unga med fokus på språkutveckling samt läsfrämjande arbete” är ett av kommunen prioriterat fokusområde, bland flera nationella fokusområden, eller om detta är det enda fokusområdet för folkbiblioteken nationellt. Om det finns fler nationellt, tydliggör vad som ligger till grund för just denna prioritering i kommunen.

Otydligt om rubrikerna ”Funktionsnedsättning” och ”Digitalisering” också är att betrakta som fokusområden eller inte och vilken särställning (prioritet) aktiviteter utifrån ett fokusområde får, i relation till aktiviteter utifrån ej utsedda fokusområden.

Socialnämnden

Funktionsnedsättning s 7

Socialnämndens synpunkter från förgående versions remissrunda (Biblioteksplan för Östhammars kommun, 2019 – 2022) hörsammades då avseende formuleringar och tydliggörande, enligt nedan:

- tillgänglighet för alla medborgare ska säkras i de lokaler och miljöer där kommunen bedriver biblioteksverksamhet
- bibliotekens utbud ska finnas tillgängliga även för individer som har begränsad möjlighet att ta sig till ett bibliotek. Det råder stort behov av uppsökande verksamhet varför biblioteket kommer arbeta med förslag på lösningar.

I denna nya version vore det önskvärt med ett tydliggörande kring hur detta ska genomföras.

Socialnämnden föreslår att lägga till ett tydliggörande kring behovet av utökad sektorövergripande samverkan för större förståelse avseende behov som rör tillgänglighet och delaktighet. Här avses personer i alla åldrar, vilket innebär fokus på både funktionsnedsättningar som främst förekommer hos äldre och funktionsnedsättningar som kan finnas inom andra åldersgrupper.

Socialnämnden vill även lyfta vikten av att brukare- och intresseorganisationer bereds deltagande i inventeringar, utveckling, utformning och anpassningar avseende tillgänglighet, kopplat till såväl utbud som lokaler och miljöer, och att detta synliggörs bland planerade insatser.

Generella synpunkter

Det finns behov av att tydliggöra om ett stycke eller mening avser ren faktaförmedling, en faktisk nulägesbeskrivning, hur det borde vara, önskat/målsatt läge, föreslagna insatser eller beslutade insatser.

Rubriknivåerna behöver tydliggöras för att öka förståelsen för hur olika stycken förhåller sig till varandra. Det skulle öka läsbarheten och förståelsen för handlingen som helhet.

Redan genomförda insatser eller generella skrivningar kan tas bort.

Exempel från s 7:

- bibliotekarie med tillgänglighetsansvar har anställts
- bibliotekspersonalen har genomgått fortbildning avseende bemötande av personer med funktionsnedsättning

Något ytterligare kan beskrivas om utmaningar, planerade insatser och eventuella behov av beslut och/eller prioriteringar kopplat till:

- tätortsstrukturen och antalet bibliotek
- samlokalisering av folk- och skolbibliotek
- låne- och besöksstatistik för i olika målgrupper
- bibliotekens roll i en tid av digitalisering och minskat läsande

Beslutsunderlag

Remissversionen av ”Biblioteksplanen för Östhammars kommun 2023-2026” bifogas ärendet.

Socialnämnden

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Biträdande sektorchef Ida Eklöf föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

kulturochfritidsnamnden@osthammar.se ange "Dnr KFN-2022-72 Remiss – biblioteksplan för Östhammars kommun 2023-2026

Kultur- och fritidsnämnden

Hyror och avgifter 2023

Allmännyttiga ideella föreningar i Östhammars kommun för verksamhet/träning.
Priset gäller även Östhammars kommuns verksamheter, dvs internhyra.

Idrottsanläggningar

Lokalhyra hel hall + Frösåkersvallen

Sporthallar (Gimo, Alunda, Östhammar, Öregrund, Österbybruk)
och Frösåkersvallen

Berättigad till föreningspris	/tim	150
Match, tävling, evenemang	/tim	240
Övriga hyresgäster	/tim	480

Lokalhyra halv sporthall och mindre hallar

Olandshallen B-hall Alunda, G.a hallen i Österbybruk, Sven Persson hallen Öregrund
Kristinelundsskolan Östhammar, Hargshamnns gymnastiksal, Gräsö gymnastiksal
Räddningstjänsten Östhammar, Gruppträningslokal Gimo och Östhammar

Berättigad till föreningspris	/tim	85
Match, tävling, evenemang	/tim	145
Övriga hyresgäster	/tim	240

Övernattning/Arrangemang dygn

Stor idrottshall	/dygn	1645
Övriga lokaler	/dygn	1100

Lokalhyra ishallar

Gimo och Östhammar

Berättigad till föreningspris	/tim	150
Match, tävling, evenemang	/tim	240
Berättigad till föreningspris, tränings utan is	/tim	95
Övriga hyresgäster	/tim	1430
Evenemang utan is	/dygn	2195

Omkostnad debiteras hyresgästen till självkostnadspris (t.ex. borttagning av sarg).

Lokalhyra simhall

Berättigad till föreningspris		
Gimo, Österbybruk, Alundabadet		
/bana	/tim	50
Undervisningsbassäng	/tim	150
Match, tävling, evenemang	/tim	470
Övriga hyresgäster		
Gimo, Österbybruk, Alundabadet		
/bana	/tim	210
Stora bassängen /hel	/tim	1045
Undervisningsbassäng	/tim	550

Kultur- och fritidsnämnden

Hyror och avgifter 2023

Bad

Bad: Alundabadet, Gimo simhall och Österbybruks simhall

Bastu: Frösåkershallen (Östhammar), Öregrunds sporthall, Gimo & Österbybruks simhall

Vuxen		
Bad	/gång	60
Rabattkort	/12 ggr	600
Årskort	/år	1110
Ungdom/pensionär		
Bad	/gång	30
Rabattkort	/12 ggr	300
Årskort	/år	710
Barn under 7år i betalande vuxens sällskap	/gång	0
Bastu		
	/gång	30
Rabattkort	/12 ggr	300

Gym

Gimo och Östhammar

Vuxen		
/gång	/gång	120
Träningskort, månad	/månad	575
Träningskort, halvår	/halvår	2345
Träningskort, år	/år	3420
Autogiro löpande minst 1 år	/månad	285
Ungdom/pensionär		
/gång	/gång	85
Träningskort, månad	/månad	465
Träningskort, halvår	/halvår	1875
Träningskort, år	/år	2775
Autogiro löpande minst 1 år *	/år	231
Träningskort år/halvår = gym, bad och bastu		

Kultur- och fritidsnämnden

Hyror och avgifter 2023

Gym

Öregrund

Vuxen

/gång	/gång	80
Träningskort, månad	/månad	425
Träningskort, halvår	/halvår	1270
Träningskort, år	/år	1655
Autogiro löpande minst 1 år *	/år	138

Ungdom/pensionär

/gång	/gång	65
Träningskort, månad	/månad	340
Träningskort, halvår	/halvår	1065
Träningskort, år	/år	1465
Autogiro löpande minst 1 år *	/år	122

Österbybruk

Vuxen

/gång	/gång	85
Träningskort, månad	/månad	465
Träningskort, halvår	/halvår	1875
Träningskort, år	/år	2775
Autogiro löpande minst 1 år *	/månad	231

Ungdom/pensionär

/gång	/gång	70
Träningskort, månad	/månad	355
Träningskort, halvår	/halvår	1460
Träningskort, år	/år	2195
Autogiro löpande minst 1 år *	/månad	183

Träningskort år = gym, bad och bastu

Års- och halvårskort köpta i Gimo och Östhammar gäller i alla kommunens simanläggningar och gym

Kultur- och fritidsnämnden

Hyror och avgifter 2023

Lokaluthyrning

Övrig verksamhet i kultur- och fritidsnämndens lokaler

Unkan ungdomsgård, Österbybruk

Berättigad till föreningspris	/timme	65
Övriga hyresgäster	/timme	110

Rådhusalen, Öregrund

Berättigad till föreningspris	/timme	65
Övriga hyresgäster	/timme	110
Utställningar	/dag	100
Utställningar	/vecka	500

Om utställaren önskar förändring av lokalen, så som bortforsling av möbler, i samband med utställning debiteras detta utställaren till självkostnadspris.

Sammanträdesrum Räddningstjänsten, Östhammar

Berättigad till föreningspris	/timme	65
Övriga hyresgäster	/timme	110

Kultur- och fritidsnämnden

Hyror och avgifter 2023

Storbrunn, Östhammar

	Avgiftsgrupp 1 Kommunens elever (elevuppspel, kulturskolan etc.)	Avgiftsgrupp 2 Kommunens föreningar, studieförbund, enskilda samt kommunens förvaltningar och verksamheter	Avgiftsgrupp 3 Övriga såsom företag och myndigheter
BIOSALONG			
Vardag			
Heldag 08.00-17.00	600 kr	1 400 kr	5000
För- eller eftermiddag	300 kr	700 kr	2500
Kväll 16.00-22.00	600 kr	700 kr	2500
Tid utöver dessa blocktider	+ 125 kr/tim	+ 245 kr/tim	+ 610 kr/tim
Helg			
4 timmar	600 kr	1 200 kr	2500
8 tim mellan 10-22	1 200 kr	2 000 kr	5000
Tid utöver 8 timmar (högst 2 timmar)	+ 185 kr/tim	+ 305 kr/tim	+ 610 kr/tim
Tekniskt stöd/värd (ljud, ljus & projektor)	300 kr/tim	300 kr/tim	300 kr/tim
STORA ATELJÉN			
Heldag 08.00-17.00	Kostnadsfritt	300	1500
För- eller eftermiddag	Kostnadsfritt	300	750
PARKEN			
Parken + Nedre plan (Café och Toaletter)			
Kl. 10-22	-	-	10000
För- eller eftermiddag	-	-	5000
Endast Parken			
kl. 10-22	Kostnadsfritt	3 000 kr	3000

Sektor samhälle
Emil Lindblom
Alice Möller

Följebrev:

Granskning Östhammars kommuns Översiktsplan 2023 – med sikte på 2040

Översiktsplanen förväntas antas under 2023, därför har förslaget namn ändrats från 2022 till år 2023.

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Planförslag med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning är nu ute på granskning och vi vill gärna ta del av era synpunkter. Samtliga synpunkter och yttranden inkomna under samrådstiden presenteras tillsammans med kommunens kommentarer i en samrådsredogörelse. I redogörelsen går att läsa vilka ändringar som skett i förslaget utifrån de synpunkter som kom in under samrådstiden. Samt vilka synpunkter som inte kunnat tillgodoses.

Granskningsperioden pågår mellan 15 september till och med 15 november 2022.

Synpunkter på förslaget ska lämnas skriftligen via följande alternativ:

- Formulär på kommunens hemsida
- E-post: kommunstyrelsen@osthammar.se, märk e-posten med ”granskning översiktsplan”
- Brev till kommunstyrelsen: Östhammar, Box 66, 742 21 Östhammar, märk kuvertet med ”granskning översiktsplan”

Skriftliga synpunkter på översiktsplanen utgör allmän handling. Namn och adress kommer registreras i ärendet, behandling sker enligt personuppgiftslagen.

Samtliga handlingar finns tillgängliga på kommunens hemsida från och med 15 september:

<https://www.osthammar.se/sv/boende-och-trafik/oversiktsplan/pagaende-oversiktsplanering/>

Det finns möjlighet till att beställa fysiska handlingar, men kommunen rekommenderar att ta del av materialet digitalt. Vid frågor är ni välkomna att kontakta planenheten via planenheten@osthammar.se, eller ringa kommunens reception på 0173-86 000.

Efter granskningen ska kommunen sammanställa synpunkter som kommit in i ett granskningsutlåtande och även redogöra för vilka eventuella ändringar i planen som synpunkterna har lett till. Endast mindre ändringar får genomföras i planförslaget, vid väsentliga ändringar ska förslaget granskas på nytt. Därefter gör kommunen justeringar i planförslaget utifrån inkomna synpunkter innan kommunfullmäktige väntas anta den nya översiktsplanen.

DET GODALIVET SOM ÄLDRE I
ÖSTHAMMARS KOMMUN, 2023-2026
REMISSUPPLAGA 2022-08-30

Innehåll

1	Inledning.....	1
1.1	Bakgrund och syfte	1
1.2	Arbetsätt	1
1.3	Definitioner och begrepp	3
2	Omvärld och nuläge – utveckling av befolkningsstruktur och behov	5
2.1	Andelen äldre ökar i relation till den övriga befolkningen	5
2.2	Geografisk fördelning	7
2.3	Behov av stöd ökar kraftigt för personer 80 år och äldre	7
2.4	Behov av stöd i det egna hemmet (hemtjänst)	8
2.5	Behov av särskilt boende	11
2.6	Redan idag är det svårt att rekrytera, utveckla och behålla medarbetare med rätt kompetens	11
2.7	Slutsatser	13
3	Omvärld och nuläge – forskning, trender och pågående omställningar.....	14
3.1	Forskning inom äldreområdet	14
3.1.1	Hälsa och välbefinnande	14
3.1.2	Fysisk aktivitet	14
3.1.3	Maten och måltiden	15
3.1.4	Alkohol, tobak och övrigt missbruk	15
3.1.5	Social gemenskap, delaktighet och meningsfullhet.....	16
3.2	Omställningen till "God och nära vård"	16
3.3	Omställningen till "Trygg och hållbar äldreomsorg i Östhammars kommun"	17
3.4	Välfärdsteknik som hjälpmedel och stöd.....	19
4	Det goda livet som äldre	21
4.1	Min 88-åriga mamma	22
4.2	Flytten till Östhammar	23
5	Utvecklingsområden	24
5.1	Utvecklingsområde Livsmiljö.....	24
5.1.1	Behov av bostäder som passar livssituationen	24
5.1.2	Utbudet av anpassade bostäder i kommunen	25
5.1.3	Behov av förbättringar i utemiljön	26
5.1.4	Behov av förbättringar av service och kommunikationer	26
5.2	Utvecklingsområde Jämlikhet och delaktighet	27
5.2.1	Information om kommunens verksamheter	27
5.2.2	Social gemenskap, aktiviteter och mötesplatser	27

5.2.3	Lönearbete och ideellt arbete	28
5.2.4	Användning av informationsteknologi.....	29
5.2.5	Medborgarinflytande.....	29
5.3	Utvecklingsområde Hälsa och välbefinnande	30
5.3.1	Egenansvaret	30
5.3.2	Förebyggande hälsoarbete i Östhammar.....	30
5.3.3	Anhöriga	31
5.3.4	Civilsamhället	32
5.3.5	Attraktivitet som arbetsgivare	32
6	Uppföljning och utvärdering	33

REMISSUPPLAGA

1 Inledning

Äldreplanen är ett övergripande dokument som visar på kommuninvånarnas synpunkter och förutsättningar som är av vikt för att åstadkomma det goda livet för äldre. Äldreplanen ska inte läsas som en traditionell plan med mål och medel utan användas av nämnderna i deras ordinarie arbete med att sätta upp mål för och planera verksamheten. Mer information om detta finns under rubrikerna *bakgrund och syfte* samt *uppföljning och utvärdering*.

1.1 Bakgrund och syfte

Den nuvarande äldreplanen är giltig till och med år 2022. Äldreplanen behöver därför revideras och aktualiseras inför perioden 2023-2027. Syftet med planen är att beskriva förändringar i samhället utifrån olika perspektiv och ge insikter om behovet av förnyelse under de kommande åren för att påverka utvecklingen av de äldres livssituation i kommunen.

Kommunens alla nämnder och förvaltningar har ett gemensamt ansvar att bidra till det goda livet som äldre. Äldreplanens inriktningar och ambitioner ska därför konkretiseras i en gemensam genomförandeplan. I varje nämnds verksamhetsplan ska det framgå vad nämnden ska bidra med för att realisera den kammungemensamma genomförandeplanen för det goda livet som äldre.

Det goda livet innebär att som äldre känna sig trygg, uppleva gemenskap och delaktighet i samhället. Att bibehålla sin förmåga att vara självständig och göra egna val utifrån intressen, önskemål och behov. Det innebär också att känna sig behövd och att de erfarenheter och kunskaper som förvärvat genom livet tas till vara.

Att bli äldre innebär inte att man plötsligt ingår i ett kollektiv där alla är lika. Åldrandet är mycket individuellt och något generellt mönster finns inte. Det finns stora skillnader i behov, möjligheter och önskemål. Vi behöver respektera varandras olikheter och ta vara på varandras resurser för att kunna känna livsglädje och se fram emot en ålderdom värd att leva för.

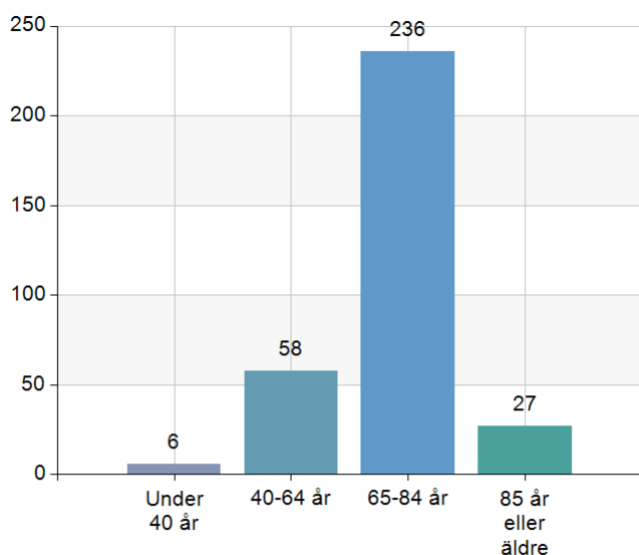
Det övergripande målet med äldreplanen är att äldre i Östhammars kommun ska uppleva ett tryggt samhälle och en god livsmiljö samt känna sig uppmuntrade till att ta hand om sin hälsa.

1.2 Arbetssätt

Arbetet med äldreplanen inleddes i januari 2022 på initiativ av socialnämnden. Beslutet var att revidera befintlig plan och att dialogen med de äldre framförallt skulle ske via det kommunala pensionärsrådet, KPR. Arbetet med att revidera äldreplanen har genomförts av en arbetsgrupp i kommunen med stöd av en styrgrupp.

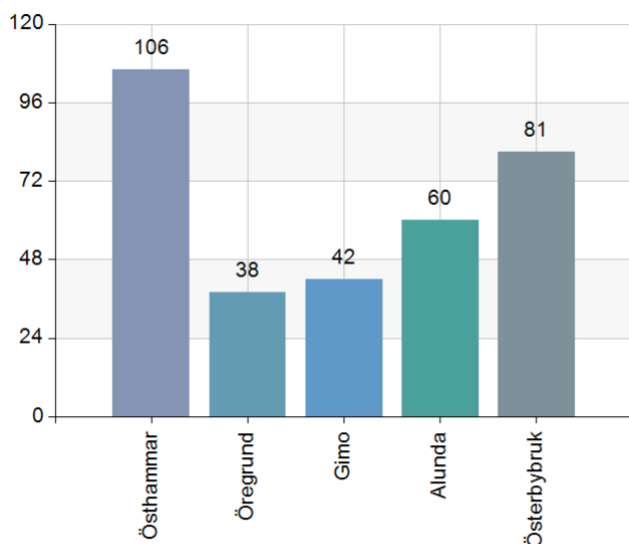
Arbetsgruppen har vid flera tillfällen träffat KPR och även haft kontakt via telefon och e-post. Under våren 2022 har en enkät om hur det är att vara äldre i kommunen funnits tillgänglig på kommunens hemsida samt delats ut i pappersform via pensionärsföreningar och genom att en grupp medarbetare från kommunen delat ut enkäter på de fem serviceorterna. Samtliga kommuninvånare oavsett ålder har haft möjlighet att svara på enkäten och totalt har 327 fullständiga enkätsvar registrerats.

Antal svarande i olika åldersintervall

Diagrammet ovan visar att ca 80% av de svarande är i ålderskategorin 65 år och äldre. Det är intressant att notera att 64 personer som är yngre än 65 år har svarat på enkäten och visat sitt engagemang för äldre frågor. En annan intressant aspekt är att sju av tio svarande är kvinnor.

Antal svarande per ort

Diagrammet visar fördelningen av enkätsvaren utifrån servicesort. Österbybruk och Alunda har en större andel äldre svarande i relation till befolkningmängden än övriga orter.

Förutom flervalsfrågor gav enkäten utrymme för fritextsvar. Enkäten med samtliga fritextsvar har analyserats och relevanta delar har använts i kapitel 5, Utvecklingsområden.

Det fortsatta arbetet beskrivs under hösten:

- Dialog med KPR
- Dialog kommunens ledningsgrupp
- Remissrunda
- AU/Nämnd/KF

1.3 Definitioner och begrepp

Nedan följer definitioner och begrepp som används i dokumentet.

Anhörig används om den person som ger omsorg, stöd eller vård till någon som är långvarigt sjuk, äldre, eller har en funktionsnedsättning. Anhöriga kan i det här sammanhanget omfatta både en familjemedlem och någon utanför familjekretsen, till exempel en vän eller granne.

App(ar) är en förkortning av ordet mobilapplikation. En mobilapplikation är ett litet datorprogram för mobila enheter som smartmobiler och läsplattor.

Brukare är en term som Socialstyrelsen rekommenderar för benämning av en person som får, eller som är under utredning om att få, individuellt behovsprövade insatser från socialtjänsten.

Esther. För att personifiera dokumentet så används ”Esther” som representant för de äldre i Östhammar. I dokumentet används också ”vi” för att uttrycka att samhället formas av alla vi människor som bor i kommunen. Förändring skapas tillsammans.

God och nära vård kan beskrivas som ett övergripande mål för den omställning som sker inom hälso- och sjukvården. Omställningen syftar till att vården i högre grad organiseras och bedrivs med utgångspunkt från patientens behov och förutsättningar.

Närstående är den person som tar emot stöd eller hjälp från en anhörig.

Servicegrad visar andelen äldre i relation till befolkning 65 år + som är beviljade insatser enligt SoL (socialtjänstlagen). Servicegraden är en indikator på nivån av omvårdnadsbehovet och nivån av oberoende av omvårdnad för gruppen 65 år +.

Serviceort används som samlingsbegrepp för orterna Alunda, Gimo, Öregrund, Österbybruk och Östhammar. När statistik redovisas utifrån serviceort är övriga tätorter och glesbygd inkluderade.

Ädelreformen (vars namn kommer av äldredelegationen, ÄDEL, inrättad 1987) genomfördes i Sverige den 1 januari 1992. Ädelreformen innebar en helhetssyn för den äldre människan, inte bara medicinska utan även sociala behov skulle tillgodoses inom vård och omsorg. Innan reformen hade landsting (numera regioner) och kommuner delat på ansvaret för äldreomsorgen. Brister i samordningen bidrog till Ädelreformen där kommunerna fick ett samlat ansvar för boende, service och stora delar av vården. Samverkan mellan Region och kommun regleras via ViS (Vård i samverkan) dokumenten. ViS är de styrande dokument som stödjer huvudmännens samarbete inom Uppsala län.

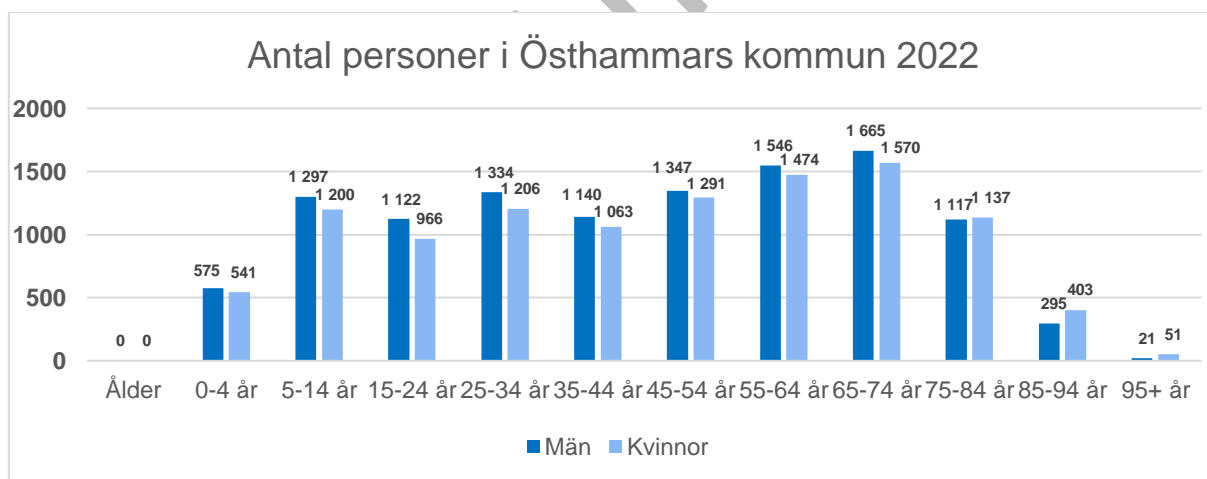
2 Omvärld och nuläge – utveckling av befolkningsstruktur och behov

2.1 Andelen äldre ökar i relation till den övriga befolkningen

I likhet med många andra länder blir Sveriges befolkning allt äldre. Särskilt gruppen 80 år och äldre kommer att öka väsentligt under de kommande åren vilket är en konsekvens av de stora barnkullarna i slutet av 1940-talet. Andelen personer i yrkesverksam ålder minskar samtidigt vilket innebär att färre personer ska finansiera välfärdssystemen.

I figuren nedan ses befolkningsstrukturen för Östhammars kommun uppdelad på män och kvinnor per den 1 maj 2022.

Antal personer i Östhammars kommun

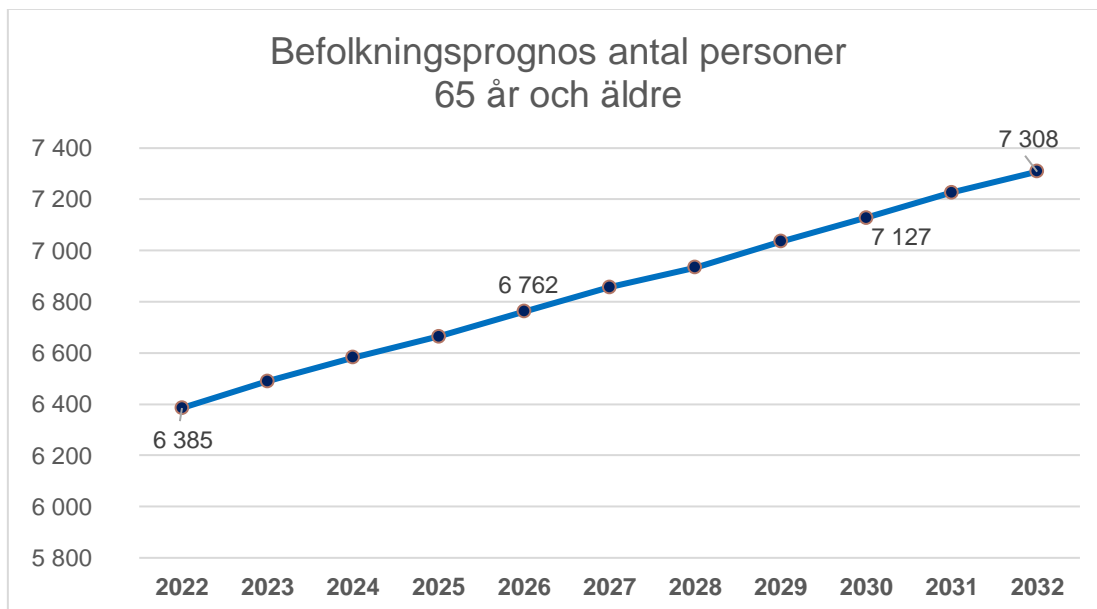

I vår kommun pekar prognoser mot att andelen äldre kommer att överstiga andelen yngre kring år 2025. Åldersfördelningen skiljer sig något åt mellan orterna i kommunen. Det är framför allt Öregrund som har en högre andel äldre invånare vilket kan bero på att många äldre flyttar ut till sitt fritidsboende¹. Den förväntade medellivslängden är knappt 85 år för kvinnor och drygt 81 år för män.²

¹ Översiktsplan Östhammars kommun

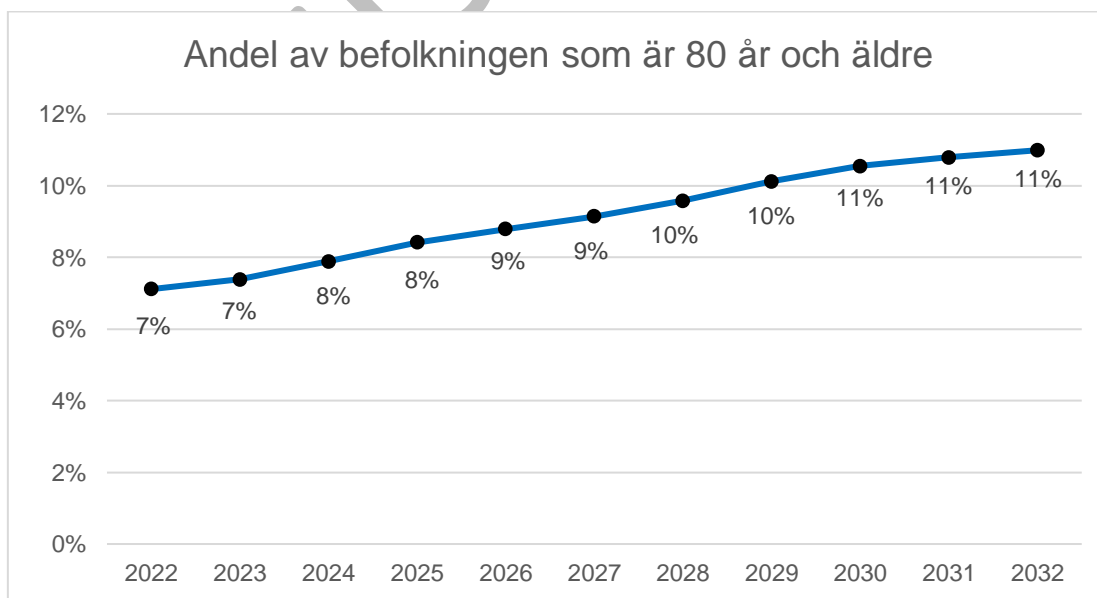
² Vård och omsorg om äldre, Socialstyrelsen 2020

Befolkningsprognos för personer 65 år och äldre i kommunen

Antalet personer som är 65 år eller äldre beräknas öka från nuvarande ca 6 400 personer till ca 6 800 personer fram till år 2026. Om 10 år, år 2032, beräknas antalet ha ökat med ytterligare ca 550 personer och uppgå till ca 7 300 personer. Sammantaget beräknas antalet personer 65 år eller äldre öka med nära 950 personer vilket motsvarar en ökning på ca 14% under den kommande tioårsperioden. En motsvarande ökning i åldersgruppen har vi också haft under de senaste tio åren, från år 2012 till år 2022.

Andelen av befolkningen i kommunen som är 80 år eller äldre

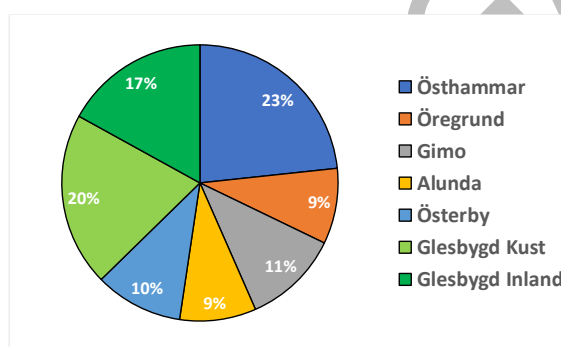
Andel av befolkningen som är 80 år eller äldre ökar från 7% år 2022 till 11% år 2032. I absoluta tal innebär det från ca 1600 personer till ca 2600 personer vilket innebär att hela ökningen i antalet personer i åldersgruppen 65 år och äldre sker i åldersgruppen 80 år och äldre. Det här är den stora skillnaden mellan den tioårsperiod vi har bakom oss och den vi har framför oss.

2.2 Geografisk fördelning

Äldre personer bor i högre utsträckning på landsbygden än personer i yrkesverksam ålder.

Bostadsort för personer 65 år och äldre (2022)

Ort	Antal	
Östhammar	1 488	23%
Öregrund	565	9%
Gimo	719	11%
Alunda	571	9%
Österby	659	10%
Glesbygd Kust	1 299	20%
Glesbygd Inland	1 084	17%
Totalt	6 385	100%

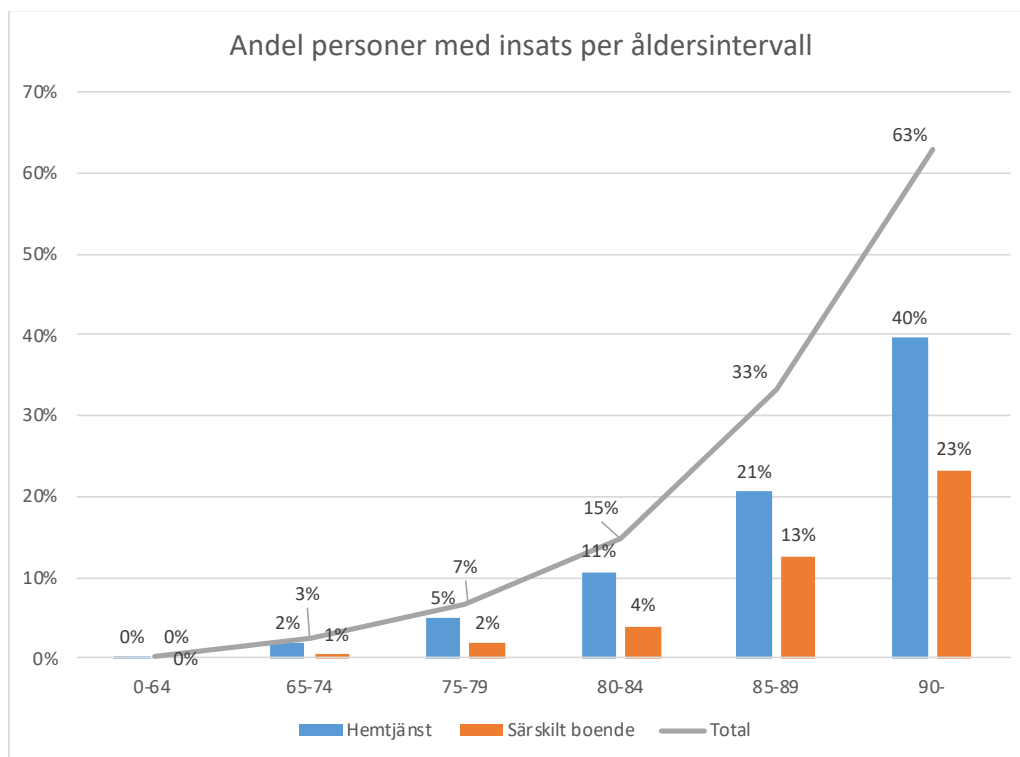

Fyra av tio personer 65 år och äldre bor utanför de fem serviceorterna. De två geografiska blocken som benämns som glesbygd är områden som har ett begränsat serviceutbud och där det inte finns särskilda boenden. De som bor på glesbygden bor mestadels i egna hem. Gränserna mellan områdena utgår från så kallade nyckelkodsområden. Nyckelkodsområden används i olika sammanhang för redovisning av statistik.

2.3 Behov av stöd ökar kraftigt för personer 80 år och äldre

Andelen äldre i kommunen med beviljade stödinsatser från socialtjänsten ser ut på följande sätt i de olika åldersgrupperna.

Andel personer med insats per åldersintervall år 2022

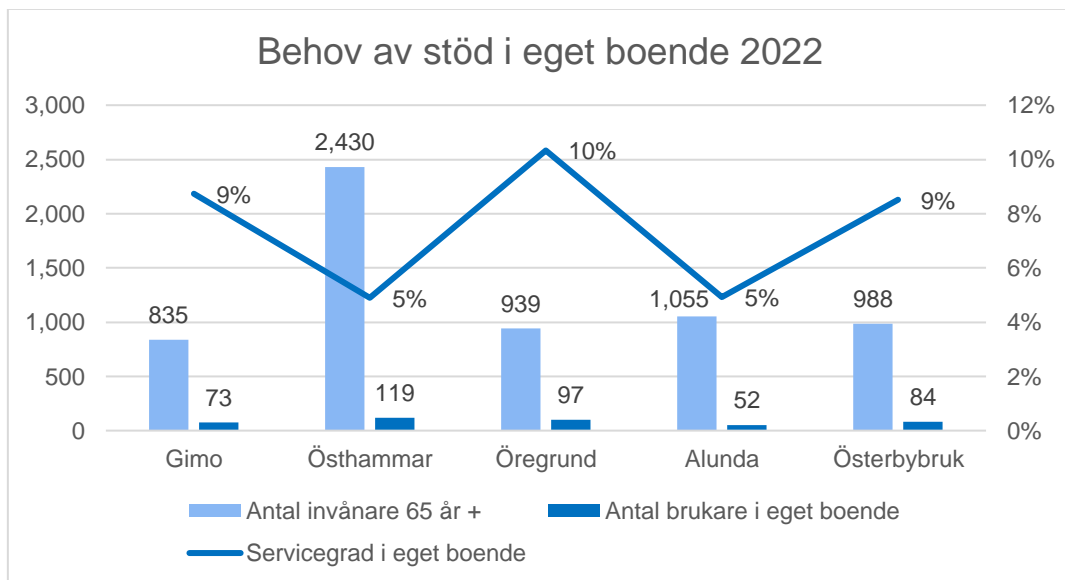
Diagrammet visar att andelen personer med beviljade insatser ökar kraftigt i takt med stigande ålder. Det finns en tydlig brytpunkt i behovsutvecklingen från 80 år och uppåt.

2.4 Behov av stöd i det egna hemmet (hemtjänst)

I genomsnitt har 7% av befolkningen 65 år eller äldre myndighetsbeslut om stöd i eget boende. Andelen (servicegraden³) har legat på en stabil nivå under de senaste åren men varierar relativt mycket mellan de olika serviceorterna (där glesbygd inland och glesbygd kust är inräknade).

³ Servicegrad = antal brukare med omsorg i relation till befolkningsantal 65 år + i eget boende

Behov av stöd i eget boende 2022

I Alunda och Östhammar har ca 5 % av den äldre befolkningen beviljade stödinsatser i hemmet medan i Gimo och Österbybruk ligger servicegraden på ca 9% och i Öregrund på ca 10%. Variationen mellan orterna kan bero på många olika faktorer (exempelvis fysisk och psykisk hälsa, familjesituation, boendesituation).

En generell trend är att det genomsnittliga behovet per person och månad har ökat på alla orter.

År	Antal brukare	Beviljad tid (tim)	Genomsnittlig tid per brukare och månad
2019	423	13 093	31
2020	425	14 876	35
2021	451	18 574	41
2022	468	17 761	38

Den beviljade tiden för hemtjänst har ökat med nästan 23 % under en treårsperiod, från i genomsnitt 31 timmar till 38 timmar per månad och brukare mellan åren 2019 till 2022. Det ökade behovet kan härledas till de personer som har de största behoven vilket innebär att allt fler äldre med omfattande behov får stöd av hemtjänsten.

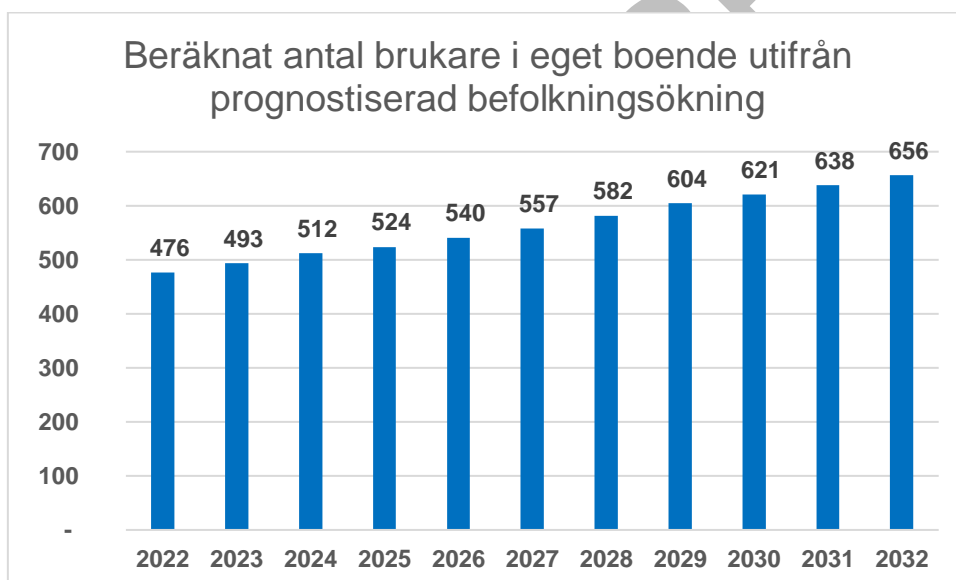
Det genomsnittliga behovet per brukare varierar en del mellan orterna.

Ort	Genomsnittligt behov per brukare och månad
Östhammar	35 tim
Öregrund	25 tim
Gimo	30 tim
Alunda	29 tim
Österbybruk	33 tim

Skillnaderna mellan orterna i servicegrad och behov går inte att förklara på något enkelt sätt utan kräver fördjupade analyser.

Med utgångspunkt från nuvarande servicegrad i olika åldersintervall ser prognosen över behovet av hjälp i hemmet ut på följande sätt.

Beräknat antal brukare i eget boende utifrån prognostiserad befolkningsökning

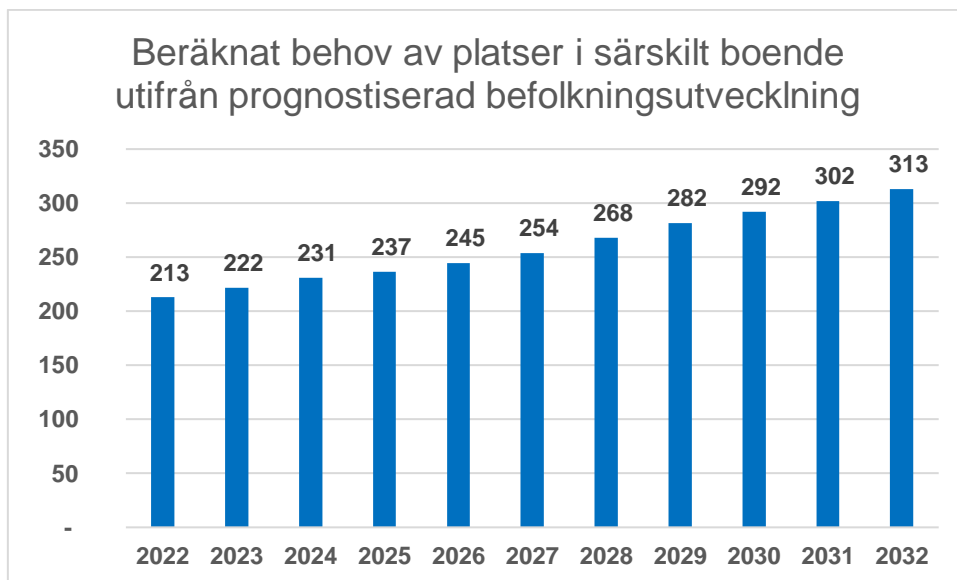
I mitten av maj 2022 hade 476 personer⁴ beviljat stöd från hemtjänst. År 2032 beräknas 656 personer behöva stöd. Det handlar om ytterligare 180 personer vilket innebär en ökning på ca 38%. Av dessa 180 personer bor ca 70 personer i glesbygd.

⁴ Genomsnittsvärde per månad under de senaste 6 månaderna (december 2021 – maj 2022)

2.5 Behov av särskilt boende

Framtidens behov av särskilt boende kommer att bero på möjligheterna att bo kvar i det egna hemmet. Med en linjär utveckling av behovet utifrån nuläget och prognostiserad befolkningsutveckling ser behovet av platser på särskilt boende ut enligt tabellen nedan.

Beräknat behov av platser i särskilt boende utifrån prognostiserad befolkningsökning

I maj 2022 finns det 223 platser i särskilt boende men i genomsnitt har 213 platser använts. Kommunen har under de senaste åren inte haft någon kö till plats på särskilt boende. För att möta behoven av särskilt boende som den beräknade befolkningsutvecklingen innebär, behöver kommunen ytterligare 100 platser fram till år 2032 vilket motsvarar en ökning med 47 %.

Trenden under de senaste åren i Östhammars kommun visar att prognoser för särskilt boende överskattat behovet medan prognoserna för hemtjänst har legat i underkant både när det gäller antal och omfattningen av behoven.

2.6 Redan idag är det svårt att rekrytera, utveckla och behålla medarbetare med rätt kompetens

En kraftig ökning av antalet äldre som behöver stöd får omfattande konsekvenser för behovet av personal. Många fler än idag kommer behöva arbeta inom både kommunens vård och omsorg och inom den regionalt organiserade vården.

Välfärdens kompetensförsörjning är en av decenniets viktigaste frågor för Sveriges kommuner och regioner. Antalet personer i arbetsför ålder, 20-66 år, ökar relativt långsamt under hela planperioden. Invandringen till Sverige är avgörande för att det överhuvudtaget ska ske någon ökning av antalet personer i arbetsför ålder under 2020-talet.⁵ SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) bedömer att nyrekryteringar av vård- och omsorgspersonal inte kommer att räcka till för att möta de ökade behoven av äldreomsorg.⁶

För att klara kompetensförsörjningen behöver kommuner och regioner fortsätta att rekrytera men också förmå utveckla och behålla medarbetare med rätt kompetens. Mellan 2018 till 2021 har personalkostnaderna inom hemtjänsten i Östhammar ökat med 38 miljoner. Kostnadsökningen motsvarar ca 65 årsarbetare.

Pandemin har synliggjort brister inom äldreomsorgen. Coronakommissionens delbetänkande⁷ visar på flera områden där förutsättningarna behöver förbättras bland annat bemanning, arbetsvillkor, kompetens och språkkunskaper, ledarskapets förutsättningar, hälso- och sjukvård, bristande hygienrutiner och tillgång till skyddsutrustning och samverkan.

Det finns ett säkerställt samband mellan yrkeskompetent personal och god kvalitet i vård och omsorg. Kompetensnivån måste därför vara jämn och hög och på sikt höjas.⁸ Äldreomsorgslyftet är en statlig satsning som innebär att kommunerna får medel under 2021–2023 för att höja kompetensen inom äldreomsorgen.

Situationen i Östhammars kommun skiljer sig inte jämfört med övriga Sverige. Kommunen har redan idag brist inom vissa kompetenser och situationen kommer kontinuerligt att försvåras i takt med att andelen äldre ökar och behoven av välfärdstjänster ökar. Kommunen kommer att behöva arbeta intensivt för att behålla och nyrekrytera socionomer, beteendevetare, sjuksköterskor, arbetsterapeuter samt fysioterapeuter. De resurser som finns tillgängliga måste användas mer effektivt samtidigt som arbetet med att skapa en god arbetsmiljö på sikt kan sänka såväl personalomsättning som sjuktal.

En styrka är att kommunen samarbetar med Bruksgymnasiet i Gimo när det gäller kompetensutveckling. Kommunen gör fortsatta satsningar på kompetensutveckling bland annat med stöd av Äldreomsorgslyftet⁹. De planerade satsningarna på välfärdsteknik och på fortsatt utveckling av ”trygg och hållbar äldreomsorg¹⁰” förväntas bidra till att attrahera och behålla kompetenta medarbetare.

⁵ SKR 2020:80. Möt välfärdens kompetensutmaning – rekryteringsrapport.

⁶ SOU 2020:80. Äldreomsorgen under pandemin. Delbetänkande av Coronakommissionen.

⁷ SOU 2020:80. Äldreomsorgen under pandemin. Delbetänkande av Coronakommissionen.

⁸ SOU 2017:21. Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer.

⁹ Socialstyrelsen (<https://statsbidrag.socialstyrelsen.se/kommuner/aldreomsorgslyftet/>)

¹⁰ Tillämpning av äldreplanen, Socialnämnden, April 2021

2.7 Slutsatser

Mot bakgrund av åldersstrukturen i befolkningen och det prognostiserade behovet av stöd är det helt avgörande för kommunen som helhet att arbeta med att skapa så goda förutsättningar som möjligt för äldre att leva oberoende och självständigt så länge som möjligt. Det är också i linje med vad de flesta äldre önskar.

En linjär behovsutveckling i relation till åldersstrukturen medför omfattande kostnadsökningar, inte minst beroende på att en så stor andel äldre bor ute i glesbygden vilket innebär att kommunens vård- och omsorgspersonal behöver lägga mycket tid på resor. Kostnadsutvecklingen påverkas även av organisatoriska vägval, kvaliteten i det arbete som utförs samt förmågan att utveckla och behålla personal samt göra kloka teknikval.

För att lyckas förändra den prognostiserade behovsutvecklingen är det viktigt att lyssna på de äldre och på forskningen för att förstå och påverka de faktorer som har störst betydelse för det goda livet i olika livssituationer.

REMISSUPPLÄGG

3 Omvärld och nuläge – forskning, trender och pågående omställningar

En ökad andel äldre behöver inte betyda att behovet av stöd ökar i samma takt. Verkligheten är inte linjär och vägen till ett gott åldrande ser olika ut för olika människor. Det går att åstadkomma trendbrott genom att förbättra förutsättningarna för det goda livet så att fler kan leva oberoende och självständigt högt upp i åldrarna.

Vad säger forskningen om vilka faktorer och förutsättningar som främjar hälsa och välbefinnande? Vilka förändringar pågår i samhället som påverkar dessa förutsättningar?

3.1 Forskning inom äldreområdet

3.1.1 Hälsa och välbefinnande

Världshälsorganisationen definierar hälsosamt åldrande som att bibehålla eller förbättra sin funktionsförmåga att kunna göra saker man värdesätter i livet. En god funktionsförmåga ger Esther en upplevelse av välbefinnande.¹¹

Funktionsförmåga påverkas av både inre och yttre faktorer och förutsättningar. Inre faktorer är mentala och fysiska kapaciteter som att gå, se, höra, prata, fatta beslut och minnas. Yttre faktorer är samhället runt Esther, miljön i och utanför hemmet, normer, attityder och politik. För att bidra till ett hälsosamt åldrande är både de inre individuella och de yttre omgivningsfaktorerna viktiga. Livet har många dimensioner och det går inte att arbeta isolerat med en faktor i taget eftersom Esthers liv är en odelbar helhet.

Statens folkhälsoinstitut lyfter fram följande faktorer som har stor betydelse för ett gott åldrande; fysisk aktivitet, bra matvanor, social gemenskap och delaktighet.¹²

3.1.2 Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet påverkar vår hälsa i positiv riktning och bidrar till ett ökat välbefinnande, oavsett ålder. Studier visar att vinsterna av fysisk aktivitet är större än vad man tidigare trott och långvarigt stillasittande är en riskfaktor för ohälsa. Huvudbudskapet i WHO:s riktlinjer för fysisk aktivitet¹³ är att bryta stillasittande med rörelse och att all rörelse är bättre än ingen.

¹¹ Världshälsorganisationen, 2015

¹² Agahi et al, 2005

¹³ WHO, World Health Organization. WHO Guidelines on physical activity and sedentary behaviour. 2020

Ingen aktör kan ensam åstadkomma ett samhälle som främjar fysisk aktivitet och minskar stillasittande. Att skapa samhällseliga förutsättningar kräver ett arbete inom flera sektorer och på alla nivåer i samhället. Det handlar om den fysiska och sociala miljön och det sociala sammanhang i vilket Esther lever och verkar.

3.1.3 Maten och måltiden

Måltiderna har stor betydelse för äldres livskvalitet, inte bara genom att ge energi och näring. Måltiden kan vara ett positivt avbrott i vardagen och bidra till glädje, gemenskap och meningsfullhet.

Att stärka det friska och förebygga ohälsa är centralt för att stödja ett hälsosamt åldrande. Med hög ålder ökar risken för nutritionsrelaterade problem och undernäring är det vanligaste problemet.. Undernäring leder bland annat till minskad muskelmassa, vilket ökar risken för fallskador, minskad funktionsförmåga och möjlighet för Esther att klara sig själv. Även den psykiska hälsan kan försämrast.¹⁴ Undernäring medför mycket lidande, ett ökat vårdbehov och höga samhällskostnader.

3.1.4 Alkohol, tobak och övrigt missbruk

Daglig tobaksrökning är en av de främsta riskfaktorerna för sjukdom och är förknippad med ökad risk för att Esther ska få lungcancer, diabetes, KOL och hjärt- och kärlsjukdomar. Den dagliga tobaksrökningen minskade under 2006 – 2021 bland både kvinnor och män i alla åldersgrupper.¹⁵ Det finns stora ojämlikheter kring tobaksbruk, rökning är betydligt vanligare i socioekonomiskt sårbara grupper. År 2018 var rökning dubbelt så vanligt bland dem med kort utbildning jämfört med dem med lång utbildning.

Snus är den vanligaste tobaksprodukten bland män, medan cigaretter har varit vanligast bland kvinnor. Snus har börjat utgöra en allt större del av tobaksanvändningen i Sverige, framförallt bland kvinnor.¹⁶

De senaste 15 åren har den totala alkoholkonsumtionen i liter alkohol per person minskat i Sverige. Bland personer under 50 år har alkoholkonsumtionen sjunkit med 27 procent sedan 2004. Samtidigt har den stigit med 16 procent i gruppen 65-84 år. Äldreomsorgen och hälso- och sjukvården är viktiga för att upptäcka och stödja äldre personer med riskbruk eller missbruk av alkohol.¹⁷

¹⁴ Livsmedelsverket. Nationella riktlinjer för måltider i äldreomsorgen. 2021

¹⁵ Folkhälsomyndigheten. Folkhälsans utveckling. Årsrapport 2022

¹⁶ CAN Centralförbundet för alkohol – och narkotikaupplysning. Tobaksvanor i Sverige 2003 – 2019. 2020

¹⁷ Socialstyrelsen. Vård och omsorg för äldre. Lägesrapport 2021

3.1.5 Social gemenskap, delaktighet och meningsfullhet

Social delaktighet och starka, goda sociala kontakter har en positiv inverkan på Esthers psykiska mående medan begränsade sociala nätverk riskerar leda till psykisk ohälsa. Alla åldras på sitt eget individuella sätt. Vissa börjar trivas bättre i lugn och ro i sitt eget sällskap, medan andra söker en mer aktiv livsstil.

Ensamhet och ångest är ett problem framförallt för Esther som bor på ett särskilt boende.¹⁸ Det visar den enkätundersökning som Socialstyrelsen skickar ut årligen där äldre personer får besvara frågor om äldreomsorgen. En orsak till att de som bor på ett särskilt boende känner sig mera ensamma kan vara att de som bor i eget boende har bättre tillgång till sociala kontakter.¹⁹

Ensamhet har två dimensioner, den emotionella och den sociala dimensionen.²⁰ Den emotionella dimensionen handlar om avsaknad av en nära vän, någon att anförtro sig åt, medan den sociala dimensionen handlar om att inte ingå i något större nätverk eller höra till en grupp. Denna skillnad gör det möjligt att förstå hur Esther kan uppleva (emotionell) ensamhet trots en stor bekantskapskrets, eller att hon kan uppleva (social) ensamhet trots att hon lever tillsammans med någon annan eller har en nära vän.

3.2 Omställningen till ”God och nära vård”

God och nära vård är ett övergripande mål för den omställning som nu sker nationellt inom hälso- och sjukvården. Omställningen syftar till att vården i högre grad organiseras och bedrivs med utgångspunkt från Esthers behov och förutsättningar (personcentrerat hälsoarbete). Primärvården ska vara navet för samarbetet med annan hälso- och sjukvård samt med socialtjänsten.²¹

Omställningen av det svenska hälso- och sjukvårdssystemet, från sjukhus till nära vård kommer att påverka förutsättningarna för den kommunala vården och omsorgen riktad till äldre.²² Redan idag utförs drygt en fjärdedel av all hälso- och sjukvård av kommunerna. Under coronapandemin blev kommunernas viktiga roll i hälso- och sjukvårdssystemet uppmärksammat och synliggjord.

När antalet personer över 80 år ökar kraftigt förutspås att den kommunala hälso- och sjukvården kommer att ta hand om allt sjukare patienter med allt mer omfattande och komplexa vårdbehov.

¹⁸ Socialstyrelsen 2020. Ökning av äldre som upplever ensamhet, oro och ångslan.
www.socialstyrelsen.se

¹⁹ Nyqvist, Cattan, Andersson, Forsman & Gustafsson (2013). Social capital and loneliness among the very old living at home and in institutional settings: a comparative study. *Journal of Aging & Health* (25).

²⁰ Lena Dahlberg. Forskningsperspektiv på europeisk ensamhet. www.aldreicentrum.se

²¹ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/god-och-nara-varld/>

²² SOU 2020:80. Äldreomsorgen under pandemin. Delbetänkande av Coronakommissionen.

En utveckling som vi redan nu kan se i statistiken. En fungerande samverkan mellan kommunens vård och omsorg samt regionens hälso- och sjukvård är avgörande för att omställningen till en ”god och nära vård” ska bli framgångsrik.²³ Medarbetare inom kommunen behöver ha etablerade och goda relationer med medarbetare inom regionen för att kunna samarbeta bra och ansvarsfullt och på så sätt ge förutsättningar för ett personcentrerat hälsoarbete i den nära vården av Esther.

En viktig del av den pågående omställningen av hälso- och sjukvården är att arbeta hälsofrämjande. Att förebygga sjukdom genom hälsofrämjande insatser är avgörande för att klara framtidens hälsoutmaningar och vårdbehov. Genom att arbeta hälsofrämjande och förebyggande ökar livskvaliteten för Esther samtidigt som skador som exempelvis fallolyckor minskar. Tidigt insatta förebyggande åtgärder ger även möjlighet att skjuta fram funktionsnedsättning och den tidpunkt då Esther blir beroende av vård och omsorg.²⁴ Ytterligare en betydelsefull aspekt i det förebyggande arbetet är att genom anhörigstöd förebygga ohälsa hos dagens anhörigvårdare när de själva blir äldre.²⁵

En personcentrerad vård förutsätter att information delas så att alla som arbetar med Esther har förutsättningar att utforma de insatser som behövs tillsammans med henne.²⁶ Det finns med andra ord behov av en samlad dokumentation som följer Esther och som är nåbar när den behövs.²⁷ Dagens informationssystem är byggda utifrån vad organisationer behöver dokumentera och följa upp. Systemen utgör därför ett hinder för att kunna dela information mellan medarbetare som tillhör olika organisationer i Esthers kontaktnätverk.

Idag finns en närvårdsenhet i Östhammar som är ett samarbete mellan region Uppsala och Östhammars kommun. Den primära målgruppen är multisjuka äldre som inte kräver sjukhusets olika specialistfunktioner. Närvårdsplatserna tillgodoser stora vårdbehov och avlastar andra delar i vårdsystemet.

3.3 Omställningen till ”Trygg och hållbar äldreomsorg i Östhammars kommun”

”Vår förmåga att samarbeta, att tänka fritt och tänka nytt kommer att vara helt avgörande för hur resultaten sedan blir”, citat från Lisa Norén, ordförande i socialnämnden, vid uppstarten av omställningen till ”trygg och hållbar äldreomsorg i Östhammars kommun”.

²³ SOU 2018:39. God och nära vård. En primärvårdsreform-

²⁴ SKR, 2021. Fakta om äldreomsorgen – i ljuset av coronapandemin.

²⁵ SOU 2017:21. Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer

²⁶ SPU 2020:19. God och nära vård – en reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem

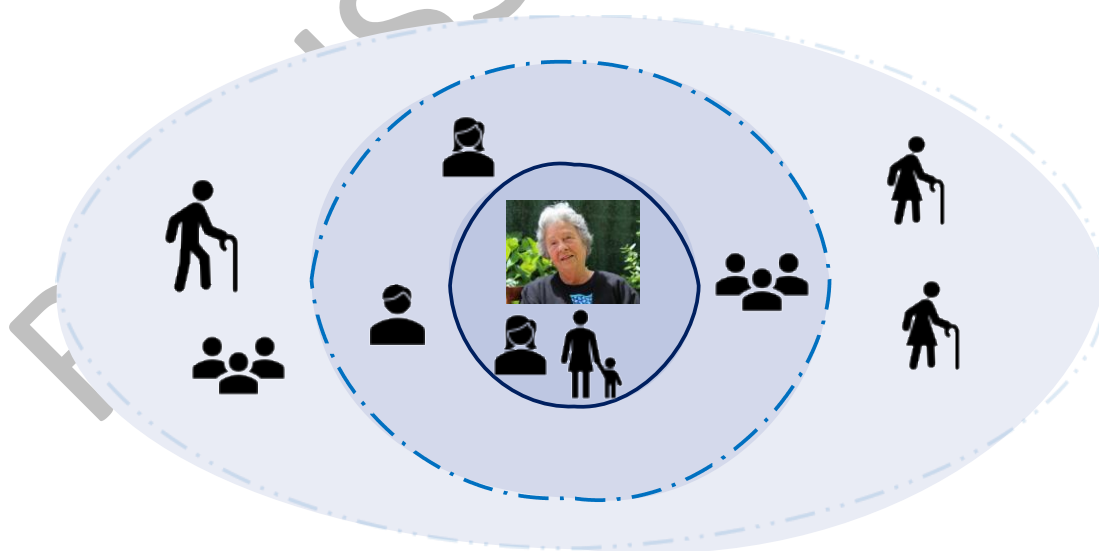
²⁷ SKR, 2020. Vård och omsorg i hemmet.

Sedan år 2020/2021 arbetar kommunen aktivt med omställningen till en ”trygg och hållbar äldreomsorg”. Syftet är att påverka behovsutvecklingen av vård- och omsorg och både uppnå en god kvalitet (trygghet, delaktighet och välbefinnande) och en god ekonomisk hushållning i äldreomsorgen.

Det handlar om att ta tillvara Esthers egna resurser och möjligheter i hemmiljön genom att ha ett stödjande förhållningssätt som uppmuntrar Esther till att bibehålla sina förmågor både fysiskt och psykiskt. Allt för att undvika passivitet och att Esther tappar de funktioner och förmågor som hon faktiskt har. När Esther kan bibehålla sina förmågor och sin självständighet upplever hon en god livskvalitet samtidigt som kommunens kostnader stannar på en hållbar och förutsägbar nivå.

Trygg och hållbar äldreomsorg innebär att alla som möter Esther arbetar med ett stödjande förhållningssätt och utifrån målet att hon ska uppleva en meningsfull och trygg vardag där hon kan leva så oberoende och självständigt som möjligt och samtidigt uppleva att hon finns i ett sammanhang.

En viktig förutsättning för ett sådant arbetssätt är att det finns etablerade och fungerande relationer mellan professionella medarbetare, anhöriga, vänner och med Esther själv och att samtliga kontinuerligt lyssnar och arbetar med att utveckla förståelsen för Esthers situation, behov och sammanhang så att man i handling tar **tillvara samtliga involverades kunskaper och kompetens** för att möta behovet. Speciellt viktigt är det att lyssna på Esther och vad som är viktigt för henne och inte fastna i vad som är viktigt för organisationen.

Vägvalet illustreras med bilden ovan, **ögat**, där Esther finns i mitten tillsammans med sina närmast anhöriga. I ringen utanför finns kommunens och regionens medarbetare och i den yttre ringen finns vänner och nätverk i civilsamhället som är viktiga för Esther. Som en aktör bland

många kan kommunen underlätta tillsammansarbetet genom att skapa förutsättningar för fysisk aktivitet, bra matvanor, social gemenskap och delaktighet.

3.4 Välfärdsteknik som hjälpmedel och stöd

Med välfärdsteknik avses utrustning i bostaden för hjälp med personlig hygien, planeringshjälp eller ”kom-ihåg-hjälp”, telefon, tv eller annan kommunikation. Smarta appar och hjälpredor, pålitlig automatik, en enkel fjärrkontroll, sensorer, digitala medicinskåp, trygghetslarm, smarta hem och digitala dörrlås samt nyckelsystem kan vara intressanta digitala hjälpmedel.

Andra områden där välfärdsteknik kan vara ett hjälpmedel är förflyttning inomhus eller utomhus, utbud av och nya kombinationer av mobila tjänster för exempelvis inköp av mat och apoteksvaror men även för kontakt med anhöriga, läkare och annan vård- och omsorgspersonal samt för träning.

Med bättre och mer användarvänlig teknik i bostäder ges bättre förutsättningar för många äldre att långt upp i ålder bo tryggt och bekvämt. Tekniken kan bidra till att²⁸

- öka Esthers självständighet
- avlasta personalen
- göra jobbet mer attraktivt

Det handlar om att använda teknikens möjligheter för att frigöra tid till det som teknik inte kan ersätta: mötet människor emellan, den nära omsorgen och kontakten.²⁹ Men tekniken kan också bidra till mer social samvaro med anhöriga och vänner för att bryta upplevd ensamhet och isolering.

En rad olika rapporter har visat att det finns en betydande potential att automatisera arbeten med ny teknik, men att automatisera yrken inom vård och omsorg är svårare och kommer att ta längre tid.³⁰ I stort sett all vård och omsorg sitter ofta fast i mer eller mindre bra it-system. Dessa system är byggda i olika plattformar vilket försvårar både uppskalning och kommunikation mellan system. Teknik som inte visar sig användbar är ett stort slöseri.

En förutsättning för digitala lösningar är en stabil digital infrastruktur. Kravet är särskilt viktigt på landsbygden där avstånden till fysiska mötesplatser är stora.

²⁸ Riksföreningens Äldres Hälsa

²⁹ SKR, 2020. Att driva omställningen till Nära vård.

³⁰ Sveriges viktigaste jobb finns i välfärden. Rekryteringsrapport 2018. SKR

Socialstyrelsen³¹ har undersökt vad tekniken innebär för äldre, anhöriga, personal och kommunerna. Det visade sig att nattkameror påverkade de äldres nattsömn positivt, då de fick sova ostört. Många upplevde även en stärkt integritet, då personal inte behövde komma in i lägenheten mitt i natten och göra rutinmässiga tillsynsbesök. Nattkamerorna påverkade även personalens arbetssätt och effektivitet genom att de kan vara där de gör störst nytta, hos Esther som verkligen behöver ett personligt besök.

I nuläget är både infrastrukturen och välfärdstekniken svagt utvecklade i Östhammars kommun. På våra särskilda boenden finns wifi (offentligt nätverk) men anslutningen är endast tillgänglig för personalen. Endast cirka 30 personer som bor i Östhammars kommun har nattkameror installerade i sina hem.

³¹ Välfärdsteknik, en studie av användningen av trygghetskameror och gps-larm i 12 kommuner, 2018

4 Det goda livet som äldre

Nedan följer ett par berättelser om hur det goda livet kan se ut. Berättelserna har publicerats i media under våren 2022.

4.1 Min 88-åriga mamma³²

Jag har en pojkvän, vill du träffa honom? Min 88-åriga mamma ställde frågan till mig i fredags. Efter en dag på konferens stannade jag till för att lite snabbt hjälpa henne med ett strulande internet. Vi satt och pratade lite och hon berättade vad hon gjort under veckan. Hon och hennes vänner herr E och fru S hade varit och fikat på det nyöppnade caféet runt hörnet. De tre hade också varit iväg och ätit lunch på annan ort. Hon fortsätter berätta att herr E och hon skulle på lokalrevy tillsammans i sommar, hon hade lånat hans dator och internet när hennes inte fungerade. Förresten hade herr E varit hos henne varje kväll och tittat på TV senaste veckan, för det är ju så ensamt att sitta själv. ”Så jag har visst fått en pojkvän, vill du träffa honom?” Inte direkt det man förväntar sig att få höra från sin 88-åriga mamma.

Det är snart 7 år sedan pappa gick bort. Det gick fort, 6 månader från första läkarbesöket tills han var borta. Under åren mamma bodde kvar i deras hus var det många gånger som ordet ensam kom upp. Det är så ledsamt, det är så ensamt. Efter 2 år bestämde hon sig för att flytta till det lokala trygghetsboendet mitt i centrum, men de var kö till lägenheterna med 2 rum och kök som hon ville ha, så hon fick bo kvar ”ensam” i huset ytterligare 2 år.

Hösten 2019 gick äntligen flyttlasset till en fräsch och mysig liten 2:a i centrum med gångavstånd till butiker och torgdagen, med möjlighet till samvaro med andra i samma ålder. Det tog inte lång tid innan ordet ensam försvann ur konversationen med henne. För den ensamhet hon pratade om handlade inte om bristande kontakt med familj, släkt eller vänner. Hon tillhör tvärtom dem som har många som bryr sig och hon pratade med någon varje dag, ofta mer än en person, och träffade ofta släkt och vänner. Nä, den ensamheten hon pratade om var avsaknaden av att ha någon att dela sin vardag med. När hon under hela livet levt ihop med andra, först med föräldrar och syskon och sedan man och barn, så blev det helt enkelt väldigt tomt i hemmet. Det saknades någon vid frukost, lunch och middag och framförallt framför TV:n på kvällen.

För min mamma innebar flytten till ett trygghetsboende att hon kunde träffa vänner, både gamla och nya, varje dag, vid lunch och vid olika aktiviteter. Tillsammans planerar de utflykter och går på aktiviteter eller sitter bara och pratar, varje dag. Tillsammans är de en del av varandras vardag. Tillsammans är de inte ensamma.

³² Berättelsen publicerades på LinkedIn under våren 2022. Vi har inhämtat godkännande för användning av texten från källan.

Det pratas mycket om att vi måste förbättra äldreomsorgen och vården av äldre, men ibland är det faktiskt så enkelt som att se till att det finns bra äldreboenden med bra gemensamma sällskapsytor. Att möjliggöra för de äldre att vara en del av varandras vardag, utifrån vars och ens egna villkor och behov. Med bra trygghetsboende för de äldre skapar vi möjligheter att kunna leva livet fullt ut även de sista åren. Vi skapar möjligheten för en 88-åring att kunna säga "Jag har en pojkvän, vill du träffa honom?"

4.2 Flytten till Östhammar³³

Det har gått nästan precis 12 år sedan min mor dog och jag och maken har hunnit bli 12 år äldre. Visst har krämporna tilltagit, men vi är så lyckliga att vi har varandra och kan hjälpas åt med alltför att få ett rikt liv och en fungerande tillvaro. Vi inser att vi är lyckligt lottade på alla sätt och vis.

Förra året sålde vi vårt älskade hus i Herrhagen, två våningar och med en fin liten trädgård med sluttande mark. Vi valde att flytta från Uppsala då det inte satsas alls på boende för äldre som till exempel enplans seniorvillor eller lägenhetskomplex som Bovieran. Vi ville själva bestämma var och hur vi vill bo så det var bara att leta utanför Uppsala kommun innan ålder och ork "tvingade" oss att flytta!

Nu bor vi i underbara lilla Östhammar i en ny modern lägenhet anpassad för att kunna ha rollator eller rullstol den dag vi behöver det. Vacker utsikt över Östhammarsfjärden från båda balkongerna, gångavstånd till nästan allt och en Vårdcentral som till och med har en akutmottagning!

Vi har det lite mindre än i huset, men fullt tillräckligt och valt så att om/när en av oss blir ensam kvar är det fortfarande ett lämpligt boende. Här finns ett rikt kulturliv, underbar natur "in på knuten" och ett lugnt småstadstempo som passar oss perfekt! I dagsläget klarar vi oss alldeles utmärkt själva, men en dag kanske vi är i behov av hjälp. Och med dagens RUT- avdragssystem finns det alternativ om kommunal eller privat hemtjänst inte fungerar.

Sammanfattningsvis och med hänsyn tagen till den negativa utvecklingen av äldreomsorgen samt det faktum att vi gamlingar blir fler och fler anser jag att det bästa vi kan göra är att i god tid se om vårt eget hus och förbereda oss inför ålderns ljuva/bitterljuva höst.

³³ Insändare i UNT den 1 juni 2022 av Solweig Uttermalm Wahlström i nerkortad version.

5 Utvecklingsområden

Livsmiljö, jämlikhet och delaktighet samt hälsa och välbefinnande är tre utvecklingsområden för det goda livet som äldre i kommunen. Störst effekt får vi när de verkar tillsammans. En äldrevänlig livsmiljö underlättar oberoende och självständighet medan jämlikhet och delaktighet bidrar till att skapa en bra livsmiljö som svarar mot de behov som finns. Hinder och utmaningar i såväl livsmiljö som för jämlikhet och delaktighet blir samtidigt lättare att ta sig an ju bättre fysisk och psykisk hälsa man har. Helheten skapar förutsättningar för trygghet i vardagen och därmed till självständighet och oberoende.

Det här kapitlet beskriver utvecklingsområdena och de förslag till förbättringar som framkommit i enkätsvaren.

5.1 Utvecklingsområde Livsmiljö

Begreppet livsmiljö innefattar de fysiska miljöer där vi bor, arbetar och tillbringar större delen av vår fritid.³⁴

5.1.1 Behov av bostäder som passar livssituationen

För de allra flesta är bostaden och närområdet en viktig del för livskvalitet och trygghet, särskilt om man bott i bostaden länge. När man blir äldre och livssituationen förändras ställs många äldre inför valet mellan att flytta eller att försöka bo kvar. Det som upplevs viktigt är möjligheten att själv bestämma hur och var man ska bo.

Flyttfrekvensen bland äldre är generellt låg vilket beror både på ett begränsat utbud av bostäder anpassade för äldre och på att många av dagens äldre vill och kan bo kvar i sin nuvarande bostad. Det senare är ett resultat av den förbättrade hälsan och funktionsförmågan samt en medveten politik från samhällets sida att styra resurser mot bättre möjligheter att bo kvar hemma. Detta har skett genom en utökning av hemtjänsten men också genom ett ökat stöd från anhöriga, möjligheten till ruttjänster och genom tekniska hjälpmedel.

I Östhammars kommun finns ett stort antal villor i förhållande till andra bostadsformer vilket bidrar till en låg flyttfrekvens. Detta förstärks genom tätortsstrukturen som delar upp bostadsmarknaden i flera mindre delar och den som vill byta bostad söker i första hand alternativ på den egna boendeorten. I kommunens översiktsplan beskrivs behovet av att utveckla den lokala bostadsmarknaden i alla tätorter i samklang med befolkningsutvecklingen.

I enkätsvaren är det endast 10% av de svarande som upplever att det finns anpassade bostäder

³⁴ Vår livsmiljös betydelse för en god och jämlik hälsa; Artikel 21125, Folkhälsomyndigheten maj 2021

till rimliga priser i kommunen. Det finns för få attraktiva boendialternativ för de som vill flytta från sitt hus.

Enkätsvaren visar att attraktiva boendialternativ är centrala bostäder nära mataffär och apotek, med balkong eller egen uteplats. Boendet får gärna vara nära gemensamma träffpunkter där man kan äta och delta i aktiviteter. Det ska vara lätt att vara en del av varandras vardag. Lägenheterna behöver inte vara utrustade med dyra detaljer men behöver vara funktionella.

Östhammarshem är en central aktör för att utveckla nya boendialternativ och hitta lösningar inom kommunens befintliga fastighetsbestånd men samverkan behövs också med både privata aktörer och med civilsamhället för att skapa ett intresse för att investera i bostäder.

En utmaning för många är den förändrade ekonomiska situation som en flytt för med sig. Bor Esther i eget hus sedan lång tid tillbaka så innebär en flytt i princip alltid ökade boendekostnader. I den andra vågskålen finns möjlighet till en lättare och bättre vardag. Många kan behöva stöd och hjälp för att öka kunskapen om vilka alternativ som finns, vad ett annat boende skulle kunna innebära för vardagslivet men även hjälp med att genomföra själva flytten.

5.1.2 Utbudet av anpassade bostäder i kommunen

Kommunens ska enligt socialtjänstlagen bland annat verka för att äldre får möjlighet att leva och bo självständigt. Dagens utbud av anpassade bostäder består av särskilda boenden och servicelägenheter. Enkäten visar tydligt att det är mellanboendeformen (trygghetsboende/seniorboende) som efterfrågas, bostäder som är funktionella och som inte kräver något myndighetsbeslut.

Särskilt boende är ett boende för de som har ett stort och omfattande behov av tillsyn och omvårdnad. På ett särskilt boende finns det personal dygnet runt. Det finns även tillgång till sjuksköterska, läkare, arbetsterapeut och sjukgymnast/fysioterapeut. Den boende har en egen lägenhet eller eget rum, men det finns också gemensamma utrymmen för sällskap och aktiviteter. För att flytta in på ett särskilt boende krävs myndighetsbeslut. De särskilda boendena i Österbybruk och Östhammar har demensinriktning. I Gimo, Alunda och Öregrund är boendena inriktade mot omvårdnad. Sedan år 2021 finns ett psykiatriboende på Lärkbacken i Gimo.

Tabellen nedan visar antal platser på särskilda boenden på kommunens serviceorter.

Alunda	Gimo	Öregrund	Österbybruk	Östhammar	TOTALT
53	39	23	48	60	223

Det finns 10 platser för *tillfälligt* boende (växelboende, korttidsvistelse och trygghetsplats). Där kan Esther bo och återhämta sig efter en tids sjukhusvistelse eller för att anhöriga ska

få avlastning. Två av växelvårdsplatserna är utformade för att ta emot personer som har demens.

I kommunen finns även servicelägenheter som förvaltas av Östhammarshem. Kommunen har anvisningsrätt till servicelägenheterna men det krävs inget myndighetsbeslut för att få en sådan lägenhet.

5.1.3 Behov av förbättringar i utemiljön

I kommunens översiktsplan betonas ambitionen att utveckla attraktiva centrumområden på serviceorterna samt en god kollektivtrafik. I orternas stadsbild är målet en balanserad blandning av grönområden, mötesplatser och bebyggelse. Viktiga målpunkter för handel och rekreation ska bindas samman med gång- och cykelnät och den sociala miljön ska utvecklas med tillgängliga och attraktiva allmänna mötesplatser.

Att vistas utomhus i naturen ger goda hälsoeffekter och utemiljön är mycket viktig för alla kommuninvånare.

Enkätsvaren visar att följande faktorer är särskilt viktiga att förbättra i utemiljön:

- Separata gång- och cykelvägar, separata gång- och bilvägar
- Promenadvägar som är framkomliga även med rollator (gärna även i skogen). Bra belysning och papperskorgar längs promenadvägarna.
- Fler soffor, bänkar att vila på (på vackra platser)
- Fler offentliga toaletter
- Gator och vägar ska vara väl underhållna alla tider på året (plogat, sandat) och håll ska fyllas igen i gång- och vägbanorna
- Tillgänglighet på gator och torg (utan hinder som exempelvis skyltar, utbredda uteserveringar mm)

5.1.4 Behov av förbättringar av service och kommunikationer

På alla serviceorter finns livsmedelsaffär och apotek. En vårdcentral finns på alla serviceorter utom i Alunda men det står nu klart att det kommer att byggas en vårdcentral i Alunda inom en snar framtid.

Närheten till service är mycket viktig för att kunna leva oberoende och självständigt. Förutom mataffär, apotek och vårdcentral visar enkätsvaren att det är viktigt med tillgång till gym (både inomhus och utomhus) och matställen. Ett förslag som framkommit är möjligheten att äta lunch på skolor. Förutom en måltid till rimlig kostnad skulle en sådan möjlighet kunna bidra till att skapa positiva kontakter mellan generationerna.

När det gäller busstrafiken efterfrågas rabatt på enstaka resor samt bussar utan höga trappsteg så att det är lätt att gå ombord och stiga av på bussen.

5.2 Utvecklingsområde Jämlikhet och delaktighet

5.2.1 Information om kommunens verksamheter

En grundläggande förutsättning för kommuninvånarnas jämlikhet, delaktighet och inflytande är att det finns information om kommunens verksamheter, tjänster och planer. Informationen ska alltid utgå och utformas utifrån den som ska ta emot informationen. Det betyder att den behöver se olika ut beroende på vem man kommunicerar med. Informationen behöver finnas på olika språk och i olika format, som exempelvis uppläst text, information via webb eller tidningar.

Drygt 50% av de som svarat på enkäten anser att information om kommunens verksamheter är tillgänglig men ca 50% svarar också att de inte vet om det ordnas aktiviteter och evenemang för äldre i samhället. Flera svarande upplever att det är svårt att hitta information på kommunens hemsida och att det är svårt att få svar på sina frågor i kontakt med Östhammar Direkt.

I enkäten framkommer förslag att skapa en "äldreportal" där all information som rör äldre frågor är samlade på kommunens hemsida samt att kommunen har en egen informationsruta i det veckovisa Annonssbladet. Informationsrutan skulle även kunna innehålla positiva berättelser från kommuninvånarna.

5.2.2 Social gemenskap, aktiviteter och mötesplatser

Eftersom social gemenskap har betydelse för hälsan och välbefinnandet är det viktigt att på olika sätt stödja och stimulera äldre till samvaro och aktiviteter.

Nio av tio som svarade på enkäten upplever att de har möjlighet att träffa de människor de vill och delta i de aktiviteter de önskar. De flesta (61%) känner sig aldrig ofrivilligt ensamma, men ca 15 % känner sig ensamma minst en gång i veckan. Även om enkätsvaren indikerar att ensamhet inte är något stort problem i kommunen kan det finnas anledning att vara uppmärksam på de två dimensionerna av ensamhet, den emotionella (någon att anförtro sig åt) och den sociala (att ingå i ett sammanhang).

I kommunen finns mötesplatser på de särskilda boendena i Alunda, Gimo, Österbybruk, Öregrund och Östhammar. Mötesplatserna på särskilda boenden är även en träffpunkt för anhöriga att kunna träffa människor i samma situation.

Under pandemin har inga aktiviteter kunnat anordnas eftersom det inte varit möjligt att träffas. Aktiviteter som musikunderhållning, gymnastik, andakt, berättardagar, teater och filmvisning har börjat komma igång igen under 2022. I enkätsvaren framkommer synpunkter på att de aktiviteter som anordnas inte lockar och att det saknas mötesplatser i närområdet.

För att öka antalet mötesplatser och nå fler äldre föreslår flera som svarade på enkäten att kommunen kan använda befintliga kommunala fastigheter bättre, exempelvis skolor och bibliotek. Pensionärsföreningar skulle exempelvis kunna anordna aktiviteter i skolornas matsalar på kvällarna och biblioteken skulle kunna bjuda in till exempelvis författarträffar.

I enkäten framkommer också att många inte bara vill träffa jämnåriga utan även umgås med yngre personer. Några citat:

”Jag tror det är viktigt att skapa förutsättningar för alla åldrar och mötesplatser där människor kan mötas över generationer”

”Saknar aktiviteter som inte är traditionellt åldersinriktade”

”Satsa mer på ungdomarna + seniorerna!”

”Tycker att när man blir äldre så blir allt så ”gammalt”, vill leva i nutid”

Svaren visar att aktiviteterna behöver utvecklas och anpassas så att de lockar äldre med olika intressen. Det finns även önskemål om att utbudet av aktiviteter från kyrka, kommun och föreningsliv ska samordnas så att aktiviteter inte krockar i alltför hög utsträckning.

5.2.3 Lönearbete och ideellt arbete

Det kommer att bli allt viktigare att ta tillvara äldres kunskaper och förmågor med tanke på att antalet personer som är i arbetsför ålder (definierad som 19-65 år) inom en snar framtid kommer att vara färre än de som inte är det. I enkätsvaren framkommer att ca 15% av de äldre som inte lönearbetar skulle kunna tänka sig att göra det.

Av de som svarat på enkäten är nästan 50% engagerade i någon form av frivilligarbete. I den grupp som idag inte har något sådant engagemang kan 20% tänka sig att engagera sig.

Svaren visar tydligt att många äldre vill bidra mer till samhället än vad de faktiskt gör idag. För att det ska bli möjligt för Esther att bidra måste hela samhället vara med och skapa förutsättningar genom att öppna upp. Exempelvis finns förslag om att äldre kan hjälpa till i förskola och skola och om att föreningar och enskilda skulle kunna ha promenadgrupper och att handlarna skulle kunna ställa upp med handlingssällskap och hjälp.

5.2.4 Användning av informationsteknologi

Användningen av informationsteknologi bland äldre har ökat kontinuerligt men många upplever att de inte känner sig delaktiga i informationssamhället och att förändringarna har gått för långt³⁵. Samhället ställer allt högre krav på både ny kunskap och kognitiv färdighet vilket kan leda till att många människor idag behöver hjälp med sådant som tidigare var enkelt – som att handla, betala räkningar, beställa tågbiljett eller åka buss. Med utgångspunkt från att teknikutvecklingen är fortsatt snabb är risken stor att den upplevelsen kommer att infinna sig även för de som idag precis lämnat sitt yrkesverksamma liv bakom sig.

För att kunna vara delaktig i sociala nätverk och aktiviteter samt för att kunna påverka samhället behöver äldre kunna använda digitala plattformar och tjänster.

Av de som har besvarat enkäten använder ca 85% internet. När det dyker upp problem vänder sig de flesta till anhöriga för att få hjälp. Enkätsvaren betonar vikten av att arbeta bort äldres digitala utanförskap. Det kan ske genom att äldre lär andra äldre, exempelvis genom SeniorNet, eller genom att den yngre it-vana generationen ställer upp som volontärer och lär äldre om teknik och it.

Enbart ca 15% av de som besvarat enkäten upplever att de blir tillfrågade om hur olika produkter och tjänster kan utvecklas för att bättre möta äldre personers behov. Detta har självklart också betydelse för förmågan att använda informationsteknologi. Äldre bjuds inte in själva utvecklingsarbetet. Utvecklare behöver därför ”skapa med och inte för”³⁶ äldre.

5.2.5 Medborgarinflytande

I kommunen finns ett kommunalt pensionärsråd. Det kommunala pensionärsrådet (KPR) är ett organ för överläggningar, samråd och ömsesidig information mellan företrädare för äldre och kommunens styrelse och nämnder. Rådets ledamöter består av politiker och representanter från pensionärsföreningar. I kommunens organisation finns rådet knutet till kommunstyrelsen. Rådet sammanträder fyra gånger per år. Från enkäten framkommer att enbart 15% av de svarande upplever att de har möjlighet att påverka de beslut som fattas i kommunen.

Ett starkt önskemål är att utveckla en löpande dialog genom dialogmöten mellan kommunens politiker och äldre och att vid beslut som påverkar äldre alltid beakta äldreperspektivet.

³⁵ Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg för äldre personer, SOU 2017:21

³⁶ Enkät svar ”Det goda livet som äldre”, Östhammars kommun 2022

5.3 Utvecklingsområde Hälsa och välbefinnande

5.3.1 Egenansvaret

Vi vill alla (oavsett ålder) må bra, både fysiskt och psykiskt. Forskning, utredningar och rapporter visar att hälsofrämjande åtgärder bidrar på sikt både till förbättrad hälsa hos människor och till minskade kostnader för hälso- och sjukvården. Den största samhällsnyttan finns i att människors behov av stöd inte uppstår eller skjuts framåt i tiden.

Vi äger vår egen hälsa och behöver få goda förutsättningar att ta ansvar för vår hälsa. Det är också helt avgörande med tanke på en framtid med förändrad demografi (färre personer i yrkesför ålder) och brist på resurser när det gäller personal, vårdplatser och pengar. Den snabba digitala utvecklingen och ett aktivt samarbete mellan organisationer kan skapa förutsättningar för möten, informationsdelning, mätning och monitorering hälsa samt behandlingar och förbyggande hälsoarbete som gör Esther mer delaktig.

5.3.2 Förebyggande hälsoarbete i Östhammar

Östhammars kommun erbjuder de som har fyllt 80 år och som inte redan har insatser från kommunens äldreomsorg ett förebyggande hembesök. Förebyggande hembesök syftar till att behålla självständighet och hälsa hos äldre personer. Innehållet i hembesöken omfattar information om olika verksamheter, tjänster och aktiviteter som kan främja hälsan och underlätta vardagen. Även information om risk för fallolyckor och åtgärder som kan förebygga fall ingår i hembesöket. I Sverige är fallskador den överlägset vanligaste typen av skada som kräver slutenvård bland personer som är 65 år och äldre.

Hembesöken skulle också med fördel kunna innehålla dialog om livsstilsrelaterade faktorer som motion, sömn, kost och näring men även kunna ta upp frågor som rör boendialternativ, ekonomi mm.

Enligt Socialstyrelsen finns också exempel på verksamheter där de förebyggande hembesöken omfattar hälsokontroller och kartläggning av olika funktionsförmågor. Regionen skulle vid sådana hembesök vara en självklar samarbetspartner. Inte minst genom att göra läkemedelsgenomgångar eftersom läkemedelsanvändning har stor betydelse för människors hälsa under åldrandet. Det har visat sig att det är tämligen vanligt med överrespektive underkonsumtion och att man använder fel läkemedel eller fel kombinationer av läkemedel. Eventuella åtgärder eller förändringar som den äldre eller kommunen/regionen ska enligt Socialstyrelsens rekommendation följas upp vid ett efterföljande besök³⁷.

³⁷ <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/forebyggande-hembesok-hos-aldre/>

Kommunen erbjuder idag en kostnadsfri ”fixar-tjänst” som omfattar hjälp i hemmet med sådant man på grund av ålder eller funktionshinder inte klarar själv. Det kan exempelvis handla om byte av glödlampor och proppar, tunga lyft, hänga upp tavlor och gardiner, flytta enstaka möbler, viss snöskottning.

Det finns behov av ett mer proaktivt hälsofrämjande arbete från kommunens och regionens sida. I enkätsvaren finns önskemål om en PT (personlig tränare) för äldre som arbetar förebyggande och hälsofrämjande och även har uppsökande verksamhet. Appen ExorLive³⁸ används av kommunens rehabiliteringsenhet men det finns möjlighet att utöka behörigheten så att även Esther kan använda de träningsprogram som finns tillgängliga i appen.

Förebyggande hälsoarbete är viktigt för alla men behovet ser olika ut för olika människor. Förmågan att genomföra omställningarna ”god och nära vård” samt ”trygg och hållbar äldreomsorg” kommer att bli avgörande för att möta variationen i behoven.

5.3.3 Anhöriga

Anhöriga är en stor resurs för många äldre personer och även för aktörer inom vården och omsorgen. Den vanligaste omsorgsrelationen är att vuxna barn ger hjälp eller stöd till sina föräldrar men det är också vanligt att personer över 65 år ger omsorg till en make, maka eller partner.³⁹ Det händer att även den som ger omsorg har nedsatt hälsa eller funktionsförmåga, vilket kan medföra att omsorgsansvaret innebär en stor belastning för den anhöriga.⁴⁰

När hälso- och sjukvården styrs om från sjukhusen till vård i hemmet, i en tid då allt fler äldre med komplexa behov bor kvar hemma måste även anhöriga vara i fokus. Anhöriga som bor tillsammans med den som vårdas, men även anhöriga som på olika sätt stöttar den enskilde även om de inte bor ihop. Anhöriga utför ett omfattande praktiskt, organisatoriskt och emotionellt arbete som utgör en avlastning för den offentliga vården och omsorgen. Därmed fyller anhöriga en samhällsbärande funktion.⁴¹

Anhörigas behov kan delas in i tre övergripande kategorier:

1. Att välfärdens insatser till den enskilde fungerar, vilket är en förutsättning för att anhörigas insatser ska vara frivilliga och inte så omfattande
2. Att den information de delger beaktas, att de insatser de gör uppmärksammas och att deras egna behov tas hänsyn till - anhörigperspektiv
3. Anhöriga kan ha behov av stöd för egen del, såsom information, utbildning, avlösning, ekonomiskt stöd och samtalsstöd.

³⁸ [ExorLive | ExorLive för Kommuner & Regioner](#)

³⁹ Socialstyrelsen. Anhöriga som ger omsorg till närstående. 2014

⁴⁰ Departementspromemorian *Stöd till anhöriga som vårdar och stödjer närstående* (Ds 2008:18)

⁴¹ Socialstyrelsen. Anhöriga som ger omsorg till närstående. 2014

De konsekvenser som anhörigskapet kan medföra på individnivå får i förlängningen effekter på samhällsnivå. Det kan handla om ökade vård- och omsorgskostnader, minskade skatteintäkter samt ojämlika och ojämställda livsvillkor. Anhörigas situation är därmed en folkhälsofråga och bör ses som en del av kommuners och regioners hälsofrämjande och förebyggande ansvar.

Anhöriga riskerar att drabbas av ohälsa och enligt Socialtjänstlagen (SoL, 5 kap, 10§) har kommunerna en skyldighet att erbjuda stöd till personer som ger vård eller stöd till närstående som är långvarigt sjuka, äldre eller har en funktionsnedsättning.

I kommunen finns en anhörigkonsulent till vilken man kan vända sig och samtala om situationen som anhörig samt få information, råd och stöd. Stöd kan ges genom olika hemtjänstinsatser eller regelbunden vistelse på en av kommunens korttidsplatser. Som anhörig kan man även få avlastning genom att någon kommer till hemmet och ger stöd och hjälp så att den anhörige kan lämna hemmet för att koppla av eller göra någon egen aktivitet.

Anhörigcentrum finns på Vårdcentrum i Östhammar. På Anhörigcentrum erbjuds den som är anhörig att delta i friskvårdaktiviteter, föreläsningar, anhöriggrupper med mera.

5.3.4 Civilsamhället

Civilsamhället i form av frivilligorganisationer, pensionärsorganisationer, studieförbund, kyrkor och samfund, handikapporganisationer och brukarorganisationer spelar en stor roll och utför stora insatser genom bl.a. besök, stödsamtal och ledsagning. Samarbete och samverkan samt stöd till civilsamhället är därför mycket viktigt, särskilt med tanke på det förväntade ökade behovet av stöd som äldre behöver i kombination med bristen på personal.

Det är framför allt med social verksamhet som civilsamhället kan bidra. Det handlar både om besök hemma hos Esther för att fika och samtala men också som arrangörer av promenader och andra aktiviteter (se även avsnitt 5.2.3). För att underlätta för civilsamhället att bidra behöver arbetet på något sätt samordnas.

5.3.5 Attraktivitet som arbetsgivare

Ett av kommunfullmäktiges prioriterade mål är att Östhammars kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare.

Upplevd stress och höga sjuktal har ett starkt samband med hur styrningen är utformad. Regeringen tillsatte under 2016 Tillitsdelegationen som definierade begreppet ”tillitsbaserad styrning och ledning” som ”styrning, kultur och arbetssätt med fokus på verksamhetens syfte och brukarens behov, där varje beslutsnivå aktivt verkar för att stimulera samverkan och helhetsperspektiv, bygga på tillitsfulla relationer samt säkerställa förmåga, integritet och

hjälpvillighet”⁴².

En faktor som har stor betydelse för en hälsosam arbetsplats är upplevelsen av att ha ett meningsfullt arbete vilket innebär att det finns ett tydligt uttalat syfte med varför man är på jobbet. Andra betydelsefulla faktorer är att det finns ett tydligt handlingsutrymme i arbetet som innebär att det finns ett mandat att bestämma om arbetet som ska utföras inom en tydlig ram samt att det finns goda möjligheter att utvecklas i sin yrkesroll.⁴³ Tillitsbaserad styrning och ledning skapar förutsättningar för att vara en attraktiv arbetsgivare, något som kommer att bli allt viktigare när konkurrensen om kompetent personal ökar.

En arbetsplats där medarbetarna är nöjda med sin arbetssituation och upplever att de har ett stimulerande arbete med möjlighet till utveckling och delaktighet, har enligt forskning en låg sjukfrånvaro. Östhammars kommun har det senaste året startat två olika projekt med fokus på att minska sjukfrånvaron och öka delaktigheten.⁴⁴

För att attrahera nya medarbetare behöver kommunen visa att äldreomsorgen är en framtidsbransch där arbetssätt och roller utvecklas snabbt genom kombinationen av en åldrande befolkning och digitaliseringens möjligheter. De som väljer äldreomsorgen får vara med och hitta lösningar för en av våra största välfärdsutmaningar. Östhammars kommun behöver attrahera de medarbetare som motiveras av att vilja bidra till samhällsnyttan via sitt arbete.

Äldreomsorgen erbjuder inte bara en viss typ av arbete. Det finns många olika yrkesroller, verksamheter och utvecklingsvägar vilket behöver kommuniceras på ett bättre sätt. Kommunen behöver även ge nuvarande medarbetare möjligheten att utvecklas i sina yrkesroller. Där är både den interna HR-avdelningen och bruksgymnasiet i Gimo viktiga samarbetspartners för kommunens sociala sektor.

6 Uppföljning och utvärdering

Äldreplanen ska årligen följas upp med hjälp av fakta om utvecklingen av i kommunen som helhet men även utifrån respektive tätort samt glesbygd. Uppföljningen omfattar även en dialog med KPR och de äldre som de representerar.

Respektive nämnd följer upp sitt bidrag utifrån genomförandet av sin verksamhetsplan som i sin tur ska bygga på den kommungemensamma genomförandeplanen för ”Det goda livet som äldre”. En utvärdering av äldreplanens effekter görs efter planperiodens slut.

⁴² Med tillit växer handlingsutrymmet – tillitsbaserad styrning och ledning av välfärdssektorn.,SOU 2018:47

⁴³ Edward Deci och Richard Ryan

⁴⁴ Projekt ”friskfaktorer” och ”tillämpningen av den tidigare äldreplanen”

Årshjul för Kultur- och fritidsnämnden 2023

Komplett tjänsteskrivelse och handlingar till nämndsekreterare kl.13.00	Ordförandeberedning och kallelseutskick	KFNAU Kl. 13.00	Kallelseutskick	KFN Kl. 13.00	Övriga mötesdagar	Kommentar/ärenden
3 januari			5 januari	12 januari		Utse utskott
31 januari	2 februari	9 februari	16 februari	23 februari		Årsredovisning Intern kontroll slutrapport
7 mars	9 mars	16 mars	23 mars	30 mars		Ekonomisk uppföljning per februari Information om budgetförutsättningar
					11 maj Samtal mellan kfnau, bunau, snau	
16 maj	17 maj (obs onsdag pga röddag)	25 maj	1 juni	8 juni		Tertial 1
					28 juni (obs onsdag) Budget- och kvalitetsdag	
12 september	14 september	21 september	28 september	5 oktober		Delårsrapport, tertial 2 Budget – och verksamhetsplan Sammanträdesdagar
17 oktober	19 oktober	26 oktober	2 november	9 november		
					16 nov Samtal mellan kfnau, bunau, snau	
14 november	16 november	23 november	30 november	7 december		Ekonomisk uppföljning per oktober Anta internkontrollplan Information om budgetförutsättningar

Uppdrag	Dnr	Beslutsdatum	Tidsplan till AU/nämnd
Dans för hälsa - Dans utan krav Kultur- och fritidsnämnden ställer sig bakom en fortsatt satsning och ger förvaltningen i uppdrag att återkomma med förslag för finansiering.	KFN-2022-73	2022-06-02	ev. december 2022
Hälsosamt åldrande hos invånare i Östhammars Kommun Kultur- och fritidsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att undersöka möjliga insatser för att främja äldres hälsa. Insatserna bör utgå från nulägesbilden och ska genomföras inom ramen för nämndens verksamhetsområde och finansieras med hälsobudgeten. Syftet är att skapa förutsättningar för ett hälsosamt åldrande för invånare i Östhammars kommun.	KFN-2022-41	2022-03-24	2023
Fritidspolitisk plan Kultur- och fritidsnämnden ger kommunförvaltningen i uppdrag att ta fram en fritidspolitisk plan. Processen förväntas sättas igång den 1 mars och inlämnas för antagande under 2022.	KFN-2021-157	2022-02-17	2023
Fritidspolitisk plan Kommunförvaltningen uppdras utreda hur ett styrdokument för fritidspolitiken i Östhammars kommun skulle kunna se ut samt hur processen för framtagande av ett sådant dokument kan gå till.	KFN-2021-157	2021-12-16	2023
Friluftspolitisk plan Kultur- och fritidsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en friluftspolitisk plan med följande inriktning: ☐ Inventera och klassificera friluftsområden ☐ Ta fram förbättringsåtgärder för friluftsområden i samverkan med föreningar, skola, markägare, besökare och övriga medborgare ☐ Fokus på det friluftspolitiska målet "Ett rikt friluftsliv i skolan" ☐ Fokus på målet "Tillgänglig natur för alla" ☐ Marknadsföring och kommunikation av våra friluftsområden	KFN-2021-69	2021-06-03	nov-22
Trivselregler Gimo simhall Kultur- och Fritidsnämnden antar trivselregler för Gimo simhall som ett pilotprojekt för utvärdering på nämndens sammanträde 2021-02-17 och ger kommunförvaltningen i uppdrag att utreda möjliga kommunikationer så att så många som möjligt får ta del av dessa.	KFN-2021-153	2021-12-16	2023

Biblioteksplan Kommunförvaltningen uppdras ta fram ett förslag till en ny biblioteksplan för Östhammars kommun som ska gälla från och med 2023.	KFN-2021-155 KFN-2022-72	2021-12-16	nov-22
Styrdokument kulturpolitik Kommunförvaltningen uppdras utreda hur ett styrdokument för kulturpolitiken i Östhammars kommun skulle kunna se ut samt hur processen för framtagande av ett sådant dokument kan gå till.	KFN-2021-156	2021-12-16	2023
Fritidsbank Kultur- och fritidsnämnden beslutar att ändra sitt beslut om fritidsbank avseende lokal. I stället för placering i Storbrunns källare får förvaltningen i uppdrag att identifiera en annan lämplig lokal i kommunen. Lägesrapport i ärendet ska lämnas första sammanträdet 2022.	KFN-2020-128	2021-10-07	2023
Lokalförsörjningsplan - tätortsnära gröna stråk Kultur- och fritidsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att komplettera lokalförsörjningsplanen gällande tätortsnära gröna stråk. Förvaltningen får i uppdrag att se över bidragsformerna för vandringsleder och promenadstråk i syfte att ha likartade bidrag för utveckling och skötsel av dessa. Lägesrapport för arbetet ska lämnas på första nämndssammanträdet 2021. Nästa lägesrapport lämnas senast 2022-06-30 eller i samband med behandling av bidragsnormer och lokalförsörjningsplan.	KFN-2020-183, KFN-2019-91	2020-12-03 2021-10-07	2023
Effektivt nyttjande av anläggningar Kultur- och fritidsnämnden beslutar att ge förvaltningen uppdraget att se över nyttjandet av de anläggningar nämnden förfogar över, samt att ta fram förslag på reviderade öppettider för att nå fler målgrupper. I detta kan dagtid vardag föreslås vara stängd i utbyte mot kvällar och helgtider.	KFN-2020-67	2020-04-02	2023

Föreningsbidrag Kultur- och fritidsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att kartlägga kommunens olika stöd till idrotter och föreningar för att belysa fördelningen mellan pojkar och flickor och olika åldersgrupper. Uppdraget ska redovisas som ett underlag i samband med fastställande av bidragsnormerna.	KFN-2018-125, KFN-2019-50	2019-09-19	2023
Föreningsbidrag Kultur- och fritidsnämnden har tagit del av sammanställning över föreningsbidrag 2019. Förvaltningen får i uppdrag att arbeta vidare med utveckling av föreningsbidraget med fokus på verksamhet och anläggningsstöd.	KFN-2019-50	2019-04-11	2023
Aktivitetsstöd Kommunförvaltningen uppdras utreda en modell för kommunens aktivitetsstöd för åldersgruppen 70+.	KFN-2021-120	2021-12-16	2023
Verksamhetsbidrag Förvaltningen får i uppdrag att se över riktlinjerna i syfte att verksamheterna ska kunna få besked tidigt under sitt verksamhetsår samtidigt som beslutet kan ha redovisning för föregående år som underlag.	KFN-2020-170, KFN-2020-65	2020-12-03	2023
Verksamhetsbidrag Antagande av Riktlinje och rutiner för bidrag utifrån ansökningar om verksamhetsbidrag samt kostnadstäckning för taxor och avgifter. Förvaltningen får i uppdrag att på sikt skapa ett sammanhållet styrdokument för nämndens samtliga bidrag och då inkludera dessa riktlinjer.	KFN-2020-65	2020-05-28	2023
Verksamhetsbidrag Attraktiv kommun får i uppdrag att arbeta fram en modell på redovisningskrav vilket presenteras på första sammanträdet 2022.	KFN-2021-76, KFN-2021-134	2021-11-11	2023

Möte om hyressättning för bridge i Sven Persson-hallen i Öregrund

För bridgesällskapet: [REDACTED]

För kommunen: Jonas Lennström, Talat Gundogan, Ulf Andersson, Elin Dahm

Bakgrund

Bridgespelarna i Sven Perssonhallen har sedan överlåtelsen av hallen till kommunen betalat 5 kr per spelare och tillfälle. Hallen har, liksom alla kultur- och fritidsanläggningar en av Kommunfullmäktige antagen hyra i tre nivåer (förening, privatperson, näringsliv) som inte överensstämmer med detta. Genom åren har fakturor gått ut enligt taxa som sedan har bestridits av bridgespelarna. Mötet syftar till att reda ut nuläge och framtida upplägg.

Sammanfattning av överenskommelse

En utredning av enhetlig hyressättning av kommunens fastigheter pågår och föreningen kommer att hållas informerad om denna och över tid också betala den taxa som fastställs. För att det inte ska bli en omställning från en dag till en annan så enas mötet om att fortsätta med 5 kr per tillfälle resten av 2022 (ordförandebeslut Jonas Lennström). Bridgen sammanställer en gång i månaden hur många som spelat och vad som ska betalas in och informerar kommunens ekonomiavdelning som sedan fakturerar. Bridgespelarna åtar sig att bilda en förening så att de kan få föreningstaxa från 2023-01-01.

Vid tangentbordet/ Elin Dahm

Sänds per post till

[REDACTED]

Samt per mail till

[REDACTED]